

Hon vann Nyans motionstävling

SPORT. Moa Holmström, 12, gillar att träna. Det är framförallt fotboll, dans och skidor som gäller. Igår lottades hon fram som vinnare i Nyans motionstävling.

–Det var mammas idé och sedan har jag fyllt i varje dag efter jag har tränat, säger Moa.

Därmed vann Moa ett presentkort på 100 euro medan tvåan fick 30 euro och tredjepristagaren 20 euro. Dessutom lottades två tröstpriser ut. Bläddra fram till sportsidorna för att se om just du vunnit.

SIDAN 19

Nyan kartlägger knarket på Åland

Ungdomar börjar med allt tyngre narkotika

REPORTAGE. Kvinnor blir sprutnarkomaner snabbare än män. Enligt lagtingsledamoten och före detta narkotikapolisen Åke Mattsson (lib) kan en kvinna gå över till sprutor efter några månader, medan det för män kan ta upp till ett år.

Ett exempel är en kvinna vi kan kalla Emma. Hon gissar att det finns ungefär 200 knarkare på Åland, och hon är en av dem.

–När jag började prövade man cannabis och hasch innan man började med tyngre droger, men nu finns det personer på 16-17 år som prövar subutex på en gång, säger Emma.

Flera olika källor pekar på att drogproblemen ökar. Registrerade brottsanmälningar hos polisen gällande narkotika på Åland har fördubblats sedan 2006. Enligt A-kliniken använder just nu

18 personer läkemedlet suboxone, som är en substitutionsbehandling för personer beroende av till exempel heroin.

–Hur många som är beroende av opiater är svårt att avgöra, eftersom inte alla går hos oss, säger verksamhetsledare Brigitte Wahlsten.

SIDORNA 4-5

Från Saltkråkan till Singing Bee

NÖJE. Från Saltkråkan och Stormskärs Maja till Singing Bee. På Nöje idag kan du läsa om ålänningar och åländska platser som skymtat förbi i rutan under åren.

Aktuell i kväll är Tony Wikström som tävlar i TV3:s musikprogram Singing bee, där det är dags för final.

Dessutom bjuder Nöje som vanligt på frågelådan, och så recenserar vi Eleutheras nya demo.

SIDORNA 14-15

Coverkung. Tony Wikström får visa upp sin kunskap om låttexter i tv i kväll.

Foto: JONAS EDSVIK

Fullmäktigeledamöter föreslår:

Folkomröstning om Föglötunnel

NYHETER. Folket bör få säga sitt om en eventuell tunnel mellan Föglö och Lemland. Det anser fullmäktigeledamöter på Föglö och har nu lämnat in en motion i frågan.

–Då skulle vi kanske äntligen få se hur procenterna fördelar sig. Beslutsfattarna har ju inte ropat efter invånarnas åsikter precis, säger Rolf Sundblom, motionens första undertecknare.

Sundblom anser att det mest har varit tunnel-förespråkare som hörts och syns i debatten hittills.

SIDAN 3

Lidl billigast i Finland

NYHETER. Lidl är billigast i Finland. Det visar en prisjämförelse som gjordes i september i år av Konsumentverket i Tavastahus. Henry Öberg, inspektör på Länsstyrelsen på Åland, har synpunkter på den prisundersökning som Sparhallens vd Dick Sirén gjort och som Nyan presenterade igår.

SIDAN 20

Framgångsrika företag

NYHETER. Hos HP kyla och värme i Mariehamn Dalbo firades det med tårta igår. Firman blev tvåa på Kauppaletis lista över Ålands mest framgångsrika företag i år, slagen bara av Paf. I en annan jämförelse som gjordes på ett lite annorlunda sätt blev Harrys el etta. Nyan har alla listor.

SIDORNA 16-17

Daja i stor intervju

SPORT. Inte direkt oväntat. Det säger Djurgårdens Daniel Sjölund om att tränarna Sigge Johnsson och Paul Lindholm fått sparken. –Inget ont om Sigge och Paul men vi spelare har själva gått och väntat på vad som kommer att hända, säger "Daja".

SIDAN 18

Grillat är gott. Några killar på Klaras Föris och Eftis äter glatt grillad korn vid den slagbod som invigdes på onsdagen. På bakre raden från vänster syns Rasmus Hendersson och Felix Mattsson. Framre raden från vänster ser vi Linus Nygård, Lucas Sundström och Isac Wikström. Foto: FREDRIK TÖRNROOS

Korvfest i nya slagboden

REPORTAGE. Solen tittar fram. Det är lite kyligt, men inte vid brasan där eldlågorna sticker högt.

Så småningom mattas de av och det är dags att börja grilla.

Barnen från Klaras Eftis i Hammarland har

samlats under slagboden som frivilliga föräldrar och personal hjälpt till att bygga. Det är invigningsdags.

SIDORNA 12-13

kultur

8

Thorvald "Thuse" Eriksson berättar i dagens Nyan om sin färskaste memoarbok.

nyheter

13

Elin Söderman, 9 år, på Källbo skola har fått en av tusen reflexvästar som Sundqvists buss delar ut vid sina skolbesök.

nöje

15

Gänget i Madagascar är tillbaka på bioduken.

åland 24 ikväll

Rakt på handlar om Finströms kommuns framtid.

VI HAR ÖPPET NÄR DU ÄR LEDIG
vardagar 10.00-19.00, lördagar och söndagar 11.00-16.00

TILLFÄLLET

Låt alla
få plats!

Vi har borden, stolarna & annat
som skapar hjärterum.
Trevlig helg!

Adventsstjärna
12€

Paketpris
Bord + 8 stolar
885€
(1230€)

Paketpris
Bord + 6 stolar
660€
(950€)

Rammadrass
inkl. bäddmadrass
695€
(885€)

Taklampa
349€

Paketpris
Bord + 4 stolar
435€
(545€)

Adventsstjärna
12€

1. Paketpris! Matbord Ljusterö i oljad massiv ek, 240x100 cm + 8 st Resö stolar i brun läderimitation och ben i oljad massiv ek inkl. extra avtagbar tygklädsel i svart **885€** (1230€) **2. Stol** Skaftö i oljad massiv ek **80€** **3. Paketpris! Matbord** Ljusterö i oljad massiv ek, 180x90 cm + 6 st Skaftö stolar i oljad massiv ek med klädd sits i brun läderimitation **660€** (950€) **4. Rammadrass** Bedtime Comfort Duo. No.1 inkl. bäddmadrass Comfort No.1 90x200 cm exkl. ben **695€** (885€) **5. Taklampa** Spider i krom **349€** **6. Paketpris! Matbord** Plaine oval i vitlack med spännben, 160x100 cm + 4 st Zeb stolar i svart eller vitt regenererat läder **435€** (545€) **7. Adventsstjärna** Julia Ø52 cm i vit eller röd, 5-armad inkl. upphäng **12€**

Två miljoner till Miramargaraget

Landskapsregeringen är redo att teckna avtal med staden om 72 parkeringsplatser i Miramargaraget vid kongress- och kulturhuset Alandica.

Landskapet delfinansierar de underjordiska parkeringsplatserna med två miljoner euro - en miljon vid årsskiftet, en halv miljon i juni 2009 och resten när parkeringsplatserna tas i bruk. Den totala kostnaden för garaget beräknas bli 4,5 miljoner.

Enligt avtalet tar staden hand om underhållet av de parkeringsplatser som landskapet bekostar. Totalt blir det drygt 130 nya parkeringsplatser i centrum när garaget står klart. Byggtiden kan bli cirka ett år. Stadsstyrelsens ordförande **Johan Ehn** (fs) säger att det kan inledas i vår.

Landskapet beställer också en terrass till Alandicas östra fasad av huvudentreprenören Ålands Bygg för 145.000 euro.

Ålands byggs **Erik Sundblom** har lanserat ett förslag till garagebygge som skulle kunna bli cirka en miljon euro billigare än Miramargaraget. Det alternativet är inte längre aktuellt. Den politiska viljan saknades, säger Johan Ehn. (pd)

Körde snabbt på Neptunigatan

■Två personer körde för fort länga Neptunigatan i Mariehamn i onsdags. Polisen stoppade en förare som körde 48 kilometer i timmen och en annan som körde 47 kilometer i timmen. På vägen råder en begränsning av 30 kilometer i timmen. (mt)

Anna Björkroos leder journalister

■**Anna Björkroos**, Nya Åland, valdes på Ålands journalistförningens höstmöte i onsdags till ny ordförande för föreningen. Hon efterträder **Björn Häggblom**.

Nya i styrelsen är **Nina Smeds**, Nya Åland, och **Albin Dahlin**, Ålands radio. **Thomas Jonsson**, Tidningen Åland, fortsätter som föreningens kassör. Även **Anna Karlsson**, Tidningen Åland, sitter kvar som styrelsemedlem. (ke)

Fyra ledamöter i styrelsebank

■Kraven på styrelsearbete bland företagen ökar varför en utbildning för ett nytt och anordnada styrelsearbete skapats av Stockholms handelskammare. I samarbete med Ålands handelskammare har fyra ålänningar utbildats och ingår numera i en styrelsebank.

–Företagets konkurrenskraft ökar om styrelsen är rätt sammansatt, gör rätt saker och har rätt arbetsformer, skriver handelskammaren i ett pressutskick.

Som kursledare har styrelseproffset **Raoul Hasselgren** med 15 års erfarenhet av styrelsearbete fungerat. Diplomerade åländska styrelseledamöter är numera **Ulrica Danielsson**, **Veronica Häggblom**, **Charles Ki- viö** och **Lennart Joelsson**.

Till våren startar utbildningen på nytt och intresserade kan kontakta Ålands handelskammare. (mt)

Vill ha folkomröstning om en tunnel till Föglö

Rolf Sundblom.

–Vi vill få fram folkets röst i frågan. Vi är rädda att den inte kommer fram annars.

Det säger **Rolf Sundblom**, som tillsammans med tre andra fullmäktigeledamöter lämnat in en motion om folkomröstning kring Föglötunneln.

Vid kommunfullmäktiges senaste möte i Föglö lämnade ledamöterna **Rolf Sundblom**, **Katarina Ulenius**, **Kristine Riekstina** och **Ralf Lindroos** in en motion där de föreslår att en rådgivande folkomröstning ska hållas i kommunen.

Samtidigt som EU

Invånarna skulle genom röstning få säga om de ställer sig positiva eller negativa till ett bygge av en tunnel till Föglö.

–Trafikministern borde ha gjort detta för länge sedan, men nu kunde vi kanske äntligen få se hur procenterna fördelar sig. Beslutsfattarna har ju inte ropat efter invånarnas åsikter precis, säger **Rolf Sundblom**, som anser

Ja eller Nej. Frågan om en folkomröstning gällande Föglötunneln har åter väckts. Fyra kommunfullmäktigeledamöter på Föglö föreslår att invånarna ska få säga sin åsikt, till exempel i samband med EU-parlamentsvalet. Arkivfoto: JONAS EDSVIK

att det mest har varit tunnelförrespråkare som hörts och synts hittills.

Tanken är att folkomröstningen kunde hållas i samband med försommarens EU-parlamentsval.

–Då skulle det inte bli så mycket extra kostnader heller, säger **Rolf Sundblom**.

Tidigare förslag

Folkomröstningsmotionen har nu förts vidare för behandling i kommunens näringsnämnd.

Pratas det "på byn" om tunneln?

–Nej, inte så mycket egentligen. Man vill inte skapa osämja

med grannen om sådant, säger **Rolf Sundblom**.

En folkomröstning nämndes redan sommaren 2006.

–En rådgivande kommunal folkomröstning kunde nog vara en idé, sade trafikminister **Runar Karlsson** (c) då till Nya Åland.

Tanken som lyftes fram då var att en folkomröstning kunde ordnas i samband med kommunal- och lagtingsvalet hösten 2007. Folkomröstningar får dock enligt lagen inte hållas samtidigt med sådana val.

ANNA BJÖRKROOS
anna.bjorkroos@nyan.ax
tfn 528 463

Fakta/Kommunal folkomröstning

■Kommunerna kan ordna rådgivande kommunala folkomröstningar enligt paragraf 30 i kommunallagen. Beslut fattas av fullmäktige. Initiativ till en folkomröstning kan även tvingas fram om minst fem procent av kommunens röstberättigade invånare står bakom det.

■En kommunal folkomröstning kan ordnas vid vilken tidpunkt som helst, utom i samband med kommunalval, statligt val eller statligt folkomröstning.

■Kommunfullmäktige ska besluta om en folkomröstning senast den sextionde dagen före röstningsdagen. Det är också möjligt att rösta på förhand per brev.

■Lagstiftningen om rådgivande kommunala folkomröstningar trädde i kraft år 1990. Sedan 1991 har det arrangerats folkomröstningar om kommunsammanslagningar i cirka 40 kommuner i Finland. I några fall gick fullmäktige in för sammanslagning trots att majoriteten av kommuninvånarna motsatt sig det.

Källa: Finlands kommunförbund

Fakta/Siffror kring Föglötunneln

■2005 beslöt landskapsregeringen om utredning av en tunnel under havet från Lemland Vessingsboda till Föglö Bråttö.

■2006 beviljade lagtinget 1,5 miljoner euro för att undersöka projektet så långt som det är möjligt utan att bjuda ut projektet. **Eivind Grov** handplockas som utredare.

■År 2004 gjordes en första prisuppskattning på tunnel till Föglö, summan var då cirka 47 miljoner euro. Senaste prisberäkning, som presenterades i januari år 2007, visade att en tunnel skulle kosta cirka 60 miljoner att bygga. Till detta kommer anslutningsvägar och liknande.

–I dag kostar Föglötrafiken med färja cirka 3 miljoner euro per år, inklusive nya färjor med 20-30 års mellanrum. I takt med att bränslepriset stiger så finns det ekonomiska möjligheter med en tunnel, trots att prislappen ligger nu på 60 miljoner euro, sade trafikminister **Runar Karlsson** då.

■Hösten 2009 räknar landskapet med att ha en mer exakt kostnadsberäkning för en eventuell tunnel till Föglö.

Mycket oklart än. Kartan visar den planerade sträckningen för en Föglötunnel. Det är dock ännu osäkert vad en tunnel skulle kosta. Under våren och sommaren ska mer noggranna undersökningar göras och till hösten 2009 hoppas landskapet ha en kostnadskalkyl klar. Karta från Ålands landskapsregering

■Byggtiden beräknas vara mellan drygt två och 3,5 år.

■Som bäst utreds även hur en eventuell tunnel påverkar sin närmiljö, både genom en miljökonsekvensbedömning och genom en samhällsanalys. Ålands statistik- och utredningsbyrå ska försöka reda ut vad en tunnel skulle innebära för Föglö och Kökar,

men även för andra kommuner i närheten.

■Tunneln beräknas bli 5,5 km lång och byggs cirka 100 meter under vattenytan.

■Filer enbart för bilar planeras. Nödtelefoner och vändfickor ska finnas med jämna mellanrum, men ingen nödutgång. Det blir inte möjligt att cykla eller gå i tunneln. (ab)

Ingen klar kostnadskalkyl ännu

År 2004 uppskattades det att tunnelbygget skulle kosta 47 miljoner euro. Efter undersökningar år 2007 var prislappen på en Föglötunnel cirka 60 miljoner.

Men fler undersökningar och beräkningar väntar.

Landskapets trafikingenjör **Bengt Dahlén** berättar att det är svårt att rätt upp och ner säga vad en tunnel kostar att bygga och de olika siffrorna ofta beror på vad som tas med i beräkningarna, till exempel anslutningsvägar och liknande.

Vet i höst

För att få fram mer exakta kalkyler och kostnader görs nu omfattande undersökningar. Under våren och försommaren kommer bland annat bottenförhållandena att kartläggas i området där tunneln föreslås ligga.

Under år 2009 kommer även en miljökonsekvensbedömning och vägplan för anslutningsvägar och -bankar att tas fram.

Inget svar än

Den första kostnadskalkylen som trafikavdelningen tog fram

var på cirka 47 miljoner.

–Men det var utgående från 2004 års priser och vi kalkylerade utifrån beräkningar, helt utan känsla för berggrunden och så vidare, säger **Bengt Dahlén**.

De senaste siffrorna som nämnts för tunnelbygget är cirka 60 miljoner euro. Detta är dock endast kostnaderna för själva tunneln.

Hur många år måste man ha en tunnel i drift innan den "tjänat in sig", jämfört med att ha färjtrafik till Föglö?

–Den frågan går inte att svara på innan man har en klar prisbild, säger **Bengt Dahlén**, som menar att detta får man sätta sig ner och räkna på till hösten när alla undersökningar är klara.

Driftkostnaderna för Föglöfärjan Knipan var cirka 2,5 miljoner år 2007.

Men **Dahlén** påpekar att det är många faktorer som påverkar en jämförelse, bland annat framtida kostnader för bränsle, hur länge färjor kan vara i trafik, nybyggnader av färjor, byggnadskostnader och så vidare.

ANNA BJÖRKROOS
anna.bjorkroos@nyan.ax
tfn 528 463

NYAN KARTLÄGGER KNARKET PÅ ÅLAND

Emma är en av cirka 200 knarkare

Under cirka tolv års tid har hon periodvis använt droger. Hon provade allt från hasch och heroin till subutex och mephedrone. I dag tar hon läkemedlet suboxone och går i terapi hos missbrukarvården.

–Ingen annan kan sluta åt dig, hur gärna du än vill, säger kvinnan vi kan kalla Emma.

Emma var i sina övre tonår när hon provade cannabis första gången.

–Sedan gick allt ganska fort. Inom loppet av tre månader hade jag provat amfetamin, kokain och heroin, säger Emma.

Efter ett tag fick polisen höra talas om Emma och hon satt anhållen i tre dagar.

–Efter det lugnade jag ner mig. Jag jobbade och sa upp kontakten med mina missbrukande vänner. Sen höll jag mig ren i ungefär fyra år, säger hon.

Så kom återfallet. När Emma senast var med i gänget var det hasch och heroin som gällde, men nu hade subutexen gjort entré.

–Det är en hemsk drog. Subutexen har haft stor genomslagskraft på Åland och det är skrämmande att se. När jag började provade man cannabis och hasch innan man började med tyngre droger, men nu finns det personer på 16-17 år som provar subutex på en gång.

Yttre press

Hon beskriver att de yngre ofta har en bild av att drogen inte är så farlig, eftersom den är en tablett och därför borde vara omöjlig att överdosera.

–Den är ett heroinsubstitut och har en enorm dragningskraft. Jag förstår att de blir fast, säger Emma.

Hon berättar att droger är så långt från alkohol man kan komma, om man ser till effekten.

–Jag föredrog neråttjack, som heroin. Jag upplevde att det var skönt att stänga av och inte bry sig. I dagens läge tror jag att unga mår sämre och har stora krav på sig, och har man varit med om mycket

kanske man vill slippa bry sig ett tag.

Hon tystnar och tillägger sedan:

–Så var det nog för mig.

Ruttna räkör

Emma finansierade sitt drogberoende med lönen. För att klara av arbetet såg hon till att alltid ha tillgång till droger.

–Att vara missbrukare är ett heltidsjobb med lång övertid. Jag tänkte bara på hur jag skulle få tag i pengar och droger. Man går så långt att man skuldsätter sig långt över öronen, berättar hon.

Hon insåg att beroendet gjorde situationen ohållbar när hon inte längre kunde sköta sitt jobb.

–Det blir fruktansvärt dyrt efter ett tag. En subutextablett är åtta milligram och kostar 70-90 euro. När man sen ökar dosen till en och en halv tablett om dagen rusar pengarna iväg. Om jag inte fick tag i droger blev avtändningen så jobbig att jag måste sjukskriva mig från jobbet, och det fungerar ju inte i längden.

Hon berättar att speciellt mephedrone hade svåra biverkningar.

–Mephedrone framkallar ett psykiskt beroende som är ett rent helvete. När drogen går ur kroppen svettas man och luktar illa, som ruttna räkör och gammal urin. Ändå fortsatte jag. Jag kunde sitta och gråta i soffan och ville ha mer och mer och mer, säger Emma.

200 narkomaner

Hon säger att hon är orolig över att mephedronet är frekvent förekommande på Åland.

–Det är en Research Chemical-drog och då vet man ju inte vad det är man stoppar i

sig. Jag har hört att den togs fram som rengöringsmedel av industrimaskiner, berättar hon.

Emma fick till slut hjälp genom en vän som i sin tur var vän med en fältare. Hon åkte på avgiftning till Grelsby och får nu en dos suboxone som passar henne.

–Det är en livlina, jag skulle inte klara mig utan den, säger hon.

Förutom läkemedel får Emma hjälp genom samtal och kognitiv beteendeterapi.

–Det är inte bara att ta en tablett per dag, utan det är när man trappar ner som det stora arbetet börjar. En dag ska man klara sig utan livlina och då behöver man ha ett nätverk och aktiviteter. Vänner, familj och ett jobb, säger hon.

Emma gissar att det finns ungefär 200 personer på Åland som använder narkotika. Hon berättar att de flesta känner varandra och att många av de äldre har en policy att inte bjuda ungdomar under 18 år.

–Vem är egentligen en knarkare? Det är inte någon som provar en gång, utan snarare någon som provar så ofta att situationen blir ohållbar. Men föräldrar ska absolut reagera om deras barn har provat en gång. Skicka dem till missbrukarvården och se till att det aldrig händer igen. Det är en utopi att Åland skulle kunna bli drogfritt men man ska alltid sträva efter nolltolerans. Jag önskar ingen det helvete jag har gått igenom, säger Emma.

LINNEA FRIMAN
linnea.friman@nyan.ax

Fotnot: Emma heter egentligen något annat.

Heltidsjobb. Emma tänkte bara på hur hon skulle kunna finansiera sitt drogmissbruk. Trots bief-

Gymnasieelever: Det är inte svårt att stå emot

Ungdomar på Ålands yrkesskola tycker inte att det är svårt att stå emot droger. De säger att gruppträck och nyfikenhet kan bidra till att man testar, men de upplever inte att droger är ett problem på gymnasiet.

Flera av ungdomarna som går första året på Media- och kommunikationsprogrammet på Ålands yrkesskola har blivit erbjudna droger. **Jerina Laaksonen** blev erbjuden hasch, men tycker inte att det var svårt att stå emot.

–På Rockoff i somras blev jag erbjuden några gånger av svenskar och finnar, men aldrig ålänningar, berättar hon.

Hanna Åkerblom tror att man kan bli påverkad av gruppträcket om man är med i ett gäng där flera blir erbjudna.

–Är man ensam svarar man nog nej, säger hon.

Alexandra Tapio hade inga problem med att tacka nej till de piller hon erbjöds på en fest.

–Jag sa åt honom att han kunde stoppa upp dem någonstans. Knark är skit, säger hon med eftertryck.

Ingen av ungdomarna vet var de skulle hitta någon som langar, men däremot tror de att de skulle få reda på det genom att prata med någon som känner någon som knarkar.

–Kompisars kompisar som tar droger vet vart de ska gå, säger Jerina Laaksonen.

Jeanette Karlsson uppfattar att det inte är så mycket gymnasieungdomar som använder droger.

–De är nog äldre än vi, runt 20, säger hon.

Jerina Laaksonen tycker att den drogundervisning som

finns är tråkig och svår att ta till sig.

–Det vore intressant om en före detta missbrukare berättade om hur det är att lägga ner allt man äger på droger, istället för nån gammal tant från typ Apoteket. Det vore mer verkligt, säger hon.

Ungdomarna tror också att drogundervisningen kan bidra till att man blir intresserad av att testa droger.

–Därför kunde ju en före detta missbrukare fungera som avskräckande exempel, säger Jeanette Karlsson.

De uppger nyfikenhet och gruppträck som de främsta anledningarna till att en person börjar med droger.

–En tjej som blir tillsammans med en kille som knarkar börjar kanske därför, säger **Malin Karlsson**.

LINNEA FRIMAN
linnea.friman@nyan.ax

Lantrådet: En starkt prioriterad fråga

Liberalerna har tagit fram ett drog- och brottsförebyggande program med strategier för hur man ska kunna bekämpa drogmissbruk. Visionen är ett narkotikafritt samhälle och en alkoholkonsumtion som inte leder till hälsoproblem för befolkningen. "Det går att hejda narkotikans framfart och det

går att rehabilitera missbrukare" står det i programmet.

Lantrådet **Viveka Eriksson** (lib) tycker att narkotikaproblemet är en starkt prioriterad fråga.

–Vi ska inrätta en heltidstjänst som drogsamordnare. Det finns redan resurser som arbetar förebyggande, men vi

behöver också någon som kan samordna arbetet, säger hon.

Samordning, förebyggande vård, stöd för missbrukare och deras anhöriga är några av de saker som finns på agendan.

–Jag vill understryka att det här är oroande frågor och därför jobbar vi med dem, säger Eriksson. (lf)

NYAN KARTLÄGGER KNARKET PÅ ÅLAND

fekterna ville hon ständigt ha mer.

Hälsosyster: Ökat missbruk bland gymnasieelever

Fler ungdomar på gymnasiet börjar med droger. Langare tar initiativ på fester och bjuder andra ungdomar.

–När eleverna blivit myndiga är det svårt att hjälpa dem ur ett eventuellt missbruk, säger hälsosyster Pia Ekman-Sjölund.

Pia Ekman-Sjölund arbetar på Ålands lyceum, Ålands handelsläroverk och Vårdinstitutet.

–Vi har sett en ökning bland ungdomar som håller på med droger. Det är främst mephedrone som brukas, men även hasch och andra droger förekommer. Det går också mycket rykten om att ungdomarna skulle använda kokain, men det stämmer inte, säger hon.

Ungdomarna gör en hälsoundersökning under första eller andra året i gymnasiet, men efter det är det svårt att fånga upp dem.

–I den åldern är kompisar viktiga och man tar avstånd från föräldrarna. När de fyller 18 år är de ju myndiga och då kan vi inte kontakta föräldrarna om det skulle vara så att de har fastnat i missbruk. Allt vi kan göra är att be dem uppsöka missbrukarvården. Ibland gör de det, ibland inte, säger Pia Ekman-Sjölund.

Lagändring

Hon efterlyser en lagändring som kunde göra det möjligt för hälsovårdare i skolan att kontakta föräldrarna oavsett vilken ålder eleven har, så länge han eller hon går i skolan.

–Som det är nu kan vi bara uppmana föräldrar att vara observanta och komma med obehagliga frågor för att förhindra narkotikabruk, säger Pia Ekman-Sjölund.

Hon berättar att det är relativt lätt för ungdomar att få tag på knark.

–Man behöver inte leta upp någon, det är langarna som tar

initiativet. Ofta är det kända, äldre killar som langar åt yngre tjejer på fester. Med den nya drogen mephedrone kostar det inte så mycket att langa. Ungdomar fastnar fort i missbruk och då behöver de någon som förser dem med mer.

Mephedrone är billig och går att beställa på nätet. Drogerna får man sen i ett paket i brevlådan.

–Det är inget problem att få tag på droger, och det finns de som gärna delar ut dem, säger Pia Ekman-Sjölund.

Rökning och alkohol kan vara en inkörsport till droger, men Pia Ekman-Sjölund tycker inte att narkotikamissbruk är en klassfråga.

–Det spelar ingen roll om man är tjej eller kille, från stan eller landsbygden. Narkotikamissbruk beror inte heller på från vilken familj man kommer eller hur mycket pengar man har.

LINNEA FRIMAN
linnea.friman@nyan.ax

Kommissarie: Tillgången har ökat

–Om man ser till registrerade brottsanmälningar hos polisen gällande narkotika på Åland så har antalet anmälningar fördubblats från och med 2006. På basen av detta kan göras bedömningen att tillgängligheten har ökat,

säger kommissarie **Henrik Hagelberg**. Enligt polisen ingår de som figurerar i narkotikasammanhang i flera olika nätverk. En del är ensamma och köper narkotika för privat bruk, medan andra är organiserade och

langar. I stort sett är det hasch, amfetamin och subutex som cirkulerar på Åland.

–När det gäller personer som brukar eller distribuerar droger så finns det ett stort mörkertal, säger Hagelberg. (lf)

Kvinnor blir snabbare sprutnarkomaner

Är man beroende av en drog är det svårt att inse att man har problem. Och för att kunna säga hur stort narkotikaproblemet är på Åland krävs en definition av ordet "missbrukare".

Klart är också att kvinnor tar efter mäns destruktiva beteende och går ner sig snabbare.

–Det går inte att säga hur stort problemet är på Åland, eftersom ingen känner igen sig i begreppet "missbrukare". Narkotika framstår alltid som häftigt och spännande, men för mig är det ett dödligt, farligt gift, säger före detta narkotikapolisen och lagtingsledamot **Åke Mattsson** (lib).

För att anse sig vara missbrukare måste man inse att man har problem. De som dricker eller knarkar tillsammans upplever att deras värld är normal, vilket gör vägen tillbaka svår.

–När man talar om droger ska det alltid slås på stora trumman, men det är få som reagerar när det gäller alkohol. Spelar det någon roll om man super eller knarkar ihjäl sig? frågar sig Mattsson.

Belöningssystemet i hjärnan fungerar så att man mår bra om man gör goda saker och får ångest om man gör dåliga saker. Alkohol och droger manipulerar systemet så att den normala balansen rubbas och kroppen ständigt behöver mer droger för att man ska må som vanligt. Hjärnan signalerar att alkoholen eller drogerna betyder lika mycket som vatten eller mat.

–Alla tappar kontrollen, men vissa gör det snabbare, säger Mattsson.

Skillnader

Det är en stor överrepresentation män som nyttjar narkotika, men Åke Mattsson upplever att kvinnor går ner sig fortare.

–En kvinna som går på amfetamin kan börja med sprutor redan efter några månader, medan det kan ta upp till ett år för män, säger Mattsson.

Kvinnorna tar efter männens destruktiva beteende, även om kvinnors kroppar är känsligare än mäns.

–Kvinnor har annorlunda enzymer, vilket gör att de inte bryter ner alkohol lika effektivt som män. Kvinnans hjärta och lever är också känsligare än männens, säger Mattsson.

I medicinskåpet

Förutom de mer kända drogerna är det vanligt att missbrukare tar vad de kan hitta i medicinskåpet, till exempel olika typer av värkmedicin.

–Om du inte har värk, utan tar medicinen i rekreationssyfte byggs systemet i hjärnan om ganska snabbt, säger Mattsson.

De som figurerat länge i narkotikakretsar vet hur de ska få tag i droger. De har olika metoder för att föra in knarket till Åland, utan att gå genom tull. De flesta umgås med varandra i flera nätverk och de som gått ner sig mycket umgås i en snäv krets.

För nybörjare är det svårare att få tag i droger. Riksgränsen utgör ett visst skydd, eftersom det är svårt att ta sig förbi tullen.

Finns problem. Lagtingsledamoten och före detta narkotikapolisen Åke Mattsson tycker att narkotikaproblemet ska tas på allvar. Foto: ERKKI SANTAMALA

Fakta/Varnings signaler

Åke Mattsson uppmanar föräldrar att vara observanta på drogtecken.

■ Var vaken när ungdomarna kommer hem och visa intresse för deras fritid.

■ Håll utkik efter förändrad klädstil, till exempel cannabisblad som smycken.

■ Sök ögonkontakt. Om ditt barn viker undan med blicken eller har solglasögon vid konstiga tidpunkter på dygnet kan det finnas anledning att vara orolig.

■ Föregå med gott exempel.

■ Försök skjuta på ungdomarnas alkoholdebut så långt det är möjligt.

Nyttillkomna har inte heller någon aning om de får de droger de beställer och det finns inga organiserade langare att tillgå.

–Det är inte dyrt att få tag i droger inledningsvis och det finns mycket pengar i omlopp på Åland, säger Mattsson.

Ett gram kokain kostar runt 80 euro och herion ungefär 100 euro per gram, men då används bara 0,2 gram per gång.

Till slut ökar toleransen, vilket gör att dosen blir större och större, och till slut dödlig för somliga.

–Det är väldigt svårt att ta sig ur ett heroinmissbruk. Man behöver en coach eller föräldrar som kan stötta en, säger Mattsson.

Enligt verksamhetsledaren **Birgitte Wahlsten** på A-kliniken går 18 personer från 20 år och uppåt på Suboxone. Suboxone är ett läkemedel för substitutionsbehandling av personer beroende av opioider, som till exempel heroin.

–Det går inte att säga hur många som är beroende av opiater på Åland, eftersom inte alla går till oss, säger Wahlsten.

Rökare i riskzonen

Alla missbrukares situation är unik. Även om man tidigare haft en negativ inställning till droger kan man börja ändå. Varken självförtroende eller intelligens kan hindra en person från ett missbruk.

–Det beror på vem man är

förälskad i eller vilket gäng man umgås med. Personer som bär på mycket ångest har lättare för att fastna, säger Mattsson.

De personer som snabbast förlorar kontrollen över sitt missbruk är rökare.

–Nikotin öppnar för andra missbruk. 95 procent av alkoholisterna är rökare. Om man börjar röka innan 13 års ålder så ska alla varningsklockor börja ringa, eftersom man går över gränsen och inte har någon spärr när det gäller andra missbruk.

Om man börjar med en drog är det lättare att gå vidare till andra, eftersom drogen efter ett tag inte ger någon effekt.

–De droger som cirkulerar på Åland just nu är bland annat subutex och mephedrone. Har man provat mephedrone så kan man pröva andra droger, säger Mattsson.

Respekt

Trots att flera personer i ett gäng använder droger finns det personer som säger nej. Åke Mattsson tror att det beror på att man står emot på grund av respekt.

–Kan man se sina föräldrar eller sin mormor i ögonen efter att man har knarkat? frågar han.

Han menar att föräldrarnas relation till alkohol och droger påverkar ungdomarnas attityd mer än man kan tro.

–Om man visar att alkohol är förknippat med tillfällen då man firar och säger att man är värd ett glas tar barnen till sig det. Jag tror att det är bra om man är reserverad med alkohol inför småbarn, säger Mattsson.

Han tycker att drogproblemet på Åland är komplext och svårt. Missbrukare som straffas och hamnar i fängelse blir fast i sina gamla tankemönster och associerar bara till sitt liv som missbrukare, eftersom de ständigt umgås med likasinnade.

–Det finns problem på Åland, helt klart, och det finns de som inte tar det på allvar. Å andra sidan har jag träffat missbrukare som jag aldrig trodde att det skulle bli folk av och som mår bra idag.

LINNEA FRIMAN
linnea.friman@nyan.ax

Kiki Alberius-Forsman

Epost: kiki@nyan.ax
Telefon: 528 451

Vi firar 1-15 år

Erik Fogelberg i Finström Åmnäs fyller 4 år i dag den 21 november. Det är mamma och pappa som gratulerar Erik.

Gratulerar 50 år

TÖRE GÖSTAS

Namn: Tore Hilding Gösta.
Född: den 24 november 1958 i Sund Finby.
Bor: i samma by.
Intressen: familjen, jordbruk och hästar.
Familj: sambo **Agnetha** fyra barn, **Tomas, Tom, Ted** och **Alva**.
Firar: endast inom familjen.

Nyan rättar

Nej, inte heller orgeln i Eck-erö är Ålands äldsta som vi skrev i en rättelse igår. Ålands orgelfestivals arrangör **Henryk Gwardak** tipsar om hemsidan www.alfest.org där samtliga åländska orglar finns listade för den som vill bekanta sig mer.

Där ser man att den äldsta står i St Mikael's kyrka i Finström, byggd 1768.

DÖDA

Regina Enqvist

* 30.7.1936
† 15.11.2008

*Frid viskar träden
kring huset Du älskat
Farväl bugar blommorna
Du vårdat så ömt
Tack kvittrar fåglarna
som var morgon Dig hälsat
Tyst sjunger vinden
ett ömt farväl*

Släkt och vänner

Jordfästningen äger rum onsdagen den 26 november 2008 kl. 11.00 i Saltviks kyrka. Därefter minnesstund i Mariagården.

Nio kandidater till Finströms lucia

Nio tjejer från Godby högstadieskola kandidater till Finströms lucia i år. Årets kandidater heter

Maria Mattsson, Felicia Lindblom, Therese Johansson, Mathilda Carlsson, Micaela Söderberg, Malin Johansson, Matilda Koskinen, Emelie Lindström och Malin Sundberg.

Allmänheten kan rösta fram till 5 december vid firma Erik Mattsson, Finströms bibliotek och Ålands idrottscenter. På själva luciadagen 14, december lussar lucia och hennes tårnor i Godby hotell och på Rosengård.

Senare på kvällen kröns lucia officiellt i Finströms kyrka och efteråt blir det luciakaffe i församlingshemmet. Den som vill kan dessutom ta del av luciagrupper vid morgonsimmet i Ålands idrottscenter 12 december.

John-Adam Sjölund övar med gruppen och "luciamamma" är **Inger Rosenberg-Mattsson**. I år går luciainsamlingen till Folkhälsan i Finström som satsar på ett servicehus i lekparken i Godby. Bakom arrangemanget av firandet står kultur- och fritidsnämnden i samarbete med Finström Geta församling. (mt)

Övar. John-Adam Sjölund, vid pianot, övar med Finströms luciagrupp. Från vänster Maria Mattsson, Felicia Lindblom, Therese Johansson, Mathilda Carlsson, Micaela Söderberg, Malin Johansson, Matilda Koskinen, Emelie Lindström och Malin Sundberg. Foto: PRIVAT

100 ord från din förening
redaktion@nyan.aland.fi

FOTOKLUBBEN OBSCURA

Fotoklubben Obscura har haft sitt stände enligt höstmöte. Till ordförande omvaldes **Lena Wilson-Laajali** och som övriga styrelsemedlemmar invaldes **Bertil Stenlund** och **Marcela Holmstedt** som nya medlemmar medan **Susann Grönlund, Berit Sundman** och **Frej Edsvik** omvaldes. **Rainer Åkerblom** och **Torbjörn Granlund** sitter kvar ett år till. **Per-Erik Söderlund** omvaldes till kökschef.

Fotoklubben planerar ett aktivt år 2009 med bl.a Fotofestival och Öspelen. Flera fotoutställningar ska arrangeras, "årets bild" och "årets fotograf" skall väljas.

I januari håller man grundkurs i fotografering med **Olle Strömberg**, i februari ett "miniseminarium"

med **Anders Geidemark**, Sverige. Obscuras traditionella vägghalender för 2010 ges ut redan till sommaren. Ungdomsgruppen fortsätter med egna projekt.

Alla som är intresserade av bilder är välkomna som medlemmar. Fotoklubben har medlemsmöten alltid andra tisdagen i varje månad på Ålandsvägen 88.

ÅLANDS FRIMÄRKS-SAMLARFÖRENING

Vid Ålands frimärksamlarförenings valmöte i onsdags valdes enhälligt landskapsarkivarie **Håkan Axelsson** till ny ordförande. Han efterträder **Mikael Erickson**. Övriga i styrelsen är **Kjell Sjöblom**, vice ordförande, **Rainer Åkerblom**, sekreterare, **Olof Eriksson**, kassör, och **Kenneth Karlå**, ledamot.

Som redaktör för Luppen och urylsförmedlare fortsätter **Mårten Sundberg**, **Kenneth Karlå** med hjälp av Sundberg är ny auktionsförrättare. Den kombinerade medlemsavgiften/Luppen-prenumeration är

Håkan Axelsson.

fortsättningsvis 20 euro. Som extra ärende beslöt valmötet att undersöka möjligheterna att hitta en ny möteslokal, där föreningen permanent kunde få rum för sitt lager och sitt bibliotek. Den 3 december gästas ÅIFF av kände svenske filatelisten **Jonas Hällström** som ska berätta om motivfilateli.

Veckans Henny "Jag lägger mig vid nio"

Här är några ordväxlingar från ett besök hos **Henny Öhman**, 100 år, i Mariehamn.

Henny snyter sig.

Har du fått snuvan?

–Åh, uschan! Det rinner bara ändå. Du vet så här är det med äldre folk. Du har väl sett hur det är på gamla gubbar, de brukar ha en droppe hängande på nästippen. Luktsinnet är också borta.

Har du inte luktsinnet kvar?

–Ålderdomen kommer inga ensam, ser du. Men jag är glad för var dag som går och kan resa mig ur sängen om mornarna.

Du verkar så tacksam och nöjd. En del gamla blir irriterade över att saker tar så lång tid för dem.

–Jo, men det behöver inte gå så fort numera.

Henny berättar om en gång när hon föll hemma i lägenheten och slog i huvudet.

–Jag blödde hemskt. Det såg ut som om de hade slaktat en ox därinne i sovrummet.

Sedan kom hon till sjukhuset och syddes. Hon har numera flera telefoner hemma hos sig som hon kan larma med om det händer något.

Till hennes dagsrutiner hör att gå tidigt till sängs.

–Jag lägger mig vid nio. Då ligger jag och läser tidningarna. Ibland sover jag om nätterna, ibland inte. Om jag inte får sömn går jag upp och kokar mig en kopp mjölk. Det är ju ganska oskyldigt.

Hur tänker du när du inte somnar?

–Nästa natt sover jag mer, det brukar jag intala mig. För kunde jag ligga vaken och planerade nästa dags göromål. Då hade man häften av arbetet gjort redan då man steg upp.

Vi talar om olika kändisar Henny läst om och sett på tv:n.

–Jag såg när drottning **Margrethe** av Danmark träffade Islands president **Vigdís Finnbogadóttir**. Det var roligt att se dem tillsammans. Vigdís var nog skarpast av dem. Men jag har alltid beundrat drottning Margrethe – hon skrader inte orden. Det är bra.

KIKI ALBERIUS-FORSMAN
kiki@nyan.ax
tfn 528 451

Klimatvänligt på julbordet

SaveThePlanet.ax står 4-5 december för ett klimatvänligt och helvegetariskt julbord i samarbete med Ålands hotell- och restaurangskola. Till maten bjuds på underhållning av jazzmusikern och skådespelaren **Anders Linder** som sätter upp en kabaré.

–För ett år sedan var det fortfarande kontroversiellt att säga att kött var dåligt för klimatet. Idag är det en allmän känedom. Världsproduktionen av kött står idag för 18 procent av

de utsläpp av växthusgaser som orsakas av människan och två tredjedelar av den mest potenta växthusgasen kväveoxid, skriver arrangörerna i ett pressutskick.

ÅHRS rektor **Jan-Erik Sundström** är nöjd med det vegetariska bordet som planeras.

–För att lyckas inom restaurangbranschen idag måste man vara öppen för förändringar och hänga med i trender. Därför är det mycket spännande och intressant för våra elever, både kockar och servitörer, att få laga

och servera vegetariskt och ekologisk mat. Det ligger riktigt i tiden. Vi kommer att servera ett annorlunda men väldigt gott julbord, säger han.

Arrangörerna påpekar att ett vegetariskt julbord kan innehålla sill, julskinka, köttbullar och Janssons frestelser, men gjorda av icke-animaliska produkter. På plats finns även ett bord där det säljs julklappar i form av inspirerande böcker, filmer och spel på temat miljö och mat. (mt)

Annonsera i den tidning du själv läser!

TACK

Vårt varmaste Tack till alla som hedrat minnet av vår käre

Gustav Robert Sagulin

Tack även till personalen på Gullåsen, Mellangård för god omvårdnad.

Solveig o. barnen med familjer

Förlängt och annan adress för Kupolen

Tidsfristen har förlängts för den som vill dela med sig av minnen och anekdoter från den anrika studentlokalen Kupolen i Helsingfors. Detta eftersom det visat sig att e-postadressen man uppgivit hade en bugg, rätt adress är kupol-anekdot@helsinki.fi

Sista inlämningsdag för tävlingsbidrag är nu 21 november. Tanken är att minnen och bilder från Kupolen

ska bli en bok så det går bra att skicka in material även senare.

Det går även bra att skicka per post till Åbo nation, Östra Finlands nation eller Åländska studentföreningen i Helsingfors på adressen Mannerheimvägen 5 b 7:e vån, 00100 Helsingfors.

Märk kuvertet Kupol-anekdot och kom ihåg att bifoga dina kontaktuppgifter. (ab)

Jonnas massage är ett nytt företag registrerat av **Jonna Nylund** i Saltvik. Företaget bedriver utöver massage även övrig hälsovård och all annan laglig verksamhet.

Tattoo's by Rogge har registrerats av **Roger Långström** i Mariehamn. Företaget ska bedriva all laglig verksamhet, främst tatueringar och motivlackering.

Skolmaten

Vecka 48, 24-28.11

Godby

Måndag: Pizzagrätäng, tomat, gurka.

Tisdag: Indonesisk gryta, ris, sallad.

Onsdag: Fin lax med grönsaker, senapssås.

Torsdag: Pasta med kasslersås, sallad.

Fredag: Risgrynsgröt, mandarin.

Kyrkby och Vikingaåsen

Måndag: Makaronilåda, sallad.

Tisdag: Indonesisk gryta, ris, sallad.

Onsdag: Sikfilé, potatis, sallad.

Torsdag: Korv med potatismos, sallad.

Fredag: Risgrynsgröt, mjukt bröd, pålägg.

Mariehamns stads grundskolor

Måndag: Kött- och makaronigryta, lingonsylt.

Tisdag: Ugnsfisk, potatis.

Onsdag: Potatis- och löksoppa, skinksmörgås.

Torsdag: Fläsksnitzel, citron, potatismos.

Fredag: Risgrynsgröt, kanel och socker.

Salladsbuffé alla dagar.

OBS! Det händer

FREDAG 21.11

BIO

■ **Bio Savoy kl 18.00.** Madagascar 2. T. Filmen får två stjärnor av Nyans recensent.

■ **Bio Savoy kl 20.00.** 007, Quantum of solace. F-13. Filmen får två stjärnor av Nyans recensent.

MISSIONÄRSBESÖK

■ **Vårdö Stormskärs värdshus kl 19.00.** Missionärerna Anna och Magnus Dahlbacka berättar om bibelöversättningsarbete i Kenya.

MUSIK

■ **Jomala Önningebymuseet kl 18.30.** Elever från Ålands musikinstitut bjuder på sång och gitarrspel.

NÖJE

■ **Arkipelag nattklubben kl 22.00.** Take Cover
■ **Parks bar kl 22.00.** Alan Parry.
■ **Dinos bar kl 22.00.** Chillihounds, klassisk rock.

TEATER

■ **Mariehamns stadshus kl 19.00.** "Aldrig i livet". Fars av Dave Freeman i regi av Synnöve Westerberg.
■ **Saltvik Solbacka kl 19.00.** "De 39 stegen" en hejdlös Hitchcock-komedi. Regi: Ville Sandqvist.

TV

■ **Sveriges TV3 kl 22.30.** Final i Singing bee med åländske Tony Wikström bland deltagarna.

LÖRDAG 22.11

AUKTION

■ **Föglö Sanda kl 19.00.** Handarbeten, bakverk, matvaror och lotteri.

BIO

■ **Bio Savoy kl 16.00.** Madagascar 2. T. Filmen får två stjärnor av Nyans recensent.
■ **Bio Savoy kl 18.00.** Madagascar 2. T.
■ **Bio Savoy kl 20.00.** 007, Quantum of solace. F-13. Filmen får två stjärnor av Nyans recensent.

DANS

■ **Arkipelag restaurangen kl 22.00.** Conny Henrix.

LILLAJUL MARKNAD

■ **Vårdö Vargata marknadsplats kl 11.00-14.00.** Fisk, lådor, slaktgryn, sötost, bröd, töftöskorpor m.m.

MUSIK

■ **Idrottsgården kl 18.00.** NIPOP Festival.
□ Sturm and Drang, Finland, Surferosa, Norge, Those Dancinf Days, Sverige, Oriol Joans, Sverige och The Peegees, Åland.
■ **Folkhälsans allaktivitetshus kl 19.00.** Christina Kjellsson från Sverige.

NÖJE

■ **Arkipelag nattklubben kl 22.00.** Take Cover
■ **Parks bar kl 22.00.** Masters of Rock.
■ **Dinos bar kl 22.00.** Chillihounds, klassisk rock.

TEATER

■ **Mariehamns stadshus kl 19.00.** "Aldrig i livet". Fars av Dave Freeman i regi av Synnöve Westerberg.

SEVÄRT

■ **MARIEHAMN**
■ **Galleri Fäktargubben,**

Storagatan 14.

Ålands konstförenings julkortsutställning. Pågår 24.11-20.12.
Öppet måndag-fredag kl 12-17, lördag 10-14.

■ **Galleri Kakelhallen, Köpmansgatan 11.** "Nothing is missing" videoinstallation av Mieke Bal.
Öppet vardagar kl 10-17, torsdagar 10-19, lördagar 11-14.

■ **Galleri Skarpans, Skarpansvägen 27.** "Utkanter" målningar av Gunilla Jansson. Pågår till 22 november.
Öppet tisdag-fredag kl 11-17, tisdagar även 18-20, lördagar 11-14.

■ **Mariehamngalleriet, Mariepark Västerhamn.** Fotoutställningen "Det glömda Mariehamn" sammanställd av Cecilia Wickström. "Miniatyrstaden - Mariehamn på 1920-talet". Husen är i skala 1:100.
Öppet lördagar kl 12-16, eller enligt överenskommelse, tel 531 388.

■ **Medimar, Torggatan 10.**

"Klippor". Cecilia Aaltonen-Lindblom ställer ut målningar i akryl. Pågår till 28 november.

Öppet måndag-torsdag kl 8-16, fredag 8-14.

■ **Sjökvarteret Österhamn.**

Båt och skeppsbyggeri. Museum, hantverk, skuthamn. Öppet vardagar kl 9-11.

■ **Ålandstrafikens väntsal.**

Liten busshistorisk utställning samt busshistoriska tidningar från de nordiska länderna att bläddra i.

Öppet måndag-fredag kl 9-17.

■ **Ålands emigrantinstitut Norra Esplanadgatan 5.**

Utställning om personliga emigrantupplevelser i Amerika. Databassökning. Öppet vardagar kl 12-16.

■ **Ålands museum och Ålands konstmuseum.** Torget. Sommarållningarna Lisbeth och Eric Johansson har sedan länge samlat miniatyrkatter och jojar. Lisbeth har 630 kattfigurer. Pågår till 11 januari.

Ålands konstmuseum. "Berättelser" oljemålningar i storformat av Evamaria Mansnerus.

Öppet tisdagar och torsdagar 10-20, onsdagar och fredagar 10-16, lördag-söndag kl 12-16. Måndagar stängt.

■ **Ålands sjöfartsmuseum.** "Titanic - åländska öden". Vandringsutställning i samarbete med Ålands emigrantinstitut. Pågår till 4 januari.
Öppet måndag-fredag 10-16, lördag-söndag 12-16.

BRÄNDÖ

■ **Jurmo Sjöbodsmuseum.**

På museet finns allt som behövs för i tiden på ett skärgårdshemman för att klara sig året runt, främst vad gäller jakt och fiske.
Öppet enligt överenskommelse vid hamnkiosken eller till tel: 0400 850 739.

■ **Skärgårdsmuseet i Lappo.**

Allmogebåtar, fiskeredskap och en permanent fotoutställning.
Öppet enligt överenskommelse. Tel 56 657/0400 529 462.

ECKERÖ

■ **Labbas Hembygds-**

och Bankmuseum.

Kaptensgård med föremål från sjöfarten. Närmare information Eva Karlsson, tel 38 507..

■ **Skeppsvik, Solbacka smycken.**

Utställning i sten och metall. Öppet enligt överenskommelse, tel. 38 021.

■ **Ålands jakt- och fiskemuseum.**

Ett specialmuseum inom jakt och fiske, visar den åländska befolkningens jakt och fisketraditioner.

Kontaktuppgifter: Tel 040 588 67 16, j.granlund@aland.net
Se även www.visitaland.com/jaktfiskemuseum

FINSTRÖM

■ **Finström bibliotek (i Källboskolan).**

"Närbild" fotoutställning av Thomas Sandell. Pågår till 30 november.

Öppet måndag-torsdag kl 12-20.

■ **Godby Hotell.**

Alfa Lindblom från Mariehamn och Sylvia Mansén från Lemland ställer ut akvareller och oljemålningar. Pågår till 30 november.
Öppet alla dagar från kl 11.

GETA

■ **Linastugan i Finnö.**

Öppet enligt överenskommelse tel 49 694 eller 040-730 1499/Inga Snellman.

■ **Pettas hantverkscafé.** Maritim utställning med litteratur om skeppsbyggnation och segelsjöfarten samt fartygsmodeller av Viktor Andersson/skornerten Linden och galeasen Albanus. En modell av Cutty Sark under byggnad visas och akvareller av Rita Krestjanoff.
Öppet lördagar kl 11.00-16.00, övriga tider enligt överenskommelse tel 49 701.

HAMMARLAND

■ **Brandkärmuseet**

Mörby. Här finns omkring 20 släckningsfordon samt annan släckningsutrustning från landskapet Åland. Den äldsta brandbilen är en A-Ford från 1926 och den modernaste en Volvo från 1969.
Öppet enligt överenskommelse, tel 040 536 82 86.

■ **Postad gårdsmuseum.**

Västergård är en museibygnad från 1760-talet. Kläder, porslin och många andra inventarier härstammar från början av 1700-talet.
Öppet enligt önskemål, tel 0457 361 3900

JOMALA

■ **Kungsö Shellmuseum.**

"Nostalgimack" 1950-tal.
Öppet enligt överenskommelse

melse tel 32 760, eller 040-706 82 30.

■ **Siréns hembygdsmuseum Ringsböle.**

Öppet enligt överenskommelse per tel 31 069.

■ **Önningebymuseet.**

Friluftsmåleri kring sekelskiftet 1900 samt Victor Westerholm Tecknaren.

Öppet enligt överenskommelse per telefon 0400967710.

■ **Sjöbloms emigrant- och torpasmuseum, Önningeby.** Utställning kring museet, torpare och emigration.

Öppet enligt överenskommelse per telefon 0400967710.

KUMLINGE

■ **Museigården Hermas.**

Den sista helt bevarade gårdsgruppen av ålderdomlig karaktär i den åländska skärgården.

KÖKAR

■ **Kökar hembygdsmuseum.**

Bruksföremål, fotoutställning och båtmuseum.

Öppet enligt överenskommelse, tel 04575244077.

■ **Kökar biblioteket.**

Med anledning av Ålands folkdräkters 100-års jubileum finns Kökars folkdräkter utställda i Kökars kommunbibliotek under hösten och vintern. Dräkterna tillhör Kökars Hembygdsmuseum.

LEMLAND

■ **Nåtö naturreservat.**

Nåtö naturstig öppen till 6 december.

SALTVIK

■ **Göran Dahl/Ovanåker.**

Ålands största samling av bomärkta föremål. Öppet enligt överenskommelse. Tel 48 038/0400 450 004.

SUND

■ **Sunds bibliotek.**

Utställning till minnet av Valny Hedberg och familjedagvården har gjort en tavla med temat vatten.

Öppet måndag och torsdag kl 17.30-20.30, tisdag 10-16.

■ **Ålands fotografiska museum.**

En utställning över kamerans historia. Öppet enligt överenskommelse, tel 0457 059 59 67.

VÅRDÖ

■ **Strömögården.**

Utställning av lappteknik och övrigt hantverk.

■ **Ålands skolmuseum.**

År 1888 uppförde läraren Viktor Jansson från Vårdö den byggnad där Ålands skolmuseum finns idag. Skolinventarierna är samlade från hela Åland men en del föremål härstammar från den gamla skolan.
Öppet enligt överenskommelse, tel 432 120.

Kom ihåg

■ **ABF-Åland:** Ny kurs i "Hur man använder GSM-telefonerna mångsidigt". I Vikingahallen i Jomala tisdag 25.11 kl 18.30. Fritt inträde. Ev. frågor tel 16 707.

■ **Bomarsundssällskapet:** Höstmöte måndag 24.11 kl 19.00 på hotell Arkipelag, Matrosrummet.

■ **Diabetesföreningen på Åland:** Höstmöte lördag 22.11 kl 13.00 på Röda Korsgården. Kaffe och lotteri. Familjeunderhållning med Bröderna Krut.

■ **Visans Vänner på Åland:** Christina Kjellsson undervisar i konsten att skriva egna visstexter. Kursen är i Folkhälsans allaktivitetshus lördag 22.11 kl 9.00-16.00. Några platser finns kvar, nya anmälningar/mer info VisansVanner@aland.net

■ **Vårt Hjärta/Tittutverksamheten:** Träff på måndag 24.11 i S:t Märtensgården kl 11.00-13.00. Välkommen också utan föranmäning!

■ **Vårt Hjärta/Strokegruppen:** Julkaffe hos Åsa och Lars-Johan måndag 1.12 kl 18.00. Anmälan och ytterligare info, senast 26.11, Annette tel 14 195, 0457 5958 533.

Positionslistan

Birka Cargo Ab Ltd

Baltic Excellent: El Ferrol 24.11, Braviken 1.12.

Birka Exporter: Hangö 21.11, Bilbao 26.11, Antwerpen 30.11, Helsingfors 4.12.

Birka Transporter: Antwerpen 22.11, Åbo 26.11, Helsingfors 27.11, Kotka 28.11, Hull 2.12.

Birka Shipper: Helsingfors 24.11, Kotka 25.11, Hangö 26.11, Bilbao 1.12.

Birka Carrier: Helsingfors 23.11, Hull 26.11, Amsterdam 27.11, Helsingfors 30.11, Hull 3.12.

Birka Express: Antwerpen 22.11, Helsingfors 25.11, Antwerpen 28.11, Helsingfors 1.12.

Birka Trader: Hull 22.11, Helsingfors 25.11, Kotka 26.11, Hull 29.11, Helsingfors 2.12.

Godby Shipping

Link Star: Lübeck 21.11, Dublin 25.11, Holmsund 2.12, Dublin 9.12, Holmsund 16.12, Dublin 23.12, Holmsund 30.12.

Midas: Hamburg 23.11, Bremerhaven 24.11, Kotka 27.11, Helsingfors 28.11, Paldiski 29.11, Hamburg 1.12, Bremerhaven 2.12, Kotka 4.12, Paldiski 5.12, Hamburg 7.12, Bremerhaven 8.12, Kotka 10.12.

Mimer: Bremerhaven 21.11, Kotka 24.11, Raumo 26.11, Gdynia 29.11, Rouen 2.12, Bremerhaven 5.12, Kotka 8.12, Raumo 10.12.

Miranda: Amsterdam 24.11, London 25.11, Lübeck 29.11, Fredrikshamn 1.12, Kotka 3.12, Amsterdam 8.12, London 9.12.

Misana: Gdynia 21.11, Santander

■ **Ålands flicklottor och soldatgossar:** Ordinarie höstmöte måndag 24.11 kl 13.00 i lokalen i Gamla tullhuset. Stadgenliga förhandlingar. Historikboken refereras och kan hämtas av dem som ännu inte fått den.

■ **Ålands hörsselförening:** Kom med på shoppingresa till Uppsala lördag 6.12! Buss avgår från Bussplan i Mariehamn kl 7.30 och färjan avgår sedan från Eckerö kl 8.30. Vi är tillbaka i Eckerö på kvällen kl 22.45 och anländer till Bussplan i Mariehamn vid 23.30-tiden. Anmäl dig till Handicampens reception tel. 527 360 senast 28.11. Varmt välkomna!

■ **Ålands räddningshundsklubb:** Intresserad av räddningshundsverksamhet, vid intresse/frågor ring Gunnar tel. 0457 052 7369 el. Linda tel. 040 512 9546.

■ **Ålands ungdomsförbund:** Karaokekväll för ungdomsföreningsmedlemmar i åldern 13-18 år på Hammarbo på freda 21.11 kl 20.00-22.30. Välkomna!

■ **Ålands ungdomsförbund:** Ungdomsföreningsmedlemmar häng med på shopping- och bioresan till Täby Centrum. Sista anmälningdag är fredag 21.11. Se mer information på hemsidan: www.ungdom.ax

25.11, Harwich 28.11, Kotka 1.12, Raumo 3.12, Gdynia 5.12, Santander 9.12.
Mistral: Lübeck 22.11, Fredrikshamn 24.11, Kotka 26.11, Amsterdam 1.12, London 2.12, Lübeck 6.12, Fredrikshamn 8.12.

Gustaf Erikson

Ahtela: Linjetrafik Helsingfors-Muuga v/v.

Tingö: Ingen uppgift.

Amore: Östersjötrafik.

Josefine: Östersjötrafik.

Nathalie: Östersjötrafik.

Rettig Group Ltd Bore

Auto Baltic: Wallhamn 24.11.

Auto Bank: Zeerbrugge 24.11.

Auto Bay: Portbury 26.11.

Belgard: Hull 24.11.

Borden: Åbo 24.11.

Bravaden: Ålborg 24.11.

Estraden: Harwich 24.11.

Fingard: Kalajoki 23.11.

Klenoden: Mäntyluoto 24.11.

Najaden: Karleby 24.11.

Nedgard: Kaskö 24.11.

Nordgard: Kalajoki 26.11.

Norking: i trafik Zeerbrugge/Tilbury.

Norqueen: i trafik Rotterdam/Teesport.

Norsky: i trafik Zeerbrugge/Teesport.

Norstream: i trafik Zeerbrugge/Teesport.

Ostgard: Kaskö 25.11.

Seagard: Fredrikshamn 24.11.

Swegard: Rochefort 26.11.

Sydgard: Vierow 25.11.

Trenden: Amsterdam 25.11.

Westgard: Grangemouth 25.11.

Stormskärs konferens & värdshus
på Vårdö, Simskåla
dukar upp sitt
JULBORD
med skärgårdsdelikatesser

Pris: 35€, barn halva priset
5-7/12, 12-14/12, 19-21/12
mellan kl 14.00 och 19.30

Övriga dagar och tider enligt överenskommelse.
Ring och boka plats!

E-post: stormskar@aland.net
www.stormskar.ax
Tel 47 560 el. 0400 783 086

Välkomna önskar Lena & Mikael

MADAGASCAR 2
Vi talar svenska!

QUANTUM OF SOLACE

fre-lö + må-to 18.00, :
sön 16.00, 18.00 :
sö kl. 15.00, 17.00 :
-T - 7€ :

fre-lö + må-to 20.00, :
sön 19.00 :
-F13/11 - 9€ :
Actionäventyr

NYHET! seriebiljetter 5x7,50 = 37,50e

Filmerna visas 21-27.11
www.kinocity.fi

BIO SAVOY

Jan Kronholm
Epost: jan.kronholm@nyan.ax
Telefon: 528 466

kultur

”Kulturen betraktas i dag som en bland många passagerare på samhällsskutan. Av väldigt många debattörer ses den dessutom som en fripassagerare som lyckats erövra en hyttavdelning i första klass. NIKLAS RÅDSTRÖM I DN

Med Åland som livsprojekt

”Thusse” Eriksson klar med sin memoarbok

Thorvald ”Thusse” Eriksson hissar Ålands flagga på pärmen till sin pinfärskas memoarbok.

Det är en väl vald bild. Han sticker inte under stol med att Åland – som han vill se självständigt – blivit till ett livsprojekt för honom.

Nyan har tidigare noterat att den före detta bankdirektören och lanstingstalmannen var på gång med en memoarbok om sitt innehållsrika liv. En bok med frilansjournalisten Lasse Karlsson som redaktör, eftersom Eriksson på grund av en stroke inte kunnat göra arbetet helt på egen hand. Karlsson, liksom Thusses maka Birgitta H. Eriksson medverkar också med egna texter i boken som nu kommit ur trycket och som skall finnas i handeln på lördag.

När jag frågar varför han velat skriva om sitt liv framgår det att han egentligen inte alls velat det.

– Jag tackade först nej. Det är ju inte så roligt att hålla på och prata om sig själv, säger han.

Låt sig övertalas

Initiativet till boken kom från andra personer och efter ett tag lät han sig övertalas om han bara kunde få Lasse Karlsson som medhjälpare och redaktör. Karlsson, som också han är aktiv i partiet Ålands framtid, medverkade även i Erikssons förra bok ”Åland-Finland-politiskt

Författare. Thorvald ”Thusse” Eriksson med sin nyutkomna memoarbok.

ohållbart tvångsäktenskap” som kom 2007.

Mycket av det som Thusse Eriksson skrivit genom åren har handlat om det som han ser just som ett tvångsäktenskap mellan Åland och Finland. Nu berättar han vad som fick honom att bli så

engagerad i Ålands politiska utveckling och status.

Bondetåget väckte

–En utgångspunkt blev nog det åländska Bondetåget 1938 där jag gick med som sextonåring. Där föddes engagemanget. Det var som en väckelse.

Bondetåget kom till som en protest mot de planer som Finland och Sverige hade att befästa Åland åren före andra världskriget.

Självständighet

Senare skulle Eriksson bli långvarig talman i lanstinget och mycket aktiv i arbetet för att utveckla och förstärka den åländska självstyrelsen. Med tiden skulle detta engagemang övergå i en övertygelse om att självständighet måste vara målet för Åland. Därför tog han också initiativet till självständighetspartiet Ålands framtid.

–Det var en naturlig process, något som kom undan för undan. Jag kom fram till att vad Finland än ger Åland så finns det hela tiden begränsningar. Enda sättet för oss att få bestämma själva är att vi blir självständiga.

Han säger sig också vara övertygad om att självständigheten kommer att uppnås och att den kanske inte ens behöver ligga så långt fram i tiden.

–Många tycker ju att det är en illusion men jag tror helt och fullt att det är möjligt.

Hur självständigheten utformas är sedan en annan sak, menar han.

–Det jag eftersträvar för Åland är en anpassad självständighet.

Samarbete. Lasse Karlsson som varit redaktör för boken lovordar det goda samarbetet med memoärförfattaren.

Thusse Eriksson medger gärna att Åland blivit ett slags livsprojekt för honom men han upplever inte det arbetet som någon börda. Och han framhåller att engagemanget inte är något som han vill förhåva sig över.

–Det har faktiskt också varit ett egoistiskt engagemang, säger han och avser med det att engagemanget hela tiden känts bra och berikande i hans eget liv.

Höger inner

Mycket av vårt samtal handlar om just detta engagemang men memoärboken innehåller en hel del annat. Thusse Eriksson har levtt ett rikt och mångfacetterat liv och i boken får vi också veta en del både om bankdirektören och privatpersonen.

I ungdomen sysslade han bland annat med scouting och han var en aktiv fotbolls- och bandyspelare i IFK Mariehamn, med om bland annat IFK:s första ”internationella”

match – mot Pargas IF år 1938.

–Jag spelade höger inner, minns han.

”Speglar Thusses liv”

Birgitta H. Eriksson, som också ombetts skriva ett inlägg om sin make, säger för sin del om den nyutkomna boken:

–Den speglar verkligen Thusses liv – och som jag ser det – osjälviska engagemang.

Och Lasse Karlsson, som redigerat boken i nära samarbete med Eriksson, säger:

–Han är ett fenomen. Man blir verkligen imponerad.

Boken har utkommit på eget förlag och upplagan är på 1500 exemplar.

JAN KRONHOLM
jan.kronholm@nyan.ax
tfn 528 466

Foto: ERKKI SANTAMALA
erkki.santamala@nyan.ax
tfn 528 470

Det blir konsert med elever från

Ålands musikinstitut i Öningeby museet i kväll, fredag den 21 november, kl. 18.30. Konserten bjuder på sång och gitarrspel i ett blandat program med musik från flera genrer. Jazz, musikal, pop, opera och romans.

Vid pianot finns Guy Karlsson som ackompanjerare. Gitarristen Christoffer Isaksson ackompanjerar på gitarr.

Det blir Kaffeservering, inträdet är fritt.

Sångpedagogerna Elisabet Karlsson och Catherine Frisk Grönberg hälsar publiken varmt välkommen. □

Per-Ove Högnäs film ”Ro, ro till

fiskeskär” visas i Ålandskanalen i kväll, fredag, kl. 20, med repris vid samma tid onsdagen den 26 november.

Fisket var fram till 1950-talet huvudnäring i den åländska skärgården och det viktigaste fisket var strömmingsfisket på sensommaren och hösten. Familjerna flyttade då ut till fiskelägena i yttersta havsbandet och vistades där så länge säsongen pågick. Den saltade strömmingen såldes till Stockholm, Reval och Helsingfors.

Filmen visar hur man levde ute i fiskelägena. Vi får en inblick i det dagliga livet men också i umgänget i stugorna och dansen på bergen. Filmen är inspelad på Kökar 1993. □

Helena Federley har valts till ny

ordförande för Ålands slöjd och konsthantverk, vid höstmötet som hölls i söndags. Peter Winquist och Gerd Karlsson återvaldes som styrelseledamöter. Eva Eriksson och Mari Rosenqvist valdes in i styrelsen som nya ledamöter.

Peter Winquist berättade vid mötet att folkhögskolans direktion godkänt arbetsgruppsplaner för en tvåårig hantverksutbildning med start i augusti 2009 vid folkhögskolan. Han informerade också om flytten till Fabriksgatan i december när föreningen flyttar ihop med Bild- och formaskolan i samma hus som konstföreningen och dansskolan. Förhoppningen är att skapa ett centrum för konst och kultur i huset på Fabriksgatan 4. Föreningarna har gemensamt öppet hus 15 januari för att visa lokalerna för allmänheten.

Efter mötet berättade Ulla Lindberg om företaget Träbiten och deras deltagande i företagsinkubatorn Växthuset.

Föreningens jubileumsutställning på Ålands museum var mycket lyckad och omtyckt, över 1550 personer besökte utställningen där över 50 hantverkare fanns representerade.

Ordinarie verksamhetsledare Hanna Wiik blir moderskapsledig från den 27 december och Inger Nygård vikarierar från den 2 januari 2009. □

TEATERFÖRENINGEN
MARIEHAMN
stift. 1914

ALDRIG I LIVET

Fars av Dave Freeman. Regi Synnöve Westerberg

Föreställningar i Mariehamns Stadshus:

• 21, 22, 23, 28 och 29/11 kl 19.00 • 30/11 kl 14.00

”Det bojtas, förmanas, förförs, skriks, sparkas och ålas omkring. Och visst får man skratta”
Nya Åland

”Gå för all del och se farsen, det är era skrattmuskler värda”
4 Marhällor Ålandstidningen

BILJETTER KAN BOKAS/KÖPAS HOS
Ålandsbanken, informationen, Citykontoret, tfn 291 300 (mån-fre 9.30-16.15) eller bokas/köpas i Stadshuset 1 tim. före förest.
Biljettpris: 15 euro/10 euro.
Läs mer om föreställningarna på www.teater.ax

Nu får också Åland sin klagokör

Nu ansluter sig också Åland till den världsspännande "klagokörspänningen". Nordens institut ställer sig i spetsen och anlitar Peter Lång som kompositör, Johanna Grüssner som körledare och Greta Sundström som musiker.

Klagokörprojektet, som snabbt spritt sig till en lång rad länder kommer ursprungligen från Finland. Det föddes ur en diskussion mellan konstnärerna **Oliver Kochta-Kalleinen** och **Tellervo Kalleinen**.

Idén byggde på det körfenomen som på finska kallas "valituskuoro" (klagokör).

Kanal för klagomål

– Tanken var att samla människor som vill klaga i en kör där de får hjälp av en körledare att kanalisera sina klagomål i en gemensam körsång. Sedan klagokörprojektet lanserades i Birmingham år 2005 har ett 20-tal köror lanserats över hela världen från Bodö i Norge till Melbourne i Australien, berättar **Lycke Pörfors** på Nordens institut.

Förra veckan anslöt sig även Stockholm-Sundbyberg till konceptet genom uruppförande i Marabouparken med Sundbybergs klagokör. Intresset från blivande klagokörer lär vara så stort att konstnärerna inte hinner med att hjälpa alla som hör av sig.

Möten kring konst

Såväl **Oliver Kochta-Kalleinen** som **Tellervo Kalleinen** deltar, tillsammans med flera andra nordiska konstnärer, i utställningen "Möjligheter till förändring – ung filmkonst i Norden", som har vernissage i Ålands konstmuseum på tisdag, den 25 november. Och i anslutning till serien "Möten kring konst", på onsdag, den 26 november i Ålands konstmuseum berättar **Oliver Kochta-Kalleinen** också om om projektionen "Helsinki Complaints Choir" (Helsingfors klagokör) och det världsspännande konceptet.

Nordens institut hoppas att man på detta sätt skall kunna så det första fröet till Ålands egen klagokör.

Klagokör. Klagokören i Helsingfors klagosjunger på domkyrkans trappa.

Foto: PRIVAT

– Inga krav på ålder, kön eller sångkunskaper krävs för att delta i den planerade klagokören, säger **Lycke Pörfors**.

Film-Reuter

Möten kring konst hålls på torsdag kväll och där medverkar utöver de närvarande konstnärerna även **Andrea Reuter** som är ett välbekant ansikte för många sedan hon medarbetade i Filmkrönikan i SVT. Numera är hon bosatt i Berlin och jobbar som filmrecensent på tidningen Elle. Reuter skall tillsammans med utställningens kurator **Renée Padt** leda samtalet.

Mera information om den internationella klagokörspänningen kan man finna på dess hemsida under adressen: <http://www.complaintschoir.org> på internet.

JAN KRONHOLM
jan.kronholm@nyan.ax
tfn 528 466

Klagokörskompositör. Peter Lång.
Foto: ANDREAS DIENERT

Klagokörsackompanjator. Greta Sundström.
Foto: STEFAN ÖHBERG

Klagokördirigent. Johanna Grüssner.
Foto: FREDRIK TÖRNROOS

Duo med intensitet

Konsert i Ålands musikinstitut onsdagen den 19 november med **Tuomas Lehto**, cello och **Roope Gröndahl**, piano. Musik av Debussy, Stravinsky, Grieg och Rautio

Konsert

På onsdagskvällen fick vi höra en klassisk konsert på internationell nivå, då två unga musiker från Sibelius-Akademien uppträdde på musikinstitutet. Cellisten **Tuomas Lehto** och pianisten **Roope Gröndahl** är båda finländska solister och kammarmusiker som rönt framgång även internationellt.

Konserten bjöd på ungdomlig energi från början till slut. Lehto hanterade sin cello med lätthet och naturlighet både i lugn och storm.

Det senare bjöds det på ymnigt, och Lehtos lugna uppsyn visade sig dölja en kraftfull musiker med en stark uttrycksvilja och sprudlande temperament där det behövdes.

Roope Gröndahl inbjöd honom till en dialog, där båda var solister men ändå perfekt samstämda och lyhörda. Musikinstitutets lite bullriga flygel lät i hans händer bättre än på länge. Gröndahls färgrika pianism kom kanske bäst till sin rätt i **Edvard Griegs** sonat i a-moll, ett stycke som för mig annars också var konsertens musikaliska höjdpunkt.

Övriga stycken var **Debussys** sonat i d-moll, **Stravinskys** Suite Italienne och **Rautios** Divertimento. Allt som allt en varierande konserterhet med allt från impressionism till neoklassiskt humoristiska och mycket virtuosa verk, allting tolkat med brinnande intensitet och teknisk perfektion.

Den ivriga och delvis unga publiken klappade fram ett extranummer, en långsam sats av **Rachmaninoff**.

Den inspiration en sådan konsert ger gick inte att ta miste om då man såg elevernas lysande ögon på pausen. Ett stort tack går till musikinstitutets nye cellolärare **Tomas Nunez**, som ordnat hela konserten och bjudit hit musikerna som han känner.

STEPHAN KEMETTER

Musikal söker unga deltagare

Noaks ark blir musikal i vår. Anders Laine och Julia Westerberg håller i trådarna för ett barn- och ungdomsprojekt och söker nu deltagare.

Anders Laine har varit med och arrangerat Ålands prosteris musikläger för barn och ungdomar på Lemböte under somrarna. Efter fyra dagar har man visat upp vad man lärt sig. Anders Laine blev sugen på mer tid för övning.

– Jag har sett potentialen vad man kan göra och tyckte att det skulle vara roligt att göra en barn- och ungdomsmusikal under vintern.

Anders Laine kontaktade Julia Westerberg, som han samarbetat med tidigare både på scenen och genom att sätta upp en musikal på bilfria dagen 2007.

Trots att det är Mariehamns församling som drar i gång

musikalen är barn i åldern 7-14 år från alla församlingar välkomna.

Repetitionerna startar i januari med ett veckoslut på Lemböte.

– Man får välja om man vill sova över, säger Julia Westerberg.

Premiären är i april så det blir en intensiv repetitionsperiod. Alla måndagskvällar är det meningen att man ska träffas och öva.

– Eftersom tiden är knapp är det viktigt att man kan komma på repetitionerna.

Alla intresserade

Det blir ingen audition utan alla intresserade får vara med. Den solosång som skall framföras fördelas sedan bland deltagarna.

Det finns inget högsta antal deltagare utan man ser hur stort intresse det finns och arbetar sedan utifrån det. Eller

som Anders Laine uttrycker det.

– Vi ser vart det bär!

Noaks ark

Musikalen handlar om Noaks ark och är egentligen en samling sånger från 6-7 olika musikaler om Noaks ark. Man har också "lånat in" sånger från andra musikaler som anpassats till handlingen.

– Vi ändrar kanske någon textrad, säger Anders Laine.

Julia Westerberg skriver sedan ihop en handling som passar in med sångerna. Det blir tal, sång och dans. Föreställningen blir ungefär 45 minuter lång och till musikalen ska man också sätta ihop ett kompband. Några namn är klara med Julia och Anders vill inte ge ut dem innan hela bandet är klart.

Ser på helheten

Arbetsfördelningen är klar.

Söker barn. Julia Westerberg och Anders Laine söker deltagare till en musikal om Noaks ark. Foto: FREDRIK TÖRNROOS

Anders Laine tar hand om musiken och Julia Westerberg om regi och koreografi.

– Vi tycker om att jobba tillsammans, säger Julia. Ofta vaktar man på sitt eget område och tycker att det är viktigast, men inte med Laine. Vi ser båda på helheten.

– Julia sprutar ut idéer

och sedan ser vi vad som är bra, skrattar Anders.

Om man vill vara med ska man kontakta Anders Laine på Mariehamns församling telefonnummer 040 708 2063.

NINA SMEDS
nina.smeds@nyan.ax
tfn 528 406

Baltiska länderna på kafé Bönan

■ Höstens sista Mångkulturella afton arrangeras på kafé Bönan i Sjökvarteret på måndag. Den här gången är temat de baltiska länderna och besökarna får lära sig mer om vad som de har gemensamt med Åland och vad som skiljer dem åt.

Relationen mellan Estland, Lettland och Litauen diskuteras också under rubriken "Tre systrar eller...?". Kvällen startar 18.00 och pågår cirka tre timmar.

Telefonkatalog på nätet
www.nyan.ax

Ollas, Pellas och Markusas, Västergård, Mellangård och Utgård, Kroks, Skarpans och Börs.

Gårdarna i de åländska byarna har alla sina namn, en del all dagliga och lättbegripliga som Västergård, andra

märkliga och fantasieggande som Skarpans.

Vi vet inte särskilt mycket om dem förrän 1830, då stomhemmanens namn nedtecknades för första gången av häradskrivaren Henrik Nordberg.

Namnens ålder varierar avsevärt. En del är från medeltiden, andra sannolikt skapade 1830. Men flertalet – de bildade av personnamn, som Ollas och Erkas – härrör från slutet av 1600-talet och början av 1700-talet.

Ollas, Norrgård och andra gårdsnamn

Det var den 30 mars 1830 som landshövdingen i Åbo, Adolf Broberg, i en kungörelse meddelade att en ny jordrannsaking skulle hållas på Åland med början i Kumlinge den 5 juni.

Samtidigt gavs order till vice kronofogden Skarén att kungörelsen skulle läsas upp i de åländska kyrkorna och till häradskrivaren Henrik Nordberg att upprätta en noggrann förteckning över alla gårdar på Åland i enlighet med den senaste jordeboken.

Det gjorde Henrik Nordberg i slutet av maj. Han följde landshövdingens instruktioner sorgfälligt; för varje gård noterade han numret i byn, mantalet, antal jordmarker och grundräntan. Dessutom lämnade han, som landshövdingen hade begärt, en bred marginal där anteckningar kunde göras.

Eftersom den utfärdade ordern också krävde att Skarén och Nordberg "ofelbart" skulle delta vid jordrannsakingen och lämna in förteckningen när den började, får vi förmoda att de båda tjänstemännen var på plats i Kumlinge den 5 juni.

Intressant aktstycke

Den förteckning som Nordberg hade sammanställt var från början inget särskilt spännande dokument – bara ett utdrag ur föregående års jordebok – men tack vare de tillägg som han senare gjorde under rannsakingen, kom det att bli ett mycket intressant aktstycke.

Han tecknade nämligen för första gången ned namnen på samtliga åländska stomhemman.

Under Seglinge, för att ta ett exempel, skrev han i kanten invid de åtta gårdarna: Mattssas, Monssas, Jönssas, Klasas, Dansas, Simas, Henriks och Thomases.

Tidigare hade gårdarna enbart haft särskiljande bynummer (1–8 i Seglinge). Det är oklart varför myndigheterna nu ansåg dessa otillräckliga och ville komplettera med namn, men vi vet i alla fall att gårdsnamnen fastställdes under jordrannsakingen sommaren 1830. I den jordebok som därefter upprättades finns en särskild kolumn för "nu gällande vid jordrannsakingen bestämda" hemmansnamn.

Hur det mer i detalj gick till när namnen fastslogs vet vi inte. Förmodligen fick bönderna uppge de namn på gårdarna som redan användes i byarna. Nordberg noterade dem sedan i sin förteckning, i en del fall förmodligen något anpassade till skriftspråket; ett "Sörgårds" blev i jordeboken "Södergård".

Fortfarande i bruk

De gårdsnamn som 1830 på detta sätt kom på pränt – många för alla första gången – är nästan alla fortfarande i bruk och återfinns ännu i fastighetsregistret. Åtskilliga lever också kvar i folkmun.

Låt oss studera dem lite närmare! Redan vid en hastig blick ser vi att namnfloran inte är särskilt varierad. Det finns två huvudtyper: De som syftar på en egenskap hos gården – nästan alltid dess läge i byn – och de som innehåller namnet på en tidigare innehavare.

Västergård, Östergård, Södergård, Norrgård och Mellangård anger förstas gårdens läge i byn. Till denna kategori hör också Nästgård och

Gården Ers i Öningeby på ett vykort från omkring 1930. Den har sitt namn efter någon av de bönder med namnet Erik som har brukat gården under sekelernas gång (Ers är en sammandragning av Eriks). Mangården på bilden finns fortfarande kvar, men lillstugan och härbret försvann när ett nytt bostadshus byggdes 1977. Väderkvarnarna och rian är också borta. Foto: Georg Ekholm. Vykortet tillhör Rainer Kronstam.

Grannas, som betyder ungefär det samma som Mellangård (gårdar som ligger centralt i byn), vidare Gropen och Nedergård samt Backas och Uppgård (gårdar som ligger lågt respektive högt i byn). Utgård är en gård som har ett mer avsides läge och kanske också någon gång har flyttats ut. (Notera att denna typ av gårdsnamn aldrig har bestämd form. Det heter Västergård eller Västergårds, inte Västergården.)

Ännu vanligare är namn som syftar på en tidigare bonde. Gårdar som Andersas, Henrikas, Månsas och Mickels har haft brukare som hetat Anders, Henrik, Måns och Mickel, medan Erkas, Kallas, Ollas och Pellas innehafts av bönder med namnen Erik, Karl (Kalle), Olof (Olle) och Per (Pelle).

Men det är inte alltid bondens förnamn som återfinns i gårdsnamnet.

Kroks i Sonboda och Skarpans i Bomarsund har sina namn efter bönder med tillnamnen Krok och Skarp, medan Kullmans i Näs och Mörns i Långbergsöda är uppkallade efter mer sentida bönders släktnamn.

Det finns också namn som avslöjar att bonden haft inkomster från annan verksamhet än själva gårdsbruket, som Smedens i Flaka och Sägars i Kvarnbo liksom ett flertal Gästgivers och Klockars.

Konstruerade namn

Med dessa två huvudtyper har vi klarat av nästan alla existerande gamla gårdsnamn, kvar återstår ba-

ra ett fåtal. Också dessa kan delas in i två grupper: Hemman som har namn efter platsen där de är byggda, och hemman som har konstruerade namn.

I Laby finns gården Strand som när den byggdes låg nära stranden och i Sälis en gård Grän, som när den tillkom på medeltiden tydligen uppfördes invid en granskog eller möjligen intill en ovanligt stor och ståtlig gran. I Fiskö finns gården Nöttholma som ligger på ett område med detta namn, medan en annan gård i byn, Rågö, säkert också är uppkallad efter platsen där den byggdes även om namnet numera bara lever kvar som gårdsnamn.

De konstruerade namnen återfinns vanligtvis på gårdar som ägdes av ståndspersoner. Till dem hör Johannisberg i Kvarnbo och Persberg i Sonröda. Båda innehades 1830

av personer som lät hufvasta sig själva genom gårdsnamnen: Johannisberg ägdes av fältkamreren Johan Fredrik Bomansson (1781–1870) och Persberg av direktören Per Lignell (1773–1832) som var arrendator på Haga kungsgård.

Varierande ålder

Åldern på de åländska gårdsnamnen varierar högst avsevärt.

En del är helt säkert medeltida. Dit hör de nämnda Strand och Grän men också Böle i Klemetsby och Börs

i Knutsboda. De innehåller båda ett gammalt ord för 'gård' eller 'nybygge' som även förekommer i åtskilliga åländska bynamn (som Andersböle och Bengtsböle).

Kroks i Sonboda är likaledes ett mycket gammalt namn. Från skatteböcker vet vi att det fanns en bonde Erik Krok i byn på 1530-talet. Sannolikt är det han som gett upphov till namnet.

Flertalet gårdsnamn bildade utifrån personnamn kan tidfästas till senare delen av 1600-talet eller början

av 1700-talet. Exempelvis har Nilsas i Norrby namn efter Nils Nilsson (1681–1744) som blev bonde på gården 1723 efter stora ofreden, medan Ollas i Söderby torde ha sitt namn efter bonden Olof Persson som brukade gården från slutet av 1670-talet till 1702.

Den som tittar igenom listor över mer moderna fastighetsnamn anar delvis nya mönster vid namngivningen.

Flertalet namn är förvisso traditionella och tar sin utgångspunkt i en befintlig egenskap hos fastigheten eller i ett redan existerande namn. Men där finns också åtskilliga med ett romantiskt skimmer, där vår eviga längtan till sommaren, solen och den orörda naturen gör sig påmind. Solvik, Solhem och Sommarbacka, Brittsommar, Skönvik och Fagerbo, Sagolund, Sofiero och Lingonberga. Det är vår tids Ollas och Pellas.

Nya sorters namn

Bruket att ge gårdar namn lever vidare än i dag. När en fastighet nybildas får den inte bara ett nummer utan ägaren får också ge den ett namn som förs in i fastighetsregistret.

Den som tittar igenom listor över mer moderna fastighetsnamn anar delvis nya mönster vid namngivningen.

Flertalet namn är förvisso traditionella och tar sin utgångspunkt i en befintlig egenskap hos fastigheten eller i ett redan existerande namn. Men där finns också åtskilliga med ett romantiskt skimmer, där vår eviga längtan till sommaren, solen och den orörda naturen gör sig påmind.

Solvik, Solhem och Sommarbacka, Brittsommar, Skönvik och Fagerbo, Sagolund, Sofiero och Lingonberga.

Det är vår tids Ollas och Pellas.

HÅKAN SKOGSJÖ

TEBOIL

PLUSSA -JIPPO!
Fredag 21.11

Nu får du **PLUSSA-poäng** på alla inköp hos oss*

*gäller ej lotter och spel

tvättspecial
1/2-priset på alla tvättar under fredagen

Ballonger
till dom små

Rökka-Börje
bjuder på "slang" till alla som tankar kl. 10.30-19.00

Kom & gasa!

Eckerö äventyrscenter/
Conny Johns arrangerar körning med 4-hjuling på vår parkering

Fredag 21.11
specialpriser
på bränsle

Extra erbjudande
på färdigblandad spolarvätska 4 liter (-16°) **5€** (6,40€)

Kom och tanka **PLUSSA-poäng!**

Bil Macken
Strandgatan 1, Tel: 12 620

VARD 07.30-21.00, LÖRD o. SÖND 09.00-18.00

ÅLANDSBANKEN
Säg ja till ett rikare liv

mtryck.ax
MARKNINGSFÖRETAG 10 000

www.savetheplanet.ax

i samarbete med Ålands Hotell- och Restaurangskola presenterar:

Klimatvänligt
JULBORD!

4-5 december kl 18.00-22.00
Ålands Hotell- och Restaurangskola

Kl 21.00 jazzmusikern och skådespelaren
Anders Linder

med cabarén *Full fart mot jorden..!*

Försäljning av klimatsnälla julklappar

Pris 25 €

Barn under 12 år halva priset, barn under 6 år gratis.
I priset ingår mat och underhållning.

Boka bord på www.ahrs.ax eller ring 26044
Mer information: www.savetheplanet.ax

**Ge en julhälsning
och gör en hjälpinsats!**

**Önska God Jul
och Gott Nytt År**
med en annons i **Nya Åland**

En annons enligt denna modell kostar 27€ inkl. moms. Av detta belopp går 10€ till välgörande ändamål (t.ex. Ålands Barnfond, Ålands Sjöräddningssällskap, Ålands cancerförening, Rädda Barnen, Djurskyddsföreningen).

Ring 23 444, faxa 23 450 eller kom in till oss på annonsavdelningen så hjälper vi dig. Du kan också skicka e-post till: annons@nyan.ax, ange då din faktureringsadress och till vilken fond du vill betala. Gäller endast privatpersoner.

Annonserna publiceras t.o.m. 22/12 2008.

Nya Åland
☆☆☆

Rabatt på julhälsningen med Nyankortet!
Med Nyankortet får du julhälsningen för endast 22€ inkl. moms

www.nyan.ax

Vid brasan. Alla barn samlades vid brasan när slagboden invigdes och njöt av lite värmande mellanmål. Från vänster: Vilhelm Sandvik, Linus Nygård, Karolina Mattsson, Noah von Hertzen, Victoria Stenlund, Lucas Sundström, Isac Wikström, Alexander Nylund, Seren White, Maria Holmberg, Felix Mattsson, Rasmus Hendersson, Kasper Demander, samt längst bak till höger Vanessa Fagerström och Sandra Sjölund.

Grillstund har guld i mund

”Nu kommer Anne bjuda på macka och O’boy!” ropar Anne Josefsson för att fånga in alla barn som virvlar omkring på den lummiga lekplatsen. Några är sjuka, men denna onsdagseftermiddag är det 15 livade sju till nio-åringar på Klaras Eftis som efter några få minuter samlas runt brasan under den nybyggda slagbodens tak.

Barnen från Klaras Föräldraförbund och Eftis i Hammarland kan äntligen njuta av den slagbod som frivilliga föräldrar och personal påbörjade i våras. Det ligger ett gediget arbete och stort intresse bakom bygget, men även en stor tacksamhet. –De här stockarna på taket är till exempel överblivet virke som skänkts till oss. Många föräldrar har sedan ställt upp på helgerna för att bygga boden, och några har stått för matlagningen, säger en stolt **Annette Häger-Ahlström** som är fritids-

ledare på Eftis.

Slagboden är inspirerad av Annettes far **Bengt Hägers** i princip identiska bod som byggdes 2001 i Mörby.

Denna är tänkt att ge barnen en stillsam plats att samlas vid utomhus, och projektet blev verklighet genom välgörande händer.

–**Johanna Mattsson** på Klaralunds Daghem tog reda på möjligheterna att söka pengar från Paf, men eftersom det bara är föreningar som kan få medel föll den idén. Då vände vi oss

Mysigt. Vanessa Fagerström tycker att det är roligt och mysigt med en slagbod. Här dricker hon en varm kopp choklad.

till föräldrar för att se om de var intresserade och det är deras arbete och gåvor som gjort det här möjligt, säger Annette.

Varmt och mysigt

I hjärtat av boden värmer elden både frusna fingrar och de

korvar som grillas för att fira att den äntligen är färdig. Barnen på Klaras Eftis har tagit sig tålmodet att sitta ner en liten stund för att njuta av en kopp varm choklad, en smörgås och en grillkorv för den som är sugen.

På frågan om vad de tycker om att sitta här nu svarar de lite småblygt men med ett unisont och otvivelaktigt ”bra”.

–Det är bra och mysigt. Jag tycker pappa har gjort ett bra jobb när han byggde den här boden, säger **Alexander Nylund** mellan tuggvarven.

–Kul. Det är mysigt och man kan grilla här, säger **Vanessa Fagerström** som inte hunnit äta upp sitt mellanmål när de andra barnen springer tillbaka till lekplatsen för att fortsätta stoja och busa.

Grillboden är inte tänkt att vara en lekplats, utan där ska barn, föräldrar och lärare kunna finna skydd när regnet porlar ner eller vinterkylan tar vid.

–Vi lägger presenning runt när det blir kallt. Vi kan vara här och grilla, läsa sagor och sådant. Någon sa att de skulle övernatta här, men det tror jag blir svårt, säger Anne Josefsson, fritidsledare på Eftis.

Den är inte bara till för bar-

nen från Eftis, utan även för det intelligande dagiset.

–De har väntat och väntat och undrat när det blir klart, säger Annette. De tycker det ska bli jättekul att få vara här.

Stolt och lycklig

Vid årets luciafirande som ska hållas 12 december ska man tända brasan i slagboden. Men först ut är den fest som hålls idag för alla frivilligarbetare som hjälpt till att göra verklighet av projektet.

–Vi ska grilla och ha det mysigt och fira att det står klart.

Det går inte att ta miste på den stolthet som lyser kring Annette och hennes kolleger.

–Det har varit ett laborerande och dragande, men det är desto roligare när det är klart, säger hon lyckligt.

CECILIA LINDVALL
cecilia.lindvall@nyan.ax

Foto: FREDRIK THÖRNROOS
fredrik.thornroos@nyan.ax

Nu syns de. Källbos tredjeklassister testar sina västar. Uppe från vänster Elin Söderman, klassläraren Maria Carlsson-Lönngren, Jonathan Andersson, Adrian Lautaru, Isak Aaltonen, Adam Eriksson, Tobias Holmroos, Benjamin Lindblom, Hanna Portman, Ann-Sofie Gripenberg och Vilma Andersson, i nedre raden från vänster Emma Sjuls, Kevin Karlsson, Linus Liljendahl, Tomas Andersson, Cajsa Jansson, Sofia Lindström, Celine Rosing.

Reflexvästkampanjen i full fart

Nu syns Källbos klasser

En reflexväst får dig att synas i trafiken – men den måste också vara cool. Så får man unga att ta dem på sig frivilligt.

Nästan tusen västar delas ut i höstens kampanj. I går fick varje elev på Källbo skola i Godby sin egen väst.

De äldre eleverna är svårast att övertyga.

Det konstaterar Sundqvists Buss reflexteam Askö Haataja och Henrik Olofsson över en kopp kaffe i lärarrummet på Källbo skola. När eleverna närmar sig högstadiet blir det viktigt att vara cool. Och är man det om man har en reflexväst på sig?

"Glömt den"

Det är Askos och Henriks utmaning – att få skolelever på norra Åland att förstå att en reflexbricka, eller ännu hellre en reflexväst, kan vara livsviktig ute på vägarna.

När barnen börjar skolan är det inga problem. Då tar de frivilligt på sig både cykelhjälm och reflex. Men när de blivit litet äldre får skolpersonal ofta höra att hjälmen är "för liten" eller att eleven "glömt den".

Obligatorisk

Reflexvästarna är obligatoriska när barnen på Källbo går upp till Godby simhall i närheten.

Men västen skall inte kännas som ett tvång. Den måste bli en naturlig grej, som att ta på sig bilbältet utan att bli tillsagd. Så resonerar Henrik och Askö. Och ju tidigare barnen lär sig tänka så, desto bättre.

Det finns ju en lag på att fotgängare skall ha reflex på sig när det är mörkt, både på morgonen och kvällen. Henrik tycker att polisen kunde ge sig ut till skolorna på morgonen och kontrol-

Avstigning och utdelning. Efter filmvisningen delas västarna ut av (från vänster) Henrik Olofsson på Sundqvists buss, Fibban Lundqvist på Viking Line, Gunnel Söderlund på Alandiabolagen och längst till höger Margaretha Remmer på Ålands Ömsesidiga. Eleverna är framifrån räknat Adam Eriksson, Tobias Holm, Benjamin Lindblom, Sofia Lindström, Linus Liljendahl och Adrian Lautaru. Längst in i bussen står chauffören Askö Haataja.

lera att elever faktiskt följer den lagen.

– Om de blir stoppade av polis har de nog reflexerna på sig nästa dag.

Men det är roligare om de gör det frivilligt. Därför åker Askö och Henrik åker runt till skolorna, visar en film om säkerhet på bussarna och delar ut reflexvästar till alla. Deras jobb blir lättare också. Barn med reflexer syns bättre på busshållplatser och då kan bussföraren sakta in i god tid.

Skadegörelse minskat

I år sponsras kampanjen av försäkringsbolagen Ålands Ömsesidiga och Alandia, Viking Line och Nya Åland.

Bussförarnas skolbesök, som pågått sedan mitten av 90-talet, har en annan fin effekt - skadegörelsen på bussarna har minskat. När eleverna träffar en chaufför i skolan och får veta vad han

heter är han inte längre bara en "gubbe som kör bussen", säger Henrik.

Krossar helst fönster

Nu tar ett gäng tredjeklassister plats i bussen och ser filmen, som är gjord av elever på årskurs nio i Godby.

Det är raka råd om att inte trängas när man skall av och på, att ta av sig hörlurarna när man går över vägen och vad man gör om det börjar brinna i bussen.

Efter visningen kollar Askö vad eleverna lärt sig. Hur tar man sig ut ur bussen i en nödsituation, frågar han.

– Takluckan, svarar en kille.

– Men då kan man ju hellre krossa ett fönster, säger en annan kille som noterat var hammaren finns.

Hur många här har reflex på morgonen, undrar Askö. Många räcker upp handen. Men inte alla.

– Jag brukar inte behöva reflex. Jag bor så nära skolan, säger en kille.

– Brukar du gå till Mattssons, undrar Henrik.

– Jo, till Mattssons går jag väl.

– Det är för att ni skall synas. Det är väldigt svårt för bilister att ser er om ni inte har något reflex alls, förklarar Askö.

Coola eller inte?

Så är reflexvästar coola eller inte? Vi frågar Tomas Andersson, 9 år, när han tar sin väst på sig.

– De är snygga, är hans omdöme.

Askö och Henrik kan vara nöjda med sitt dagsverke.

Slagboden. Så här ser den ut. Slagboden som föräldrar och personal frivilligt hjälpt till att bygga.

Från idé till verklighet. Annette Häger-Ahlström visar upp projektets gång, från inspiration till slagbod.

Text: PATRIK DAHLBLOM
patrik.dahlblom@nyan.ax

Foto: ERKKI SANTAMALA
erkki.santamala@nyan.ax
tfn 528 470

Nöje

Redaktör:

Många band på festival

På lördag klockan 18.00 öppnas dörrarna till Idrottsgården och festivalen Nipop. Under kvällen uppträder det finländska hårdrockbandet **Sturm Und Drang**, svenska indietjerna **Those Dancing Days**, norska **Surferosa**, svenskåländska **Oriel Joans** och årets Unga band-vinnare **The Pee Gees**.

Sturm Und Drang som spelar hårdrock med 80-talsstuk har turnerat i Europa med **Apocalyptica**. Debutplattan **Learning To Rock** släpptes i fjol och uppföljaren **Rock'n'roll Children** släpptes den 12 november.

Norska **Surferosa** har hållit på sedan år 2000. Bandet frontas av den färgstarka sångerskan **Mariann Thomassen** och deras sound ligger någonstans mellan **Melody Club** och **The Sounds** – alltså rak, energisk och glammig retro-rock där många av influenserna kommer från det tidiga 80-talet. **The Arks** sångare **Ola Salo** är ett fan.

Stockholmsbandet **Those Dancing Days** hypades hårt när debuten **Hitten** släpptes häromåret, och de har spelat på alla stora svenska festivaler och turnerat internationellt med **Mando Diao**. Första fullängdaren **In Our Space Hero suits** släpptes i oktober. (pd/ml)

Singing bee på storbild

I helgen underhåller coverbandet **Take Cover** i nattklubben på Arken. Imorgon får de sällskap av **Conny Henrix** i restaurangen. Arken kommer också att visa **Singing bee**-finalen på storbildstv i casinobaren eftersom **Tony Wikström**, hus-dj och **Soundways**ångare, deltar.

På Dinos är det dags för **Chillihounds**, ett band som spelar klassisk rockmusik.

Även på Park blir det rockiga toner med **Masters of Rock**, ett svenskt band som varit på Park och spelat tidigare.

Fest på Mariepark på juldagen

På juldagen ordnas evenemanget **Frozen Christmas** på Mariepark mellan klockan 22.00 och 04.00. Under kvällen spelar **Dj Johan G**, **Dj Peter** och **Dj Jojj3**. Åldersgränsen är 18 år och inträdet kostar tio euro. Med förköpsbiljett, som man kan köpa på Select, slipper man in för sju euro.

Alexander Skogberg

Rockar till just nu: Rockacide - Some For You. Nytt åländskt band som snart kommer att befinna sig på en Dinos-scen nära dig. Hör dem redan nu på myspace.com/rockacide.
För övrigt... Befinner jag mig på

Sticky Fingers i Göteborg ikväll och ser Danger Avenue göra upp med 3 andra band i en delfinal i radiostationen Bandits tävling för osignerade band.

Caroline Thörnroos

Lyssnar på: Lars Winnerbäck, Varning för ras. Gammal låt jag vet, men fortfarande lika bra.
För övrigt... Fattar jag inte att praoveckan snart är slut, det gick så fort!. Jag skulle mycket hellre

stanna i stan än vecka till, leka med stadsbarren, äta jordgubbar som inte finns i Lap-poaffären och jobba på Nyan.

Åläänningar i rutnan

Ikväll är det dags för **Tony Wikström** att visa var skäpet ska stå när finalen av musikprogrammet **Singing bee** visas på TV3 klockan 22.30.

Men **Tony** är långt ifrån den enda åläänning vars nuna vi kunnat se i rutnan på senare tid. Åland har klivit in i tv-världen, och det ordentligt.

Klockan 22.30 i kväll går startskottet för finalen i **Singing bee**. **Tony Wikström**, **Soundways**ångare, dj och radiopratare, utmanar då åtta svenskar i låttextkunskap. Vinner han blir han 100.000 kronor rikare.

–Håll tummarna, uppmanar **Tony**.

Och det ska vi förstås göra. Men egentligen, vad spelar det för roll om Ålands coverkung vinner eller inte? Huvudsaken för oss tittare är att han håller sig kvar så länge som möjligt, så man får se ett bekant ansikte bland alla de okända.

Där allt började

Den 6 april 1976 steg Åland in i tv-världen på allvar. Då var det nämligen premiär för tv-serien **Stormskärs-Maja**, serien som bygger på **Anni Blomqvists** romansvit.

–Stormskärs Maja är säkert den finlandssvenska tv:ns genom tiderna största och mest populära serie, menar **Ida Fellman** på Yle.

Ungefär 500 åläänningar var inblandade när **Stormskärs-Maja** spelades in, och av dem var ett 100-tal statister och skådespelare. 120 inspelningsdagar finns antecknade. Filmen spelades in på Väderkärr, i Skarpnätö och på flera andra platser runt om på Åland samt i Vasa och vid Sandhamn.

På Yle:s hemsida kan man se korta utdrag ur serien.

Ms Freja

1992 är nästa stora tv-år för Åland. Eller åtminstone för de åländska rederierna. Då börjar nämligen SVT sända såpoperan **Rederiet**, som

Fyller rutnan. Åländska ansikten syns allt mer frekvent i tv-rutan. **Mette Ekblom** deltog i **Idol**, i **Fredag** hela veckan gjorde **Fred Forsell** parodi på **Jan-Tore Thörnroos** från **Färjan**, stjärnkocken **Michael Bjöklund** har varit med i otaliga sammanhang och i kväll är det dags för **Tony Wikström** att tävla i **Singing bee**.
Montage: FREDRIK TÖRNROOS

handlar om livet ombord på **ms Freja**.

Som de flesta vet är fartyget **ms Freja** i verkligheten den numera förlista **ms Birka Princess**, i ommålad skepnad. De scener som spelades in ombord, bland annat från bryggan, däck, maskin och bildäck, spelades i början in ombord på **Slites ms Athena** och **ms Kalypso**. Senare fortsatte inspelningarna på **Viking Lines** övriga fartyg som avgick från **Stadsgården**. Hyttkorridorer, infohall och restauranger samt andra vanligt förekommande platser ombord, spelades in i SVT:s studio.

–Rederiet är den längsta dramaserien i svensk tv-historia. Totalt 318 avsnitt visades i SVT1 under åren 1992-2002. Den sågs av flera miljoner svenskar och där-

för valde man att göra tjugo säsonger. Sammanlagt har det skrivits 30.000 manusidor till **Rederiet**, vilket är svenskt rekord, kan man läsa på Wikipedia.

Reklamissar

En annan åländsk tv-klassiker är reklamfilmen för **Canons** skrivare där **Jan-Erik Berglund** medverkar.

På senare tid har man kunnat se andra åläänningar skymta förbi i reklamfilmer. **Eckerölinjen** marknadsför sitt fartyg i svensk tv, och då skymtar bland annat kocken och bartendern förbi. Och i en annan reklamfilm marknadsförde en åländsk kapten kryssningar med **Birka Paradise**.

Scenerna i **Saltkråkan** som spelades in i **Eckerö** är också en gammal goding, och nu

har Åland på nytt figurerat i svensk tv, då **Nina** i TV3:s realityserie **Ensam mamma** söker åkte på cykelsemester hit med sina "utvalda killar".

Kändiskock

Tittar man på finlandssvensk tv har man inte kunnat missa att Åland även har en egen kändiskock. **Michael Björklund** har medverkat i otaliga avsnitt av succéprogrammet **Strömsö**, och förra året gjorde **Michael** och kompanjonen **Matias Jungar** en avstickare med egna programmet **Strömsö** tema mat.

Och nu under hösten har antalet åländska medverkande i tv ökat ännu mer.

Mette Ekblom gick vidare från **Idol**-audition men slogs ut i **Globen**, **Anna-Lampén Böwing** tävlade i SVT:s frå-

gesport **Vem vet mest**, barnmorskan **Cecilia Wahlfors** medverkar i TV3:s **Sjukhuset** och i **Fredag** hela veckan på TV4 gjorde **Fred Forsell** parodi på en annan tv-åläänning – **Jan-Tore Thörnroos** – som har en av huvudrollerna i **Kanal5:s Färjan**.

Med **Färjan**, som spelats in ombord på **Viking Lines Cinderella**, har många åläänningar fått tv-tid. Kapten **Jan-Tore Thörnroos**, kocken **Glenn Karlsson** och trubaduren **Per Nyberg**, som alla har huvudroller i serien syns förstås mest frekvent, men även andra anställda och passagerare syns emellanåt i rutnan.

Vad kan vi vänta härnäst? En åläänning i **Melodifestivalen** kanske? Det skulle sitta fint.

MALIN LUNDBERG
malin.lundberg@nyan.ax

Vilken åläänning vill du se i tv och i vilket program?

Anna-Maria Snellman, 15 år, Brändö.
–**Janne Smeds** i **Idol** som domare. För han är jättecool och rock'n'roll!

Parwin Sharifi, 18 år, Mariehamn.
–Läraren **Kjell Nilsson** i "lusse", i någon frågesport eller **Sing a long**. Han har så intressanta svar.

Sofia Eriksson, 17 år, Mariehamn.
–Min lillebror **Karl "Kalle" Eriksson** i **Vi** i femman. Han är så smart och duktig för att vara så liten.

Richard Jansson, 18 år, Mariehamn.
–**Anders Wiklöf** i **Extreme home makeover**. Han kan behöva ett finare hus.

Christopher Hankare, 19 år, Mariehamn.
–**Tom Rydell**, lusses fysiklärare, i **Bolibompa**. Han berättar så bra sagor.

Text och foto: CAROLINE THÖRNROOS

Johan Larsson

Lyssnar på: Antingen höstdepp med Ane Brun eller uppiggande som Billy Idols Dancing With Myself. Sinnesstämningen varierar något enormt

under tråkiga november. **För övrigt...** Ska jag på min första Birka-kryssning den här helgen. Det blir definitivt uppiggande.

Elin Karlsson

Lyssnar på: Jesus walk with me med Club 8, den är så fin! Och Hawk Nelson - Take me, fast alla Hawk Nelson-låtar är bra. **För övrigt...** tycker jag att

min praovecka var superbra och alla här på tidningen var jätteschyssta. Jag gör gärna om det!

Pingvinerna tar hem spelet

"Madagascar 2"

Svenska röster: Björn Kjellman, Anders Lundin, Regina Lund med flera. Regi: Eric Darnell/Tom McGrath. Speltid: 1 tim 30 min. T. Visas på bio Savoy.

Bio

En lejonunge skiljs från sin pappa och tvingas i exil. Så kommer han tillbaka och ska erövra sitt kungadöme. Är det "Lejonkungen 2"? Nej. Inte bara. Det är också "Hitta Nemo 2", "Toy story 2" och "Hajar som hajar 2".

Två bolag tävlar just nu på världens animerade supermarknad: Dreamworks och Disney/Pixar. Och det säger en del om styrkeförhållandena dem emellan att medan Dreamworks i "Madagascar 2" lånar nästan desperat från allt animerat allmångods de kan lägga tassarna på hittar Pixar i sin senaste, "Wall-E", inspiration från "2001 - ett rymdäventyr" och "Alien".

Levererar garv

"Madagascar 2" är ingen dålig film. Den levererar pliktskyldigt sina garv till godisbataljonen längst fram i salongen. Men den är förvånansvärt mycket sämre än film ett. Medan ettan rusade fram på savannen som en koffeinrusig gepard påminner tvåan mer om en skrämmande snigelhjort;

Coola pingviner. Precis som i den första "Madagascar" är det pingvinerna som är bäst i tvåan. Foto: UIP

den rör sig ängsligt åt alla håll, mycket långsamt.

"Madagascar 2" saknar en engagerande huvudhistoria. Lejonet Alex och hans fadersrevolt är, som sagt, ren omuggning. Sedan har vi en kärlekshistoria som saknar allt intresse och, få se nu... Nej, jag minns faktiskt inte vad filmen handlade om.

Bäst är det som sker i bakgrunden, medan huvudgestalterna springer omkring och skriker. Pingvinerna tar som vanligt hem spelet, den här gången genom att demolera

ett gammalt propellerplan och sedan bygga upp det igen.

Som Woody Allen

Sedan undrar jag på fullt allvar om inte "Madagascar 2" är en medveten revolution i att skildra olika samhällsgrupper i animerad familjefilm.

Flodhästen Gloria är en så grov karikatyr av en svart ghettoamerikan att det gränsar till öppen rasism. Giraffen Melman känns, med sina hypokondrianfall och läkarambitioner, lika judisk som Woody Allen medan zebran

Marty, omöjlig att skilja från resten av sin flock, är en jobbigt träffsäker bild av den vita medelklassen.

Och så Alex, lejonet. Han vill dansa showdans, inte slåss. Han skämmer ut sin machopappa och går genom filmen med en hatt av spretande frukter.

Mitt tips är att han registrerar partnerskap med gayhajen Lenny från "Hajar som hajar" vilken film som helst.

ERIK HELMERSON/TT SPEKTRA
erik.helmerson@ttspektra.se

Kompromisslös hårdhet och suveräna gitarriff från Eleuthera

Eleuthera - "Ember of Frustration"

(AX Records 2008)
Metal

Musik

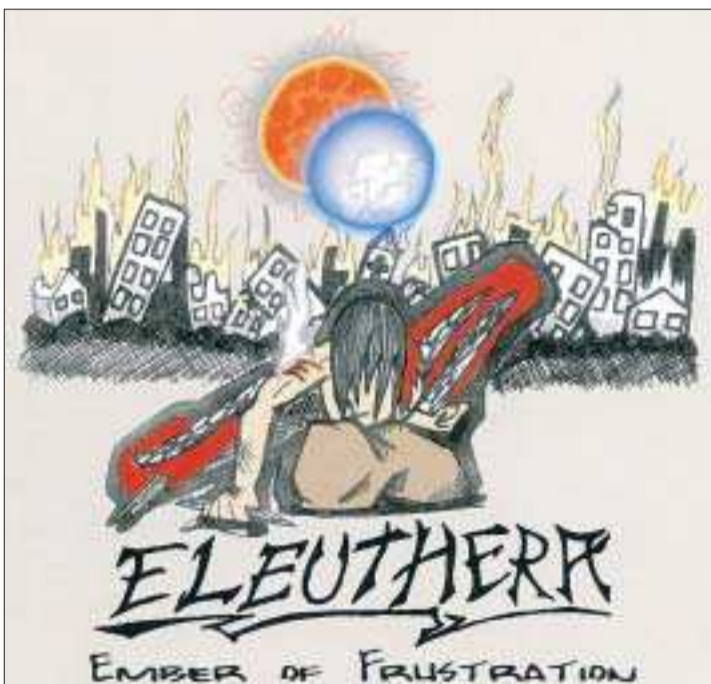
Förra året tog Sebastian Hällund, Jarkko Nieminen, Emil Grönholm, Johan Haglund och Victor Abrahamsson hem förstapriset i Unga Band.

Vinsten på studiotid hos AX Records har resulterat i detta 4 låtar långa demo, Ember of Frustration som släpptes lagom till årets upplaga av tävlingen.

Trädgårdsskjulstrummor

Ember of Frustration låter bättre än vad man kan förvänta sig av ett band med Eleutheras resurser och rutin. Nieminen och Grönwalls gitarrer ljuder precis lika tunga och intensiva som de bör göra och Hällunds sång gör sig fint i ljudbilden tillsammans med Haglunds bas.

Demot tappar dock flera

dimensioner på grund av den fattiga trädgårdsskjulproduktionen på trummorna. Abrahamssons chops kommer inte till sin rätta och varje träff på baskaggen missar sitt mål i solarplexus. Även om inspelningen bara gjordes på 2 dagar hade jag förväntat mig

mer av Ax Records och **Istvan Stenberg**.

Skivans höjdpunkt

Bandmedlemmarnas individuella skicklighet är det dock inget fel på. Grönwall och Nieminen har skrivit många suveräna och varierade riff

och bjuder på allt från snabba thrashpartier till tungt lågtempomangel till fina melodiska slingor och sylvassa solon. Deras gitarrarbete är helt klart demots höjdpunkt och backas fint upp av Haglunds bas.

Hällund skriker och growlar sig genom varje låt förutom de två lugna talpartierna i The Deception och Forever Awake. Trots att han har styrkan och råheten i rösten samt att det hyfsat ofta låter helt suveränt, speciellt i refrängen i det inledande titelspåret, blir bristen på dynamik för påtaglig i längden. Att gå för fullt i varje ord i varje mening passar till musiken men det leder till att en andra växel aldrig finns att lägga i.

Med sina 2 år på nacken är Eleuthera förstås inget färdigt band. Det märks på Ember of Frustration men potentialen är betydligt klarare än bristerna. Demot växer efter varje lyssning och luftgitarrsposer samt pulsökningar blir allt mer frekventa bakom mitt tangentbord när jag sitter och lyssnar.

Bra jobbat killar! Nu vill vi ha en fullängdare med fetare produktion.

ALEXANDER SKOGBERG
redaktion@nyan.ax

FRÅGELÅDAN

I dag gästas frågelådan av Victoria Sjöberg, 15 år, från Mariehamn. Hon är en sprallig och busig flicka och på fritiden är hon med kompisar och sjunger på musikinstitutet. Hon går i Strandnäs skola, klass 9A.

Vad heter din cykel?

–Ja du, den heter Ruth, efter min mormor. Det var hennes gamla cykel.

Vad dricker du helst?

–Bobs päronsaft från Sparhallen

Vad vill du demonstrera mot?

–Att man inte ska kissa i Östersjön.

Du får ge vem som helst vilken present som helst. Vad ger du och till vem?

–Hm.. Rosa papiljotter till min mamma, för jag har tröttnat på de blåa, gula och röda hon har nu.

Vilket djur skulle du allra minst vilja vara?

–Myra! Alla stampar på de stackarna. Haha, myrstackarna.

Vilken kroppsdel skulle du inte klara dig utan?

–Mina spralliga ben så klart. Inte får de springa iväg utan mig.

Vilken film lämpar sig bäst för en myskväll?

–Ingen aning, kanske en läskig så att man får gosa lite extra. Annars "PS. I love you", den verkar bra.

Föreställ dig själv om tio år, vad ser du?

–Ja du, vad ser jag? Kanske jag har studerat klart och har en pojkvän.

Varför sjunger du i duschen?

–För att jag är ensam och det är fin klang i badrummet.

Vilken dialekt skulle du vilja ha?

–Drottning Silvias dialekt. Haha! Kanske skånsk?

Text och foto: **ELIN KARLSSON (prao)**
redaktion@nyan.ax

Vintagekläder för ungdomar

■ Katapult öppnar en ny secondhandbutik på onsdag. Butiken, som skall heta Abbe & Emma, ligger på Köpmansgatan 9 bredvid Emmaus.

"Abbe" i butikens namn kommer från Abbé Pierre som grundade Emmaus och Emma är en förkortning av Emmaus. Syftet med butiken är att

själja ungdomskläder till ungdomspriser.

Klockan 11 på onsdag slår butiken upp dörrarna för första gången.

Katapult jobbar med arbetslösa ungdomar och syftet med den nya butiken är att ge möjlighet till intern praktik och arbetslivserfarenhet. (ke)

Tony har fått egen hemsida

■ Tony Wikström skrev tidigare i höstas kontrakt med det nätbaserade skivbolaget Mubito. Efter en hel del planering har man nu färdigställt en hemsida där intresserade kan köpa Tonys musik styckevis. På sajten finns det även möjlighet att lyssna på kortare versioner av låtarna.

–Bilder, information och nyheter finns naturligtvis med och jag hoppas också att många vill anmäla sig till min "community", för att snabbt bli uppdaterade med vad jag har på gång! skriver Tony i ett pressmeddelande.

Paf har gått in som sponsor för projektet. Hemsidan hittar

du på adressen www.tonywikstrom.com.

Ge biobiljetter i julklapp

■ Nu kan man köpa presentbiljetter på Bio Savoy. En presentbiljett kostar 8,50 euro, men man kan också köpa fem eller femtio biljetter. För fem betalar man 7,50 euro styck, och för femtio 7 euro styck.

Presentbiljetterna gäller fram till den 15 februari (eventuellt senare) då Bio Savoy ska börja renoveras.

Under helgen visar Bio Savoy Madagascar 2 (se recension här intill) och Bond-filmen Quantum of solace.

Conny Häger vid framgångsrika företaget HP kyla och värme:

”Hårt arbete ligger bakom fram

Företaget HP kyla och värme i Mariehamn Dalbo blev tvåa på Kauppalehtis lista över Ålands mest framgångsrika företag i år. I går bjöds personalen på tårta.

Kauppalehti publicerade listan över årets mest framgångsrika företag i början av veckan. Listan görs upp utgående från ett visst poängsystem.

Etta Paf med 91 poäng, tvåa HP kyla och värme med 82 poäng och trea Harrys el med 80 poäng. I en annan jämförelse som gjordes på ett lite annorlunda sätt blev Harrys el etta (se skild artikel).

Att bli två efter Paf är inte dåligt, tycker vd **Conny Häger** vid HP.

–Ja, dom spöar vi inte på ett tag. Men så har vi inget monopol heller, skojar han.

Koll på finanserna

Han konstaterar att HP fått klassificeringen AAA – den bästa – i företagsjämförelserna i åtminstone tio års tid.

–Att det har gått bra vet vi ju. Att vi är AAA-företag betyder att vi har ganska bra koll på finanserna och att vi till exempel betalar våra räkningar i tid.

”Hårt arbete och goda medarbetare”, svarar han på frågan om vad som ligger bakom framgången.

–Och att vi hushållar med kapitalet, förstås.

Huset i Dalbo byggdes 1996 och det är nu betalt. Pengar finns på kistbotten även om tiderna skulle bli

sämre. Likviditeten är god.

Konkurrensen är i och för sig ganska hård, främst på värmesidan. Å andra sidan innebär stigande energipriser att det förmodligen finns jobb för alla.

–Installationen av värmepumpar har ökat. Också fram-

över kommer folk at lägga pengar på att spara energi, tror han.

ANNIKA ORRE
annika.orre@nyan.ax
tfn 528 450

Firar. I går bjöds gänget på HP kyla och värme i Dalbo på tårta till eftermiddagskaffet. Chefen Conny Häger håller tårtan. Personalen är från vänster Ulf Nyman, Anders Jansson, Robert Vilsons, Jonas Högman, Denise Sundström, Thomas Hartvik, Mikael Nylund, Oskar Fyrvall (prao), Christian Klinzmann, Mia Mattsson, Dan Enholm och Inger Häger.

Foto: JONAS EDSVIK

Finska kundupplysningstjänsten Asiakastiето:

Harrys el starkaste företaget på Åland

Också den finska kundupplysningstjänsten Asiakastiето har jämfört åländska företag och en jury har utsett Harrys el till Ålands starkaste företag i år.

I fjol var Eget (European Game & Entertainment Technology) starkaste företaget i landskapet.

En jury bestående av finansiella experter har jämfört och rankat företagen som har en omsättning på mellan 2 och 50 miljoner euro per år. 1.347 åländska företag har klassificerats och drygt 21 procent har placerats i den starkaste klassen AAA jämfört med drygt 18 procent räknat på hela landet.

Grundades 1979

Harrys el verkar i Mariehamn och grundades 1979. Förtaget, som säljer, installerar och servar elektrisk service på elapparater och elnät åt både fö-

retag och privatpersoner, har i dag ett 30-tal anställda och är störst inom den åländska elinstallationsbranschen.

Harrys els omsättning har vuxit allt snabbare och nådde 2007 en nivå på närmare 3,6 miljoner euro. I samma takt har också lönsamheten och soliditetsgraden stärkts.

Också de åländska trafikbolagen är mycket starka. I den branschen finns det flest starka företag, konstateras i jämförelsen.

På basis av de färskaste boksluten har företagen på Åland vuxit en aning långsammare och har en aning lägre lönsamhet än företagen i Finland i genomsnitt.

Färre svaga företag

Här följer fler slutsatser:

■ 9 procent av de åländska företagen hör till de två svagaste klasserna. Riksmedeltalet är nästan 15 procent.

■ Andelen svaga företag är störst inom den åländska byggbranschen, drygt 18 pro-

cent. Riksgenomsnittet ligger på drygt 22 procent.

■ Mer än hälften av företagsverksamheten finns i Mariehamn, drygt 52 procent.

■ Procentuellt sett finns det mest företag som klassificerats som starka i Sottunga (drygt 66 procent) och Lumparland (50 procent).

Flest inom service

■ Flest företag verkar inom servicebranschen, drygt 23 procent. Näst största bransch är handel, knappt 23 procent.

■ Av de stora kommunerna har Mariehamn flest företag som klassats som starka (drygt 24 procent) och Hammarland minst (drygt 7 procent).

■ Den minsta andelen svaga företag finns i Mariehamn (drygt 7 procent) och den största i Eckerö (drygt 12 procent).

ANNIKA ORRE
annika.orre@nyan.ax
tfn 528 450

Namn	Hemort	Omsättning (milj euro)	Omsättningstillväxt (%)	Nettoresultat (milj euro)	Avkastning på inv. kap. (%)	Soliditet (%)	Kauppalehtis poäng
Bästa företagen							
1. Paf-koncernen	Mariehamn	82	30,3	30	59	82	88
2. Inficon Aaland ab	Mariehamn	2,3	49,8	0,5	36,2	83	87
3. Ålands fiskförädling ab	Föglö	34	44,3	6,9	68,5	44	80
4. Eklunds bygg ab	Jomala	2,7	27,2	0,4	49,8	69	80
5. Mariehamns telefon ab	Mariehamn	5,4	0,9	1,6	22,1	87	79
6. Rederi ab Hildegaard	Mariehamn	17,8	8,3	13,7	18,9	93	78
7. Holmbergs ab	Mariehamn	5,9	-16,3	1	21,4	87	76
8. Ålands telefonandelslag	Mariehamn	3,7	10,6	0,8	13,5	87	76
9. Ålands företagsbyrå ab	Mariehamn	1,8	10,6	0,3	65,5	61	75
10. Ängfartygsaktiebolaget Alfa	Mariehamn	43,1	-14,8	23,9	17,8	86	72
11. Ab Harrys el	Jomala	2,7	33,3	0,1	22,1	66	71
12. Mariehamns tryckeri ab	Mariehamn	2,1	14,9	0,1	17,1	66	71
13. Ab Feja	Mariehamn	1,8	16,4	0,1	33,4	63	70
14. Ålandsbanken fondbolag ab	Mariehamn	3,9	30,4	0,3	30,5	70	70
15. Ålands elcenter	Jomala	2,9	1	0,2	22,3	84	70
16. Optimova-koncernen	Mariehamn	9,7	1,2	0,9	17,8	83	70
17. Sally ab	Mariehamn	3,2	-16,2	0,6	8,1	98	70
18. Transmar ab	Mariehamn	14,7	9,1	0,8	7,9	84	70
19. Crosskey Banking	Mariehamn	18,2	32,4	3,1	145,8	24	68
20. Samtrans ab	Mariehamn	2,2	0,8	0,2	35,4	63	68
Snabbast tillväxt							
1. Ålands bygg ab	Mariehamn	9,4	75,1	0,5	26	55	61
2. Inficon Aaland ab	Mariehamn	2,3	49,8	0,5	36,2	83	87
3. Eget	Mariehamn	9,7	47,8	1,1	32,8	51	59
4. Ålands fiskförädling ab	Föglö	34	44,3	6,9	68,5	44	80
5. Ab Harrys el	Jomala	2,7	33,3	0,1	22,1	66	71
Bästa resultat							
1. Paf-koncernen	Mariehamn	82	30,3	30	59	82	88
2. Ängfartygsaktiebolaget Alfa	Mariehamn	43,1	-14,8	23,9	17,8	86	72
3. Rederi ab Hildegaard	Mariehamn	17,8	8,3	13,7	18,9	93	78
4. Rederi ab Eckerö-koncernen	Eckerö	117,3	13,5	10,8	17,8	57	57
5. Viking Line-koncernen	Mariehamn	406	6,1	10,5	10	58	51

mgången”

Bästa företagen

(miljoner euro)

Företag	Omsättning	Oms. tillväxt (%)	Nettovinst
1. Ålands penningautomatförening	105,0	28,0	42,3
2. HP Kyla och värme ab	2,3	29,8	0,4
3. Ab Harrys el	3,6	32,0	0,4
4. Mariehamns telefon ab	5,9	9,7	1,6
5. Holmbergs ab	6,6	11,9	1,0
6. Ålands telefonandelslag	3,8	1,8	1,1
7. Ålands fiskförädlings ab	22,7	-33,2	2,6
8. Selecta Mariehamn ab	1,8	7,2	0,1
9. Optimova-koncernen	10,9	11,6	1,1
10. ÅAB fondbolag ab	5,0	26,2	0,4
11. Rederi ab Hildegaard	13,5	-24,5	9,9
12. Ålands företagsbyrå ab	1,9	2,3	0,2
13. Eget ab ltd	15,2	57,4	1,4
14. Eklunds bygg ab	2,7	0	0,2
15. Ångfartygs ab Alfa	37,5	-13,0	15,3
16. Transmar ab	16,0	8,3	0,8
17. Mariehamns tryckeri ab	1,8	-14,7	0,1
18. Ålands mobiltelefon ab	7,6	15,0	1,1
19. Inficon Åland ab	2,4	5,4	0,2
20. Inred ab	1,9	69,9	0,1
21. VVS Kylcenter ab	4,7	10,6	0,4
22. Mariehamns motorcompany ab	4,0	-15,1	0,2
23. Ab Scantube	5,9	8,8	0,5
24. Homeenter Alandia ab	17,4	-6,0	0,9
25. Alandia Engineering-koncernen	7,7	47,4	0,3
26. Ab Feja	2,0	11,8	0,1
27. Crosskey Banking Solutions	19,8	8,7	2,2
28. Quickly tvättcentral ab	3,8	21,8	0,2
29. Viking Line-koncernen	436,0	7,4	24,8
30. Eriksson bygg ab	3,1	32,4	0,2
31. Eckerö Line ab	60,0	2,9	5,7
32. Transmar-koncernen	20,6	9,0	1,1
33. Kapp Ahl Åland ab	2,3	4,6	0,5
34. Brändö lax ab	7,7	25,9	0,6
35. Goodtech MR ab ltd	8,9	-1,5	0,8
36. Colorant Chromatics ab	5,7	16,1	0,3
37. Bomanson & co ab	3,3	10,3	0,1
38. Lantbruk Åland ab	9,4	19,4	0,1
39. Birka Line-koncernen	105,1	11,0	6,8
40. Prosapia-koncernen	49,7	8,4	0,3

Företagens tillväxt anges med medeltalet av de tre senaste årens omsättningsökning i Balance Consultings klassificering.

(Källa: Kauppalehti 17.11 2008/Balance Consulting)

Snabbaste till äxten

Företag	Tillväxt (%)
1. Inred ab	69,0
2. Eget ab ltd	57,4
3. Alandia Engineering-koncernen	47,4
4. Eriksson bygg ab	32,4
5. Ab Harrys el	32,0

Största interna

Företag	Miljoner euro
1. Paf-koncernen	42,3
2. Viking Line-koncernen	24,8
3. Ångfartygs ab Alfa-koncernen	15,3
4. Rederi ab Hildegaard-koncernen	9,9
5. Birka Line-koncernen	6,8

Med fokus på skärgården i 30 år

Skärgårdssamarbetet mellan Stockholmsregionen, Åland och Egentliga Finland firade 30 år i går. Framtiden ligger i småskaliga projekt och ungdomar.

När Skärgårdssamarbetet började för 30 år sedan var det en liten organisation. Man gjorde utredningar och hade lokalt inriktad verksamhet. Genom inträdet i EU fanns det plötsligt stora pengar att hämta för skärgårdsprojekt genom Interreg. Det resulterade i projektet Skärgårdssmak med ledmottivet att istället för att skärgårdsborna åker bort med sina produkter ska de avnjutas på plats. Skärgårdssmak är det största projektet som Skärgårdssamarbetet genomfört och det blev ett varumärke för kvalitet.

Tillbaka till ursprunget

Nu är man tillbaka till ursprungsläget. Interreg-projekten har avlöst varandra och man är inne på Interreg IVA Central Baltic. I det projektet involveras hela Östersjöområdet och skärgården har blivit en liten del av det stora projektet. Samarbetschef **Martin Öhman** ser Skärgårdssamarbetets roll som en företrädare för det lokala.

– Den lokalt inriktade verksamheten behövs som motvikt till de stora projekten.

Firade i Mariehamn

I går firade Skärgårdssamarbetet sina första 30 år med ett jubileumseminarium i Mariehamn. **Gustav Andersson**, ordförande i Skärgårdshavets samarbetsråd höll hälsningstalet och Nordiska Rådets direktör **Jan-Erik Enestam** delade med sig av personliga reflexioner över samarbetet i skärgården. **FD Johanna Mattila** från Husö Biologiska station talade om vad som hänt i Skärgårdshavets marina miljö under de senaste 30 åren och efter det uppträdde ”De tre skärgårdarnas kör”.

Framtiden

Sedan var det dags att se på

Skärgårdens visioner. Samarbetschef Martin Öhman redogjorde för Skärgårdssamarbetets visioner för de närmaste åren. Foto: FREDRIK TÖRNROOS

framtiden. Samarbetsstyrelsens ordförande **Berndt Festin** berättade om minskad finansiering genom att Nordiska Ministerrådet dragit ner på basfinansieringen för Skärgårdssamarbetet och istället satsar på projektfinansiering. Men Skärgårdssamarbetet behövs enligt Festin.

–Skärgårdssamarbetet kan vara det viktiga kittet mellan Nordiska Ministerrådet, Interreg och skärgårdsbefolkningen. Vi har kompetens, erfarenhet och en stark vilja, avslutar han sitt tal.

Samarbetschef Martin Öhman avslutade den formella delen av firandet med att visa vilka förslag på strategier i framtiden som styrelsen för Skärgårdssamarbetet lagt fram. De utmaningar som samarbetet står inför genom nya geografiska gränser för Interreg IVA Central Baltic och minskad basfinansiering från Nordiska Ministerrådet kombineras med de förväntningar som organisationer och föreningar har på Skärgårdssamarbetet enligt en enkät som gjordes 2007.

Visionerna är att Skärgårdssamarbetet fortsättningsvis

Mr Skärgård. Berndt Festin är Mr Skärgård i Stockholmsregionen enligt en deltagare i jubileumseminariet. Men han är också ordförande i samarbetsstyrelsen. Foto: FREDRIK TÖRNROOS

ska vara gränsöverskridande och en mötesplats för skärgårdsbor. Man vill också främja den hållbara utvecklingen och stärka framtidstron bland skärgårdsborna. Skärgårdens särart ska respekteras, men även tillgängligheten behöver finnas. Öhman menar att skärgårdsborna är det viktiga, men man vill också att turister ska komma till skärgården. Prioriterade områden för

Skärgårdssamarbetet under åren 2009-2011 är:

- innovativitet och företagsamhet, speciellt för ungdomar
- havsmiljöns tillstånd
- demografi, speciellt kvinnor och ungdomar, men också hur skärgårdsborna mår överlag
- skärgårdskultur

NINA SMEDS
nina.smeds@nyan.ax
tfn 528 450

Landskapsregeringen skickar brev till ministeriet

Kritisk ton om brist på info om kärnkraftsplaner

Kommer bränsle eller avfall från kärnkraftverk att transporteras sjövägen till eller från det planerade kärnkraftverket och slutförvaret i Olkiluoto?

Det undrar landskapsregeringen i ett kritiskt brev till ministeriet i riket.

Efter Ålands natur och miljöslarm i Nya Åland nyligen blev landskapsregeringen varse om att arbets- och näringsministeriet har en kungörelse på sin hemsida om Industrins krafts ansökan om regeringens principbeslut om byggandet av Olkiluoto 4 samt om Posiva ab:s ansökan om regeringens principbeslut om utbyggnad av slutförvarsanläggningen för använt kärnbränsle. Principbeslutet är viktigt eftersom det ligger till grund för riksdagens beslut som fattas senare. Landskapsregeringen konstaterar att någon information om principbeslutsansökning-

arna inte har skickats direkt till landskapet trots att det borde ha gjorts. Landskapsregeringen noterar också att det finns utförligare information om projekten på finska än på svenska på ministeriets sida, bland annat ansökan om principbeslut och kompletteringar om olycksrisken som är av stort intresse för alla närboende.

Mera på finska

Vidare efterlyser landskapsregeringen säkra och bra rutiner för skötsel, byggande samt drift av kärnkraftverk och slutförvar och att det också finns bra rutiner för information om olyckstillbud. Generellt anser landskapsregeringen att det är mycket viktigt att det användas kärnbränslet tas om hand på ett ansvarsfullt och långsiktigt hållbart sätt. Särskilt intresserad är landskapsregeringen av om bränsle eller avfall kommer

att transporteras sjövägen till eller från det planerade kärnkraftverket och slutförvaret.

–Brevet med besluten ska skickas till ministeriet. Sen får vi se vad man gör där. Men nu har vi åtminstone visat att vi vill ha information, att vi vill säga vår åsikt och att vi bryr oss, säger landskapets miljöjurist **Helena Blomqvist**.

Dagen efter det tidigare beslutet förra veckan fick landskapsregeringen ett brev där ministeriet meddelade att MKB:n för Olkiluoto 4 och slutförvaret skickats till Åland för kännedom och att landskapet får yttra sig även om tiden egentligen har gått ut.

Stor portion kritik

Det nya besluten från landskapsregeringen andas ganska mycket kritik mot ministeriets handläggning. Är det så?

–Ja. I de beslut som landskapsregeringen har fattat på

Slog larm. Det var Ålands natur och miljö som slog larm om att Åland inte ingår i MKB- och principbeslutsprocessen om den planerade kärnkraftsbyggnaden på andra sidan Skärgårdshavet i Olkiluoto. Faksimil ur Nya Åland 11 november.

sistone förutsätter vi att vi får information och får ge synpunkter i fortsättningen.

En omständighet i förberedelseprocessen som hon finner ”ganska lurig” är att besluten fattas på ett sätt som ser ut när delbesluten fattas.

ANNIKA ORRE
annika.orre@nyan.ax
tfn 528 450

Johan Larsson
Epost: johan.larsson@nyan.ax
Telefon: 528 462

” Med rätt inställning, vilja och ledning kan det till och med bli succé och jag skulle vara den första att gratulera ÖSK.

KRILLE MATTSSON I NERIKES ALLEHANDA OM TOMMY WIRTANEN

Daniel ”Daja” Sjölund summerar säsongen i Djurgården

Tränarna sparkade – nu ska laget lyftas

Ser framåt. Daniel ”Daja” Sjölund var borta från spel hela våren och halva sommaren. När han kom tillbaka gjorde han bejublade insatser i både Djurgårdens IF och i landslaget men sen tog krafterna slut. Han ser nu fram emot en ny säsong med nya tränare och som förhoppningsvis ska leda laget tillbaka till framgång. Foto: ERKKI SANTAMALA

FOTBOLL. Sjukdom, katastrofal allsvensk säsong för Djurgårdens IF och nu två sparkade tränare.

Det har varit en tuff säsong för Daniel ”Daja” Sjölund och hans klubb.

Men mitt i allt finns också ljusglimtar och stora hopp för framtiden.

Säsongen började på sämsta möjliga vis. Ålänningen och tillika Djurgårdsspelaren Daniel ”Daja” Sjölund åkte på konstiga virus, förkylningar och infektioner. Plötsligt rasade allt och han kunde inte göra sin allsvenska debut för säsongen förrän mot Helsingborg i slutet av juli.

– När jag väl kom tillbaka blev det för mycket. Och har man missat stor del av den tidigare träningen har man inte den extra energin och kroppen tar mycket stryk, säger han.

Och mot slutet av säsongen tog det stopp. Det gick bra fram till dubbellandskampen mot Azerbadjan och Ryssland i mitten av oktober sen fick han trappa ner.

– Jag är inte skadad på något sätt, men jag kände mig sliten mot slutet. Det blev för tätt spelschema och jag

tvungades därför att vila vissa matcher, säger han.

Dålig information

Det var motigt för hans klubb också. Efter att Djurgårdens IF tagit allsvenskt guld 2003 och 2005 samt en tredjeplats förra säsongen blev det en rejäl djupdykning i år – en tolfte plats, bara två placeringar från en kvalplats.

Den placeringen var inte i linje med de sportsliga mål som klubben satte upp inför säsongen. I onsdags blev därför Djurgårdens tränarduo **Sigge Johnsson** och **Paul Lindholm** hastigt meddelade per telefon att de fått sparken. Och någon ytterligare information från klubbledningen om det inträffade har spelarna inte fått.

– Nja, jag vet egentligen inte mer än vad som står i tidningarna, men det var väl inte direkt oväntat. Inget ont om Sigge och Paul men vi spelare har själva gått och väntat på vad som kommer att hända, säger han.

Missnöje bland spelarna

”Daja” menar att spelarna behöver få höra nya röster och få in nya idéer för att lyfta laget.

– Det behövs för att ge en kick åt spelarna. Det var ju bra när Sigge och Paul kom

förra säsongen och hade med sig en massa nya idéer. Men den här säsongen gick det snett. Om de skulle fortsätta efter det missnöjet som nu finns inte bara bland spelarna utan även ute bland fansen så skulle det bli att börja igen i en rejäl uppförbacke för de båda, säger han.

”Daja” menar att tränarduon brustit i att de ändrat runt i spelsystemet och flyttat runt på positionerna. Just det har skapat en del missnöje inom laget. Daja själv har spelat ungefär hälften av matcherna på mittfältet och hälften som vänsterback.

– Det känns inte bra att hatta runt och byta positioner. För att kunna spela bra behöver man kontinuitet, och det får man inte om man tränar på mittfältet och sen spelar back när det är match. Det är okej om man flyttar ner på backplats om en back blivit skadad eller är avstängd, inte annars, säger han.

Prisad insats

Fansen och klubbledningen har annars varit nöjda med Dajas insatser, trots att han inte kunde vara med och spela mer än tio allsvenska matcher, varav nio från start den gångna säsongen.

Bosse Andersson, Djurgår-

dens sportchef, utsåg Daja till allsvenskans bästa spelare.

– Det var kul att höra det från just Bosse för han har ju varit i klubben så länge, säger ”Daja”.

Men det som ”Daja” värderar högst är DIF supporterklubb Järnkaminernas pris för den bästa spelaren.

– Det betyder mycket för mig som spelare för det stärker och man får verkligen viljan att fortsätta, säger han.

Vill ut i Europa

Och fortsätter i Djurgården gör han åtminstone ett år till. Sjölund kontrakt går ut i slutet av nästa säsong, och då vill han gärna vidga vyerna ytterligare.

– Jag trivs väldigt bra i Stockholm och i Djurgården men det skulle vara kul att komma ut till en större liga, säger han.

Som 16-åring värvades ”Daja” till West Ham och året därefter, år 2000, fick han A-lagskontrakt med Liverpool. Men en skada kom i vägen och för att åter komma i form lånades han ut till DIF, där han blev kvar sedan 2003. Men förhoppningarna om att återvända till spel ute i Europa eller i just England lever än.

– Jag har inte direkt någon kontakt med Liverpool längre

men jag skulle gärna testa på spel i en bättre liga för att se hur jag står mig. Trots att det inte blev så mycket riktigt spel i år känner jag att jag har det i kroppen, säger han.

Avstå från landslaget

Det blev inte heller lika mycket tid i landslaget som han blev uttagen till att spela. Efter bland annat succéinsatsen i 3–3-matchen mot Tyskland tidigare i höst tvingades han avstå landskampen som Finland förlorade mot Schweiz i onsdags. Men resultatet 1–0 är inget han gräver ner sig för.

– Jag ser egentligen inget dåligt i det. Det var en träningsmatch, den sista dessutom och då blir det många byten och resultat därefter, säger han.

Och säsongen är ju redan färdigspelad för Daja och han är nu iställd på en tre veckor lång semestern till Australien som han reser på idag med syskonen **Annica** och **Peter Sjölund**.

Efter det börjar återhämtningen för ”Daja” och de andra DIF-spelarna. Hans förhoppningar är då att laget har nya tränare med vilka de tillsammans ska lyfta klubben till dess forna glansdagar.

MARIA NYKVIST
maria.nykvist@nyan.ax
tfn 528 478

Intresse för Wirtanen i Örebro

FOTBOLL. Intresset för **Tommy Wirtanen** verkar vara ganska stort i Örebro. I onsdags publicerades en intervju med honom i Nerikes Allehanda och i går pratade samma tidning med **Krille Mattsson** för en analys av Wirtanen.

– Wirtanen har ingen stjärnstatus i den finska ligan. Men med rätt spelutbildning kan ”Siku” (Örebros finska tränare **Sixten Boström**) höja honom ett par klasser, till bra allsvensk klass. Och då måste Wirtanen förbättra sin fysik ytterligare för att klara 90 minuter allsvenskt tempo, säger Mattsson till NA.

Däremot är Mattsson tveksam till om Wirtanen kommer att lyckas i Örebro.

– Men ”Siku” kan skapa en bra allsvensk spelare av honom. Med rätt inställning, vilja och ledning kan det till och med bli succé och jag skulle vara den första att gratulera ÖSK, säger Mattsson.

Wirtanen testas med Örebro SK den här veckan och möjligtvis även nästa vecka. (jl)

Wilhelm Ingves – Lemlands Ronaldo

FOTBOLL. IFK Mariehamns 18-åriga anfallare **Wilhelm Ingves**, som för närvarande provspelar för den holländska ligaklubben SC Heerenveen, verkar imponera på både holländsk media och på klubbledningen.

I en artikel i den holländska fotbollstidningen Voetbal International kallas han för ”Lemlands Ronaldo”, och i en kommentar till samma tidning säger klubbdirektören **Yme Kuiper** att han har goda rapporter från tränarna så här långt.

Ingves anslöt till klubbens träningar i måndags och stannar veckan ut. (mn)

IFK-nyförvärv presenteras i dag

FOTBOLL. Idag blir det offentligt vem som är IFK Mariehamns nyaste

nyförvärv. Klockan 15.00 håller klubben en presskonferens på WHA där de presenterar spelaren. Enligt vad Nyan erfar rör det sig om en nordisk spelare av hög klass.

Läs mer på nyan.ax under dagen för se vem som är IFK:s nyförvärv. (jl)

Sport på gång

LÖRDAG

Tennis
Bollhalla
Lagtävlning: Samling 09.45, prisutdelning 14.40.

Ishockey
Islandia
Västkostligan: 16.00 IFK Mariehamn-USIKI.

SÖNDAG

Hästsport
RK Sleipner
Hopptävling: 11.00 50 och 70 cm.

Internationell skidsprint på Wiklöf Holding Arena

Leif Johansson är en av personerna bakom skidsprinten som körs på WHA i februari.
Foto: JONAS EDSVIK

Så här stämmingsfullt. Och lägg därtill en massa snö, och en bunt skidåkare. Den ekvationen ska enligt IFK Mariehamns skidsektion bli det nya initiativet - en internationell skidsprint på WHA.
Arkivfoto: JONAS EDSVIK

SKIDNING. Idén är ännu i sin linda, men ambitionerna är stora.

Går det som IFK Mariehamn planerat går en internationell skidsprint av stapeln på WHA i februari. Och får de drömma blir Virpi Kuitunen eller Charlotte Kalla tävlingens dragplåster.

Wiklöf Holding Arena är redan inbokad. Den 10 februari packas arenan full med snö och Ålands första internationella skidsprint går av stapeln.

– Varje stad med aktning har

en egen sprint. Och framtiden inom skidsporten ligger nog mycket i just den typen av tävlande. Det är en publiksport för det går undan och det är spännande, säger **Leif Johansson**.

Han är den från IFK Mariehamn som just nu jobbar med att tävlingen ska genomföras. Att den blir av tvivlar han egentligen inte på, utan nu är det snarare dess storlek och de

stora namnen han jobbar på.

– Drömmarna just nu är Virpi Kuitunen så klart och Charlotte Kalla skulle inte vara dumt det heller. Och jag ser det inte som en omöjlighet, men vi får så klart se, det är en kostnadsfråga, säger han.

Tanken är att det ska bli ett årligt återkommande event. Beroende hur mycket sponsorer som kommer till fram tills

februari får avgöra storleken på 2009 års tävling.

Staden är välinformerad om evenemanget och fritidssidan av kommunen kommer att vara inblandad.

– Jag tycker verkligen att det är ett bra och framför allt roligt initiativ, säger stadsdirektören **Bjarne Pettersson**.

MARIA NYKVIST
maria.nykvist@nyan.ax
tfn 528 478

Finland skapade lägen men förlorade

FOTBOLL. Trots att Finlands herrar spelade bra och skapade flera målchanser förlorade laget mot Schweiz med 0–1 i St. Gallen på onsdagskvällen.

Fotbollsdusten mellan Schweiz och Finland började trevande men båda lagen fick upp ångan efter en stund. De första målchanserna fick Schweiz medan Finland hade sin bästa målchans i den 23:e minuten när **Niklas Tarvajärvi** sköt från straffsparkpunkten. Men målvakten **Marco Wölfl** fick handen på bollen.

I den andra halvleken försvarade Finland sig bra och Schweiz fick sin första målchans först i den 84:e minuten. Men denna utnyttjades maximalt. I efterdyningarna av en frispark tog **Reto Ziegler** bollen som studsat mot spelarmuren och sköt den i högra krysset.

Finland hade sedan en ypperlig chans att kvittera när **Roman Eremenko** sköt mot

målet men målvakten **Wölfl** räddade.

Baxter missnöjd

Förbundskapten **Stuart Baxter** tyckte att eftersom Finland skapade så många mållägen hade slutsiffrorna alldeles väl kunnat vara de motsatta.

– Jag är inte nöjd med resultatet. Under den första halvleken hängde vi med bra och under den andra tycker jag att vi behärskade matchen. Vi hade fem, sex lägen under andra halvleken men vi kunde inte göra mål på dem.

Men trots förlusten hittade Baxter även positiva sidor i matchen.

– Jag tycker att passningsspelet löpte fint och även de unga spelarna uppträdde till sin fördel och vi kommer säkert att ha mycket glädje av dem i framtiden, säger Baxter.

Daniel Sjölund var uttagen i truppen men tackade nej eftersom han kände sig sliten. (FNB/jl)

Hooiveld till AIK

FOTBOLL. Försvaren **Jos Hooiveld**, 25, lämnar mästarna FC Inter för allsvenska AIK. Hooiveld spelade i år samtliga matcher i Tipligan och gjorde fyra mål.

AIK slutade femma i årets Allsvenskan. (jl)

Seger utan England

ISHOCKEY. Ålänningen **Robin Englund** fanns inte på isen när Hudiksvalls HC i onsdags besegrade Ånge IK med 7–3 på bortaplan. Efter 16 spelade matcher ligger Hudiksvall trea i svenska division 1. (jl)

Sportens kom ihåg

IFFK: På söndagen 14.00–16.00 har IF Finströmskamraterna junioravslutning på Breidablick. På programmet står underhållning av Petter Sjöstrand, prisutdelning, träff med några åländska idrottsprofiler och glass! Alla juniorer är varmt välkomna!

IFK Mariehamn-bordtennis: IFK:s juniormästerskap i bordtennis torsdag 27 november 18.00 i Idrottsgården. Sista anmälningsdag i dag fredag. Frågor och anmälningar: Harry Lindqvist, tel:16217.

Motionsserien i hockey: I kväll 19.00 Alandia Sharks- Thunderbirds och 20.00 Blåjusen-Roosters.

RK Sleipner: Hopptävling söndag 11.00. Klass 1: 50 cm omh. efter 30 sek (öppen för RYTTARE som inte startar klass 2 och som inte

tidigare tävlat i 70 cm eller högre klass). Klass 2: 70 cm omh. efter 30 sek (öppen för RYTTARE som inte startar klass 1 och som inte tidigare tävlat i 90 cm eller högre klass). Proposition finns på hemsidan. Frågor: Sleipner eller Malin 040-7389043.

Sjömanshockey: Nya träningstider i Islandia 11 november–9 december är tisdagar 17.00–18.30. Samling 30 min före träning. Alla intresserade med. Brist på målvakter. Kontaktperson: Janne Welin, Birka Hockey.

Åld-skidor: Det finns ännu några platser kvar till skidresan, Idre 4–7 december. Ring Charlotte 0457 5267037.

Öspelens Supporterklubb, ÖSPÅ: Kom i håg höstmötet på Fantasia i kväll 19.00. Anmälan om ev mat per tel 16736. Välkomna!

Moa vann Nyans motionstävling

MOTION. Det blev en riktig sporttjej som Nyans motionstävling och därmed ett presentkort på 100 euro. Tolvåriga Moa Holmström från Saltvik Haga tränar bland annat dans, skidor och fotboll.

– Jag tycker inte det är så himla mycket, säger hon som om det vore det mest naturliga i världen.

I stort sett varje dag är det sport på schemat för Moa Holmström. Och en snabb titt på hennes motionskort visar att det är en tjej som gillar att träna. Det är fotboll som hon gillar bäst och laget är IFFK.

– Jag har spelat fotboll i fem år och när jag blivit äldre tränar vi mer, säger hon. Skidträningen började jag med ifjol och så är det gymna i skolan.

Sport och träning har alltid varit en del av Moas vardag. Hennes syster **Madelen** säger att Moa nästan aldrig är hemma om kvällarna utan alltid är på träning. Nu är det ganska hård fotbollsträning med intervaller och löprunder på fyra kilometer.

– Jag tycker det är skönt att inte träna ibland, säger Moa. Det är skönt att vila.

Ska äta mycket godis

Sportintresset finns i hela familjen och alla har lämnat in ett motionskort. Men vinsten kom som en överraskning för Moa när Nyan ringde henne under gårdagen. Motionskortet hade hon nästan glömt bort.

– Det var mammas idé och sedan har jag fyllt i varje dag

Glad vinnare. Moa Holmström blev väldigt överraskad när Nyan ringde henne men också väldigt glad över presentkortet på 100 euro och en fin blombukett.

efter jag har tränat, säger Moa.

Någon egentlig målsättning med all träning har inte Moa. Just nu längtar hon faktiskt mest till julafton. Samtidigt blev torsdagen nästan lite som julafton. Efter ett godisuppehåll på ett halvår var det i går äntligen dags att plocka fram godis-skålen.

– Underbart, säger Moa.

Lägg där till 100 euro i presentkort från någon av kampanjens sponsorer och ni förstår att det blev en dag att fira för Moa. Fast än så länge har hon inte riktigt bestämt sig för vad hon vill köpa för pengarna.

– I så fall skulle det vara på Sportcenter, säger hon.

En kämpe på mitten

När Moa inte tränar fotboll, dans eller skidor så är det skolan och kompisar som gäller. Hon går i klass 6a på

Ödakarby skola och är enligt storasyster Madelen riktigt duktig i skolan.

Och med riktigt mycket fotbollsträning kanske hon även blir lika duktig som någon av sina idoler.

– Förut var det **Ronaldinho** men nu är det mest **Cristiano Ronaldo**, **Kaka** och **(Fernando) Torres**, säger Moa.

Inga dåliga idoler med andra ord. Själv ser sig Moa som en helt annan typ av fotbollsspelare. Nämligen den som springer mycket och hela tiden kämpar på mittfältet.

– Jag brukar mest springa längs kanten och skjuta inlägg, säger hon. Jag är väl inte direkt jätteteknisk.

För övriga pristagare, se faktarutan här intill.

Fakta/Här är alla vinnare

Av alla 376 inlämnade motionskort drog Nyan fem vinnare. Tre av dem får presentkort hos valfri sponsor för kampanjen och två får tröstpris i form av en vattenflaska.

Presentkort på 100 euro: Moa Holmström, Saltvik Haga.
Presentkort på 30 euro: Mikaela Welander, Hammarland.
Presentkort på 20 euro: Ann-Sofi Stjärnfelt, Eckerö.

Tröstpris: Elisabeth Johansson, Mariehamn.
Tröstpris: Lotta Eriksson, Lemland.
Tröstprisen hämtas hos Nya Åland, Uppgårdsvägen 6, Mariehamn.

Text och foto:
JOHAN LARSSON
johan.larsson@nyan.ax
tfn 528 462

HOCKEYMATCH

Lördag 22.11 kl 16.00

IFK – USiKi

Islandia. Entré 5€ vuxen, 3€ (13–17 år)
Hockeyjuniorer och under 12 år gratis

Nyankortet
sätter guldkort på tillveraren
2008

MED NYANKORTET
4 biljetter till priset av 2 (vuxna) till IFK-ishockeys hemmamatcher.

MÖTEN

ECKERÖ
KOMMUN

Kommunfullmäktige
sammankallas till
sammanträde
torsdagen den 27
november 2008 kl 19

Marie Löfström

FOA-Å r.f.
HÖSTMÖTE

tisdagen den
9.12.2008 kl. 19.00
på Norragatan 26/1.

- Stadseenliga ärenden
- Turvas representant **Tove Peltoniemi** informerar om JHL:s medlemsförsäkring

Efter mötet samvaro
och förplånad.

Välkomna alla
JHL medlemmar!

Styrelsen

LEDIGA PLATSER

KUMLINGE
KOMMUN

Välkommen till
Kumlinge!

Skol- och biblioteks-
nämnden i Kumlinge
lediganslår en tjänst
som

**lektor i matematik,
fysik och kemi**

vid Kumlinge skola

Kumlinge skola är en
nyrenoverad åk 1-9
skola med små under-
visningsgrupper och
trevlig stämning.

I lektoratet ingår un-
dervisning i årskurser-
na 3-9.

För tjänsten behövs
behörighet för mate-
matik och, kemi eller
fysik.

Behörighetskrav i en-
lighet med Grundskole-
förordningen för Land-
skapet Åland 1995/95 30 §.

Tjänsten tillsätts med
en provtid på 5 måna-
der.

Utdrag ur straffregis-
ter företes innan valet
fastställs.

Närmare upplysningar
ger föreståndare Kaj
Törnroos tel. 018-622 450
eller 040- 549 83 83.

e-post:
skolan@kumlingeskola.ax
www.kumlingeskola.ax

Ansökan med CV skall
vara kommunkansliet
tillhanda **senast ons-
dagen den 3 december
2008.**

Adress: Kumlinge
kommun. Skol- och
biblioteks-nämnden,
22 820 Kumlinge

Kumlinge 18.11.2008

**Skol- och biblioteks-
nämnden**

Lidl var billigast i riket

Lidl är billigast i Finland.
Det visar en prisjämförelse
som gjordes i september
i år av Konsumentverket i
Tavastahus.

Konsumentverket har gjort
en jämförelse av priserna
hos två K-market butiker,
två S-market butiker, ett
Valintatalo och ett Lidl. En
vägd matkorg innehållande
200 av de vanligaste finska
matvarorna.

På Lidl kostar den vägda
matkorgen 91 euro, på Pris-
ma 96, S-market 99, på de
båda K-marketbutikerna 101
respektive 103 och på Valin-
tatalo 110 euro.

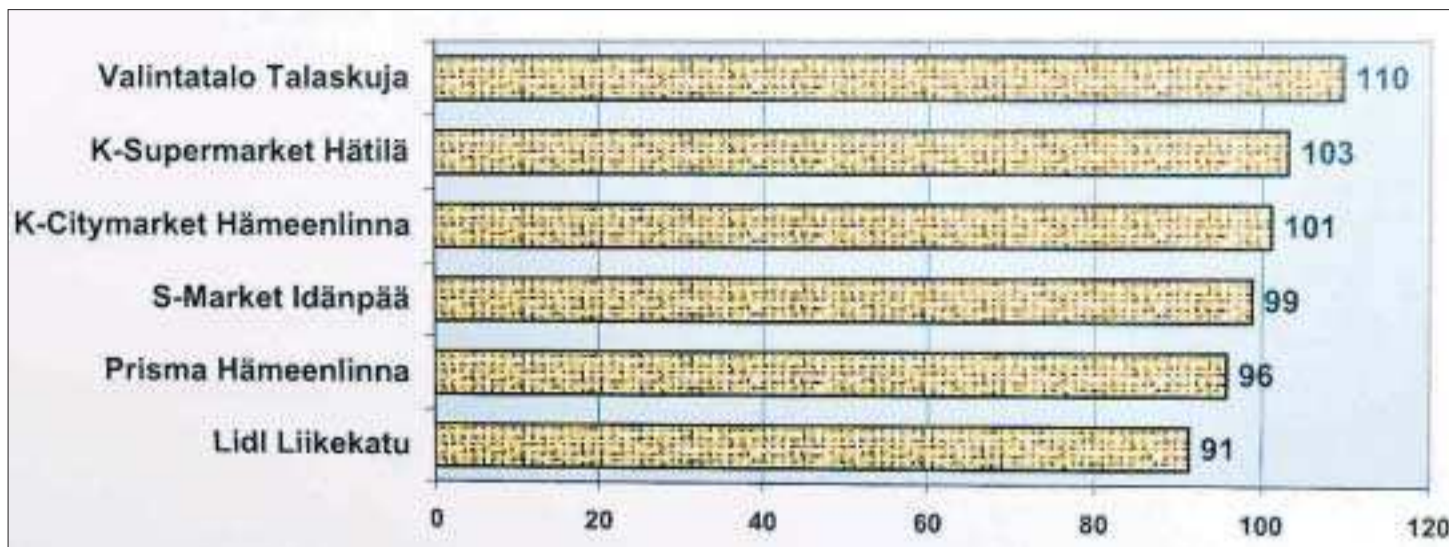
Henry Öberg, inspektör på
Länsstyrelsen på Åland, men-
nar att den prisjämförelse
Dick Sirén gjort inte ser till
ett större perspektiv.

– Det är fritt fram att göra
en prisjämförelse men det
behövs en kompletterande
bild av hur Lidl står sig i
förhållande till hela landet.
Han har inte heller vägt in
hur mycket en familj köper
av en vara, gjort en så kallad
vägd matkorg, säger Henry
Öberg.

Konsumentverket har
också jämfört mellan elva
matbutikers privata märken
och märkesvaror. Lidl och
Prisma visar sig vara billigast
med en prisnivå på 77 euro.

Matpriser på Åland

I december i fjol gjordes en
prisjämförelse bland samt-
liga livsmedelsaffärer på fas-

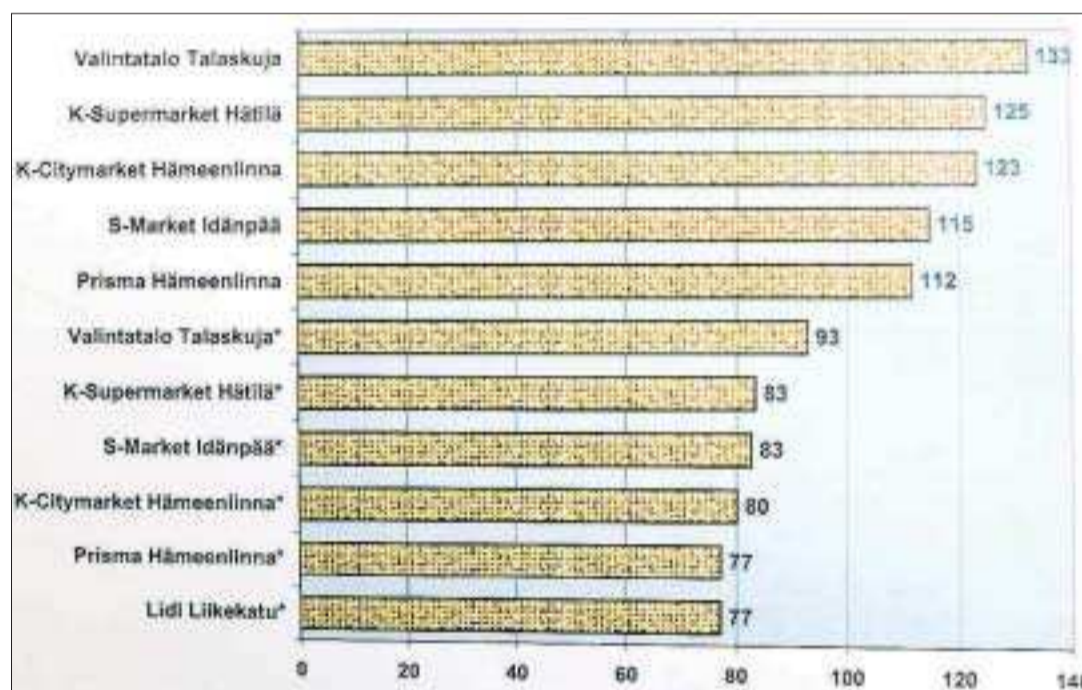

Vägda prisnivåer, gemensam-
ma varor.

ta Åland. I varje affär togs
prisuppgifter på 45 baslivs-
medel vilket låg till grund
för uträkningen av en vägd
matkorg.

Prisnivåerna då visade att
Sparhallen, Kantarellen och
Firma Erik Mattsson i God-
by var billigast och låg då
på 89 respektive 90 euro för
den vägda matkorgen.

– Det är gamla priser vil-
ket gör att de inte går att
jämföra idag, säger Henry
Öberg.

Vägda prisnivåer, egna märken och märkesvaror.

CECILIA LINDVALL
cecilia.lindvall@nyan.ax

Tipsa SPORTEN
dygnet runt
Tel 0457 324 4444
nyan.ax

LEDIGA PLATSER

Saltviks kommun - en kommun med mål-
sättningen att på ett möjligast rationellt
och effektivt sätt producera en fungerande
basservice av god kvalitet

Vi söker en person till en nyinrättad tjänst som

EKONOM

och som vill hjälpa oss att utveckla vår verksam-
het. Tillträde enligt överenskommelse.

Kompetenskrav för tjänsten är redovisningseko-
nom/-merkonom eller annan för tjänsten lämp-
lig utbildning. Erfarenhet av redovisning och av
arbetsuppgifter i anslutning till kommunal ekono-
mi räknas som merit.

Du kommer bli att:

- vara delaktig i kommunens redovisnings- och budgetarbete
- fungera som rådgivare och stöd till övriga i organisationen i ekonomiska frågor
- fungera som ekonomichefens vikarie
- bistå kommundirektören i arbetet med att leda kommunens förvaltning
- ansvara för kommunens hemsida

Tjänsteansökan med meritförteckning skall riktas
till kommunstyrelsen i Saltvik och vara kommunen
tillhanda **senast måndagen den 8 december 2008
kl 16.00** under adress Saltviks kommun, Lillängs
14, Nääs, 22320 Odkarby eller per e-post: info@saltvik.ax

Förfrågningar om tjänsten besvaras av kommundi-
rektör Kerstin Alm, tel 489 020.

Saltvik den 21 november 2008
Kommunstyrelsen i Saltvik

Åländska aktiekurser

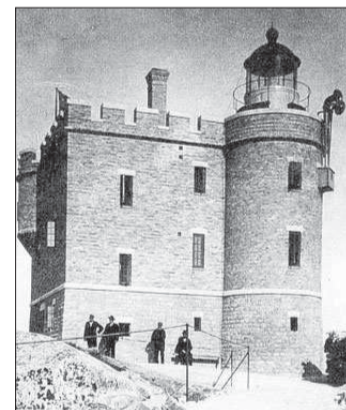
20.11.2008	KÖP	SÄLJ	DIV.
M:hamns tryckeri	500,00	850,00	45,00
M:hamns parti	2.000	2.400	100,00
M:hamns telefon	2.400	2.500	92,00
Eckerö rederi ab	32,00	34,00	2,00
Hildegaard	–	55.000	3.000
C Rundberg	120,00	130,00	2,20
ÅTT	–	80,00	1,00
Alfa	–	20.000	1.000
HELSINGFORSBÖRSEN			
Nordea	5,44	5,46	0,50
Nokia	10,25	10,2634	0,53
TeliaSonera	3,43	3,44	0,42
Viking Line	32,00	31,50	1,00
ÅAB A	25,00	27,00	1,00
ÅAB B	19,30	20,00	1,00

Just nu syns ingen ljusning på börshimlen. **Yngve Söderlund** på Ålands-
banken konstaterar att kurserna i onsdags gick under lägsta nivån för
oktober. Det råder fortsatt oro och i stort sett tvärstopp i ekonomin.
Att olja och råvaror har blivit billigare borde noteras positivt någon-
stans, men skjuts åt sidan. Svenska kronan låg i går på 10,27, vilket
motsvarar 58 penni i gamla pengar. Trots den kraftiga devalveringen
av kronan ges det vinstvarningar. Dollarn har stärkts gentemot euron.
Lokalt har det gjorts avslut i Eckerö på 33 euro.
Orkla låg i går på 35,10 Nkr.

Strängare kontroll vid Finlands gränser

■ I samband med att Organisa-
tionen för säkerhet och samar-
bete i Europa, OSSE, har utri-
kesministermöte i Helsingfors,
återupprättar Finland kontrol-
lerna vid de inre gränserna.
Statsrådet tog beslutet i tors-
dags och det innebär att man
24 november-5 december utför
stickprov vid gränserna.
– Gränskontrollerna utförs
vid de viktigaste gränsovergån-
garna, men de kan också genom-
föras bland annat vid landgrän-
sen mellan Finland och Sverige
och mellan Finland och Norge.
Av resenärer förutsätter de åter-

upprättade kontrollerna endast
sedvanliga resehandlingar, med-
delar inrikesministeriet. Inom
Europeiska unionen har gräns-
kontroller återupprättats av
rädsla för terrorattacker och för
att kunna upprätthålla allmän
ordning och säkerhet i samband
med stora publika evenemang.
Kontrollerna vid de inre grän-
serna har nästan utan undantag
återupprättats också i samband
med Europeiska unionens topp-
möten. Finland återupprättade
kontrollerna vid de inre grän-
serna tre gånger under EU-ord-
förandeskapet 2006. (mt)

Byter siluett. När lanternin-
nen försvinner får Tjärvens fyr ett
något annorlunda utseende.

Foto: SVENSKA
SJÖFARTSVERKET'S ARKIV

Tjärvens fyr får annat utseende

■ Tjärvens fyr i skärgården ut-
anför Norrtälje, en av dem som
åländska resenärer passerar
när de åker till Kapellskär, kan
komma att ändra siluett.

Svenska sjöfartsverket plan-
erar att ta bort lanterninen på
den 100 år gamla fyren för att
modernisera den med solpan-
eldrift och en så kallad LED-
lykta. Det skulle också minska
på framtida underhåll.

Förslaget har väckt motstånd
hos bland annat Svenska fyr-
sällskapet. Ordförande **Esbjörn
Hillberg** säger till Upsala Nya
Tidning att det handlar om
ett stycke kulturhistoria. Även
Rickard Rundgren Björk, bo-
ende på Fejan, är upprörd.

– Det är tråkigt eftersom lan-
terninen ger helhetsintrycket på
fyren. Fyren har alltid sett ut på
det här sättet. Egentligen är det
en skandal, det här är ett kultur-
arv, säger han till tidningen.

Kritikerna menar att det bara
blir ”en stor klump, en vit ko-
loss” kvar av fyren. (mt)

TV-programmet

fredag 21 november

7.00 Gomorron Sverige [35392808]

10.30 UR [5979266]

13.00 Rapport [90044]

13.05 Debatt (R) [6612686]

13.50-14.20 Mitt i naturen (R) [918402]

14.40 Carin 21:30 (R) [738228]

15.10 Svensson, Svensson (R) [4953599]

15.40 Andra Avenyn (R) [4969150]
Även 22/11.

16.10 Gomorron Sverige [7359315]

17.00 Rapport [91370]

17.05 Avalon Heights [5942889]

17.30 Djursjukhuset [8179]

18.00 Bolibompa [18112]
18.00 Disneydags [18112]

18.55 Sportnytt [2499686]

19.00 Rapport [90773]

19.10 Regionala nyheter [6574334]

19.15 Go'kväll [576599]
Magasin. Bosse Bildoktorn Andersson är middagsvärd och bjuder fyra gäster på önskemiddag. Även 22/11.

20.00 Kulturnyheter [57082]

20.15 Regionala nyheter [1019518]

20.30 Rapport med A-ekonomi [150]

21.00 Doobidoo [34773]
Musikalisk frågelek. Del 12 av 12. Siw Malmkvist och Claes Malmberg tävlar mot Jessica Andersson och Danny Saucedo. Även 23/11, 27/11.

22.00 Robins [315]
Pratshow. Gäster: Joe Labero, Christine Meltzer.

22.30 Training day [66421]
FILM Amerikansk krfiminfilm från 2001. Ständigt pågår det ett krig på gatorna i Amerikas storstadskärnor - mellan boende i området, knarkklangare och lagen. I rollerna: Denzel Washington, Ethan Hawke, Scott Glenn. Regi: Antoine Fuqua.

0.30 Kulturnyheter (R) [4187803]

0.45 Morgonsoffan (R) [5000754]
Även 22/11.

1.15 Dödens fält [19707629]
FILM Amerikansk drama från 1984. I-rollerna: Sam Waterson, Haing S Ngor.

3.35-9.05 SVT24 [34837087]

10.30 24 direkt [17571518]

16.20 Himlen kan vänta (R) [2581995]
Dokumentärserie. Även 23/11.

16.50 Vetenskapsmagasinet (R) [2571518] Även 24/11.

17.20 Dr Åsa (R) [69131]
Även 22/11.

17.50 123 saker (R) [45402]
- varje svensk bör veta. Även 23/11.

18.20 Nyhetstecken [3682773]
Nyheter på teckenspråk.

18.30 Oddasat [40353]
Samiskspråkiga nyheter.

18.45 Utiset [415889]
Finskspråkiga nyheter.

19.00 Ismannens död [14150]
Vetenskapsdokumentär från 2008. Fyndet av ismannen Ötzi i Alperna inledde en våg av intensiv forskning. Även 25/11.

19.55 Rapport [5517315]

20.00 Vem vet mest? [4228]
Programledare: Rickard Olsson.

20.30 Ramp [3599]
Ungdomsmagasin. Kändisliv. Alice Svensson som pratar om för- och nackdelar med att vara kända.

21.00 Amos Oz [35204]
K special. Grekisk dokumentär från 2008. Om en författare vars verk inte lämnar någon oberörd. Även 23/11, 24/11.

21.55 Anslagstavlan [7037599]

22.00 Aktuellt [7792]

22.30 Beckman, Ohlson & Can [6063]
Kultursamtal. Del 9 av 13. Hur pretentiös får man bli? Eva Beckman samtalar om pretoskräck med Kay Pollak, Björn Ranelid, Henrik Schyffert och Björn Wiman.

23.00 Sportnytt [49686]

23.15 Regionala nyheter [2460995]

23.25 Rapport [6475773]

23.30 Brotherhood [91570]
Michael och Tommy får bägge plötsligt möta konsekvensen av att förena sitt jobb med sitt privatliv. Även 26/11.

0.30 Annas eviga (R) [4817754]

1.00 Kobra (R) [4818483]
Kulturmagasin. Del 6 av 9. Även 23/11.

1.30-2.00 Zapp Europa (R) [4715342] Även 25/11.

7.30 Nanny [914711]

8.00 Alla älskar Raymond [757773]

8.25 Just shoot me [6391792]

8.55-9.50 Montel Williams show [2797063]

10.40 Top model 7 (R) [6331709]

11.40 Oprah Winfrey show (R) [2536957]

12.30 Rachael Ray [1175570]

13.25 Alla älskar Raymond (R) [1687179]

13.50 Våra bästa år [2687711]

14.40 Oprah Winfrey show [5233841]

15.35 How I met your mother (R) [4460889]

16.00 Project runway [155131]

17.00 Top model 8 [171179]

18.00 Extreme home makeover [175995]

19.00 How I met your mother [561518]

19.30 Scrubs [560889]

20.00 Ensam mamma söker (R) [990131] Svensk realityserie.

21.00 Sing a long (R) [530773]
Svenskt underhållningsprogram från 2008. Del 10.

22.00 Extra extra! (R) [570266]
Svenskt humorprogram från 2008. Del 10. Johanna Toftby tävlar med Thomas Järvheden och Soran Ismail. Fredde Granberg får hjälp av Kristoffer Appelquist och Josephine Bornebusch.

22.30 Singing bee [551266]
Svenskt underhållningsprogram från 2008. Del 10. Tävlade: Linda Tillemar, Jenni Brandin, Angelica Strandberg, Tony Wikström, Mia Lindström, Karin Nilsson och Martin Thorsell. Programledare: Hanna Hedlund.

23.30 Welcome to the jungle [2221353]
FILM Amerikansk action från 2003. I-rollerna: The Rock, Sean William Scott.

1.25 The code [49519261]
FILM Fransk thriller från 2002. I rollerna: Samuel Le Bihan, Samy Naceri.

3.40 Solaris [2273261]
FILM Amerikansk science fiction från 2002. I rollerna: George Clooney, Natascha McElhone.

5.15-5.40 Unanimous [6503735]

6.50 Nyhetsmorgon [89224686]

11.00 Nyheterna [109112]

11.05 Efter tio [4733353]

12.00 Nyheterna [501421]

12.05 Efter tio [729421]

12.45 Hem till gården [910315]

13.10 Hem till gården [2237605]

13.45 Nyhetskanalen [2457518]

14.00 Trav: Dagens rätt [700570]

14.30 Bingo: Full bricka [2325583]

15.25 Nyhetskanalen [9793082]

15.30 Doktorn kan komma (R) [575131]

16.25 Will & Grace (R) [3596537]

16.55 That '70s show (R) [3577402]

17.25 That '70s show (R) [599686]

17.55 Doctors [5594711]

18.50 Trav: Fredagsflex [3908686]

18.55 Reprisstart: Det sociala spelet (R) [3940112]
Svensk humorserie från 2008. Del 1 av 8. Gäster i dagens program är Jonas Gardell och Anders Jansson.

19.20 Keno [512808]

19.30 Lokala nyheter [733353]

19.35 Lokalt väder [1709537]

19.40 Ekonominyheter [6388063]

19.50 Vädret [6384247]

20.00 Nyheterna [730266]

20.25 Postkodmiljonären [354131]
Svenskt lotteri- och frågesportsprogram från 2008.

21.00 Idol 2008 [990266]
Svenskt underhållningsprogram från 2008. Del 22 av 25.

22.30 Fredag hela veckan [577179]
Svenskt humorprogram från 2008.

23.00 Nyheterna [179266]

23.25 Idol 2008 [2560889]

23.40 Fredag hela veckan, forts [8564247]

0.10 Numbers [2340483]

1.10 Boston legal [3804071]

2.10 Rebus (R) [7223667]

3.35 Bob's weekend [3321483]
FILM Brittisk komedi från 1996. I rollerna: Bruce Jones, Charlotte Jones.

5.20-7.00 Rudolf med den röda mulen [8376464]
FILM Amerikansk animerad familjefilm från 1998.

6.00 God morgon med A-laget

10.00 Veta

15.55 Uteliv

16.25 Hill Street Blues (R)

17.14 Kortnytt

17.15 Station T: Sexorcisten 2008
Den heta finalen i Bumerangs och Station T:s stora Sex & sånt-tävling. Vem blir Sexorcist 2008?

17.45 BUUS-fredag
Sopor.

18.15 TV-nytt

18.30 Obs
Aktualiteter.

19.00 Vi på Langedrag
Del 22 av 27. : Kocktävling och hundutställning. Vintern har kommit till Langedrag och skorna tas av hästarna. Jan-Erik skall på hundutställning medan de olika generationerna på gården tävlar i köket. Naturfilm, Norge.

19.25 Norge runt
Livet i Finnskogarna. I Hedemarks finnskogar finns ännu ett bebott torp. NRK, Norge.

19.30 Killar är killar (R)
Del 2 av 7. Tuffa killar gråter inte.

19.56 Kom, så går vi!
En holländsk animation.

20.00 TV-nytt
Kan också ses på svenska.

20.20 Sportnytt

20.25 5 minuter

20.30 Boktid
Boktid diskuterar skilsmässor på finlandssvenska. I den nyligen utkomna Skilsmässoboken träder 16 finlandssvenskar fram och berättar om sin syn på sina eller andras skilsmässor.

21.00 Nero Wolfe: Snutmördaren (R)
Amerikansk deckarserie.

21.45 Dok: Soliga dagar och mörka (R)
Dr Allan Levi kämpar med att återuppbygga äktenskapet och sin karriär efter diagnosen bipolär sjukdom och avstängning från jobbet. En personlig film om ett äktenskap och en familj i kris. En brittisk dokumentär.

22.45 Kvällsnytt

22.50 Oddasat
Nyheter på samiska.

23.05-23.50 Eftersnack

ÅLANDSKANALEN

Kl 18.30, 19.30, 21.30, 22.30, 23.30.

Nyheter/Debattprogrammet "Rakt på".

Rakt på sänds från Godbymässan. Gäster är Roger Höglund kommunstyrelsens ordförande och Alexandra Oksman kommundirektör. Samtalet rör kommunens framtid.

Programledare: Nina Fellman.

ÅLANDSKANALEN

Kl 20.00. Ro, ro till fiskeskär. Film av Per-Ove Högnäs. Fisket var fram till 50-talet huvudnäring i den åländska skärgården.

ÅLANDS RADIO 91.3 MHz

6.45-10.00 Gomorron. Med Eva Ericson. 6.50 Beträktelse. Av Malin Askerslund. Även ca 20:40. 6.55 Ålandsnytt. 7.00 Aktuellt. 7.30 Ålandsnytt. 8.00 Aktuellt. 8.30 Ålandsnytt. 9.00 Musikkapellen. 9.30 Ålandsnytt. 9.45 Sagostunden. I dag lyssnar vi till del 15 av 15 av kapitlet En rymdnatt med Panter ur sagan Dylan Plymsvans, skriven och uppläst av Ann-Christin Waller. Del 11-15 Även idag 12:30. 10.00-14.00 Mittpödan. Med Tom Wiklund. 10.30 Ålandsnytt. 11.30 Ålandsnytt. 11.40 Musik. 12.00 Aktuellt. 12.10 Evenemangstips. Även 18:15. 12.15 Kulturen. Även 17:45 och i repris på söndag 9:15. 12.30 Sagostunden. Del 11-15 av kapitlet En rymdnatt med Panter ur sagan Dylan Plymsvans, skriven och uppläst av Ann-Christin Waller. 13.00 Ålandsnytt. 13.03 Veckans gäst. Sänds i repris på lördag 13:00. Med Tom Wiklund. 14.00 Ålandsnytt. 14.03-16.00 Firarmix. Med Leif Sundberg. 15.00 Ålandsnytt. 15.03 Firarmix fortsätter. 16.00 Aktuellt. 16.15-17.45 Åland i dag. Nyhetsmagasin med reportage, intervjuer och debatter. Med Petra Dahlberg. 16.15 Nöjesfredag. Programmet tar pulsen på evenemangs-Åland och innehåller livemusik, intervjuer med artister och humorprogram. 17.00 Ålandsnytt med sportnyheter. Även kl. 19:00. 17.45 Kulturen. Repris. 18.00 Aktuellt. 18.03 Ålandsnytt. Även kl. 20:00. 18.06 Musik. 18.15 Evenemangstips. Repris. 18.20 Musik. 18.30 Gäst i Gomorron-studion. Från Gomorron. 18.40 Musik. 19.00 Ålandsnytt med sportnyheter. Från kl. 17:00. 19.15 Åland i dag från 16:15-17:00. 20.00 Ålandsnytt. Från 18:03. 20.03 Åland i dag. Från 17:10-17:45. 20.40-20.45 Beträktelse.

Debattprogrammet "Rakt på"

kl 18.30, 19.30, 21.30, 22.30, 23.30

5.55 Ettans morgon-tv [54472686]

9.15 Dalens härskare [1655247]

10.10 Nöjesrövarerna [2862957]

10.30 Kungskonsumenten [6995]

11.00 Tv-nyheter [53082]

11.05 Livet i Ballykissangel

12.00 Ettans morgon-tv: Dagens rubriker [23605]

13.00 Tv-nyheter [85112]

13.05 Inkorrekt, Tuomas Enbuske!: Ta bort barnen från dåliga föräldrar! [927150]

13.35 Tre årstider: Landhöjningen i Bottenviken

13.45 A-talk [6617131]

14.30 Läkarna [4995]

15.00 Tv-nyheter [19082]

15.05 Fader Dowlings mysterier [4653860]

15.50 Luftresa till Europas kuster [9998686]

16.00 Mot [6112]

16.30 En sann historia: Kapten Hööks äventyr [2131]

17.00 Tv-nyheter [34353]

17.08 Grannar och vänner

18.00 Tv-nyheter och väder

18.30 Jaakko och världserövarerna [28599]

19.05 Walle reser runt: Radio-

samlaren [6560131]

19.10 Tillbaka till Aïdensfield [7643841]
Hämnd.

20.00 Svälj skratset [247]

20.30 Tv-nyheter och väder [47605]

20.55 Sportrutan [2358228]

21.00 A-zoom [599]

21.30 Strada [570]
Ett nytt och rivigt kulturprogram som inte skyr dagens samtalsämnen och tar kulturmänniskor på bar gärning. Programledare: Outi Popp och Ivan Puopolo.

22.00 Killarna från County Clare [14044] Irländsk/brittisk komedi. En sprallig komedi om två grälände bröder som med sina band deltar i en tävling i keltisk musik. I rollerna: Colm Meaney, Bernard Hill.

23.30 Kampen om barnet [3768155]
FILM I rollerna: Gina McKee, John Lynch.

0.40 Euronews [2287754]

0.50-8.00 Nyhetsfönster [67181434]

6.00 Tellus-frågesport [9350191]

6.50 Lilla tvåan [76212686]

9.00 Oddasat [57334]

9.15 Regionala nyheter [5652179]

10.35 Lilla huset på prärien [7532773]

11.25 Gänget och jag [4569976]

11.50 Svängiga djur [3362792]

11.55 Monsterstallet [3264711]

12.50 Emil i Lönneberga [25808]

13.15 Bean [9687686]

13.30 Miljonärers uppdrag [896150]

14.20 Gympa: Kraft för ålderdomen [660353]

14.50 En utlandsfinländare berättar [658518]

15.20 Pekko och masscharmören (R) [7115228]

15.45 Abc i att binda sig, presentation [2906150]

15.50 Derrick [6705976]

16.50 Nyhetsåret [2806605]

17.00 Kim Måne [84711]

17.19 Lilla tvåan [402883260]

18.00 Familjen Metsola (R) [37632]
Företagsköp.

18.50 Tv-nyheter [4518179]

19.00 Regionala nyheter

[61773]

19.10 Sportutan [9418614]

19.15 Tvåans höstväder [2668137]

19.20 Inrikesprofilen [8081150]
Vardag och märkvärdigheter även annanstans än i trängsel-Finland.

19.35 Vid lägerelden [672063]

20.05 På riskgränsen: Utforska Borneo [226808]
Expeditionen möter farliga ormar.

20.35 Återvinningsbröderna [400402]

21.00 Fatta micken [93605]

21.50 Tv-nyheter, väder och sport [5400266]

22.05 Sopranos [3605112]

22.55 Den hårda lagen: Kriminella avsikter [2808911]

23.40 Musik-tv: Klassiker [9288599]

0.25 Flabbdass [508919]

0.45 Tellus-frågesport [1067735]

2.00 Frågespel [9494735]

3.00 Dolt ord [9498551]

4.00 Sudoku [9301071]

5.00-6.00 Dolt ord [9485087]

5.50 Väder [57109421]

6.25 God morgon Finland [14345315]

9.10 Vad ska vi äta idag? [5768889]

9.15 Känslor och dofter [2934711]

10.05 Frågesport [4776605]

10.50 Emmerdale [7525889]

11.20 Köpkanalen [9107808]

12.40 Sportchatt och Poker [1475570]

13.55 Rappa tag [200841]

14.25 Frågesport [689334]

14.55 Samma släkt, men ändå så olika [3624808]

15.50 Nöjesnytt [2538605]

15.55 Frågesport [250976]

16.30 Nyheter [887773]

16.35 Fiksumpi kuin koululainen [5611063]

17.30 De vackra och de djärva [243315]

17.55 Vad ska vi äta idag? [7847353]

18.00 Emmerdale [466624]

18.30 Bostadsmarknaden [441315]

19.00 Sjuans nyheter [463082]

19.15 Ekonomi nyheter [220315]

19.25 Dagens väder [2502179]

19.30 Dolda liv [833247]

20.00 Bondbruden [263599]

21.00 Identitet [803131]

22.00 Tians nyheter [259841]

22.20 Resultatrutan [5229179]

22.35 Keno [2452082]

22.36 Delta-jagti [108166150]
FILM Amerikansk komedi från 1978. Året är 1962. Delta-huset är en skamfläck för Faber College och rektor Wormer har nu fått nog. Hans lilla plan är att bevaka de de minst sagt partyglada studenterna och se till att de sparkas ut från skolan för gott. I-rollerna: John Belushi, Donald Sutherland, Kevin Bacon. Regi: John Landis.

0.40 Smallville [4261006]
Avslöjanden. Ett skandalomspunnet dödsfall hotar sabotera Jonathans senatorväns kampanj. Chloe, Lois och Clark tar i tu med saken och hittar sig småningom på en stripteasklubb.

1.35 Vinstpotten late night [4537464]

2.50-6.00 Den rätta [56074174]

” Enligt radion från Finland har vi tre lokaltidningar. Öriket, Nyan och Gamlan. MESS FRÅN 040.

debatt

Krönika / Hanna Lahdenperä

Ur led är tiden

Det har varit sorgligt fruktbara veckor för komiker och kolumnister sedan **Stefan Johansson** tog till handgripligheter på en ambassadmottagning. Jämställhetsminister **Stefan Wallin** släppte ur sig grodor på löpande band, och partikamraten **Maria Björnberg-Enckell**, medlem i Helsingforsfullmäktige, förklarade Johanssons tafsande med att han är från Korpo och därför inte vet hur han ska bete sig i salongerna.

När folk föga överraskande tog på näsan kom nästa pärla: "Klasskillnader är inget vi ska diskutera", sa riksdagsledamot och ordförande för Svenska riksdagsgruppen, ordförande för Svenska Finlands folkting och stadsfullmäktigeledamot **Ulla-Maj Wideroos** till Hufvudstadsbladet.

Det är förstås på sin plats med en stilla undran om vilket slags "folk" Björnberg-Enckell tycker att hennes parti företräder och om hennes illusioner gällande kristallkronefolkets kvinno-syn. Samtidigt är det bara att gratulera Wideroos till en i dessa dagar närmast rödlistad åsikt: klasskillnader existerar.

Men, finns det samhällsklasser och skillnader dem emellan så finns det inkomstklyftor och hinder för social rörlighet. Det tycker Wideroos alltså inte att man som politiker och folkvald ska tala om.

Det är så absurt att klockorna stannar.

I **Helsingfors** stadsfullmäktige sitter numera också sannfinländaren **Jussi Halla-aho**, som nyligen polisanmäls för ett några år gammalt blogginlägg där han menar att antalet våldtäkter kommer att öka i och med ökad invandring, och att han hoppas att "de rätta personerna, det vill säga grönröda världsförbättrare och de som stöder dem" ska råka ut för våldtäkterna. Åren har inte belastat Halla-aho med förnuft, och han anser fortsättningsvis att det utan tvekan vore "mera rättvist om de som våldtogs var samma personer som motsätter sig en utvisning av gärningsmännen".

Halla-aho är förvisso bara en och representerar alltså ett högerpopulistiskt parti, men hans väljare är desto fler – med stigande alienation får partier som förespråkar den starkes rätt fler röster. Det är fortsättningsvis inte högern, och särskilt inte ärkehögern, som har byggt upp välfärds-samhället och det är inte vänstern som monterar ner det.

Vänstern lider av att dess väljare framför allt är människor som röstar vänstertur inte för att man anser sig behöva det av konkreta, privata skäl, utan för att samhället i allmänhet inte ska bli outhärdligt.

Jag skiter även i miljön bara jag får billigare mat! Miljögrubblande är en lyx som dom med tjock plånbok orkar hålla på med! "messade någon Nyan apropå Lidl's eventuella intåg på Åland.

Nu vet jag naturligtvis inget om messarens omständigheter eller politiska preferenser, men när miljöfrågor och företagsetik - Lidl är känt för suspekt personalpolitik och hårda nypor, nu senast för att ha förgiftat sina soptunor i Solna så att hemlösa inte ska sno (!) bortkastad mat – allt mer blir en ekonomisk fråga är det inte inte läge att sopa klassfrågan under den äkta mattan.

Varför händer det ingenting?

■ **Vad** gör regeringen åt skärgårdspoliserna, ingenting eller?

Nu lägger Sjöbevakningen ner en station igen och vad händer, jo ingenting. Skärgårdsborna får vänta en timme längre på hjälp efter

detta beslut, och regeringen sitter och funderar lite.

Det har funderats i fem år nu och ingenting händer. Sen undrar man varför det är så lite människor som röstar, men det händer ju ingenting...

Flanören

Försvinner. Storklubbs sjöbevakningsstation ska läggas ned.

NYANS ROS

...till **Sundqvists buss** som hjälpte mig att få tillbaka min plånbok denna onsdagsförmiddag! Röd kappa & blå hatt.

...till **alla** som donerat vinster, hjälpt till med lotteriet och på andra sätt bidragit till att Godbymässan blev lyckad. **Ålands Lungskadeförenings styrelse.**

...till **pojarna** som fick död på fågeln med bara 5 skott! Tufft!

...och tusen tack till **däckspersonalen** på ms Europa den 15 november. Service av sällan skadat slag - sällan skadat på andra rederier, vill säga! Ni är bäst! Rosar gör "enda Ålandsbilen".

...till **alla er** som var med om mitt

överraskningskalas. Min bror **Jan** och sambo **Tom** som sponsrade. **Josephine, Irene, Jamal, Jonas, Linda** och **Conny** som gjort ett helt otroligt jobb. **Agneta, Roland** och **Birgitta** för alla konstigheter och blomarrangemang. **Farmor** och **farfar** för tårta och bröd. **Carina Ljungdahl, Ann-Mari Karlsson** och **Ragge Jansson** för "fixeringarna". **Bjarne Ekblom** för

musiken. **Yrkeskolans elever** med **Lena Westerlund** i spetsen. Samt **alla underbara människor** för den otroliga uppvakningen och att alla behållit hemligheten. Tusen tack än en gång. **Gun-Britt.**

...till **Cityandvården** för ni var så vänliga, trevliga och hjälpte mig med tandsmycket! :) **Sofia.**

MESSA NYAN

Sänd SMS/MMS till 0457-3234444

■ ■ ■ Bygg bro. 0400.

■ ■ ■ Gamla karln sitter och leker med sin båt på släp. 0457.

■ ■ ■ Om hästar faller i sken av att en katt springer över vägen är det ju livsfarligt också för mig som bilist. Det är ju som att krocka med en älg. 0457.

■ ■ ■ Ni som är intresserade av att veta mer om tillsatsämnen i mat kan läsa böckerna "Den hemliga kocken" och "Äkta vara". 0457.

■ ■ ■ Band söker sångare och trummis. **Messa till 04573425611.**

■ ■ ■ Vad har nämndemännen, kvinnor för utbildning? Har inte tingsdomare rätt utbildning och vet bäst hur lagar ska följas. Ger fängelse bättre människor? Bura i 5 månader och du kommer ut ur fängelse och är mer hatisk än förut, nej ge rätt hjälp i stället. 0457.

■ ■ ■ Världsmarknadpriserna på olja och bensin går ner, men vad gör man på Åland, jo man höjer priserna. Hur tänker dom egentligen. Snikenheten lyser i ögonen. Fy f-n säger jag. **Volvon.**

■ ■ ■ Kan Tekniska verken tala om hur mycket skyltning av de planerade fartbegränsningarna i staden kommer att kosta? 040.

■ ■ ■ Man kan ej förvänta sig att privatförrarna ska klara av nya hastigheterna i staden men nog borde väl yrkes- och serviceförare försöka lite. Det går fortfarande 50-60 på de gamla och nya begränsade sträckorna. 040.

■ ■ ■ Tack Citylvis för att ni alltid har

så goda Berliner-munkar. 0457.

■ ■ ■ Enligt radion från Finland har vi tre lokaltidningar. Öriket, Nyan och Gamlan. 040.

■ ■ ■ Tänk på miljön och ekonomin! Köp inte julklappar! **Hej från en som hoppar över julen.**

■ ■ ■ När kommer Spelevinkarnas nya cd? **Hej från en som väntar på musik.**

■ ■ ■ LIDL är på fastlandet 20-30 % billigare än lokala S- och K-affärens! Så Sirén har nog valt produkterna han jämfört noga. Lidl har inte bara "genmanipulerad sallad" utan även samma varor som de andra butikerna t.e.x. Snellmans chark varor men till 30 % billigare pris. **Lidl till Åland för konkurrens är bra!**

■ ■ ■ Skitsnack, vad har ni jämfört? Vi handlar mycket på Lidl och mycket billigare än Sparhallen till och med Citylvis är billigare på en hel del varor så prata inte skit. 0457.

■ ■ ■ Stort Grattis till Sophy Elevall plus familj till priset! Ni är värda det, hoppas flera ungdomar blir intresserade av ert engagemang. 0457.

■ ■ ■ 20.11 Barnkonventionens dag. Hur behandlas barnen på Åland i dag? Dom sitter fortfarande illa till i alla vårdnadstvister och får utstå år efter år av förhållande i alla instanser och lider av vuxnas dåliga omdömen. Det måste bli en ändring för allas skull. 0457.

■ ■ ■ Varför är barnens fotbollsplan i Kalmarnäs plöjd? 040.

■ ■ ■ Sparhallen gör sin prisundersökning själv och jag gör min. Mer konkurrens gynnar konsumenten i slutändan. **Prismedveten.**

■ ■ ■ Lidl till Åland, nej tack. Bara korkat att handla varor som gynnar tyskarna istället för oss själva. Plus att kvaliteten ofta suger på deras produkter och de har ofta figurerat i suspekta sammanhang. Hellre mer ekologiskt och närproducerat i affärens! Jätetråkigt om det drabbar småbutikerna. **Aldrig Lidl.**

■ ■ ■ Till alla Lidl-hatare. Det är inget tvång att köpa där. Det är bara ett alternativ. 0457.

■ ■ ■ Har IFK några anfallare nästa år eller blir det ännu mer defensivt, är det möjligt! 0457.

■ ■ ■ Är det meningen att alla studerande ska uppta hela gästparkeringen på Gullåsen hela dagarna? **Arg besökare.**

■ ■ ■ Kira på Klinten är i Sverige ett par veckor, kanske flyttar dit så att. **H. en som vet.**

■ ■ ■ Modellstaden till KK-huset! Den om något är väl en kulturgärning! 0457.

■ ■ ■ Åländsk fodermajso-lare "kan ej garantera att utsädet inte varit genmanipulerat". Utveckla, tack! 0457.

■ ■ ■ Lidl måste väl rätta sig efter de regler vi har, beträffande vad de får sälja och inte sälja, rättigheter för anställda m.m. Sen är det väl upp till var och en om man vill handla dyrare ekologisk eller billigt med många E-nummer? Precis som innan! 0400.

■ ■ ■ Ju mera du eldar (sorterar) sopor i spisen eller "eldartunnan" desto billigare blir avfallsavgiften om du har hämtning av soporna hemma vid tomt! Det är så det funkar kära **Mise!** 050.

■ ■ ■ Skönt att Sparis inte behöver oro sig för Lidl. Man undrar hur Lidl's motsvarande undersökning såg ut eftersom de vill etablera sig här; **Brell.**

Tack till dig som skrev brevet om utbrändhet. Vi fördjupar oss i frågan. **Red / Nya Åland**

HÄLGE

ZITS

” Det kunde ha gått så galet. Det kunde ha blivit Sarah Palin som hade avgått med segern och blivit något slags nytt kvinnoideal.

HEIDI AVELLAN, HUFVUDSTADSBLADET

ledare

Harriet Tuominen
Epost: harriet.tuominen@nyan.ax
Telefon: 528 464

Försmidligt

Nina Smeds

På tal om presstödet...

Jag får också presstödet, privat. Men jag måste betala för det.

När jag arbetar under press behöver jag ett stöd för att kunna sova gott och existera. Mitt presstödet heter bettskena. Än har jag inte fått skenan, men det är utprovad och håller väl som bäst på att tillverkas för mig. Det här är inget allmänt presstödet, fast det är vanligt.

Innan ni börjar hojta och ropa om hur orättvist det är kan jag tala om för er att man måste be om en bettskena. Eller åtminstone gå till en person som kan ordinaera en. Det lönar sig inte att sitta hemma vid datorn och skriva bittra haranger om det mellan sammanbitna tänder.

Eller jo, det lönar sig visst! Bit ihop tänderna riktigt hårt medan ni skriver och fortsätt med det i en par veckor tills tänderna värker och käkarna är så uttröttade att det inte går att äta mandarin för det är för hårt att tugga.

Älta de avundsjuka tankarna på andras bettskenor och sök sedan hjälp hos en tandläkare så blir ni ordinerade bettskena. Och rättvisa är skipad. Ni kommer att känna tillfredsställelse. Ända tills räkningen kommer.

Visste ni att de enda gångerna tänderna ska vara ihopbitna är när man tuggar? Så säger min änglalika tandläkare. Det visste inte jag. Jag kan sitta i bilen hela vägen från Hummelvik i Vårdö in till Dalbo i Mariehamn med tänderna hårt ihop. Jag kan sitta en hel kväll framför datorn med tänderna hårt ihop.

Därför går nästan hela min koncentration för tillfället åt till att inte bita ihop tänderna. Så om jag verkar distanserad och frånvarande är det för att det krävs mycket styrka att hålla käkarna isär.

Alla har trott att jag gått omkring med ett vänligt leende på läpparna, men det är egentligen ett sammanpressat grin. Så om ni tycker jag ser surare ut än vanligt är det för att bettskenan fungerar. Jag kan slappna av.

Ser jag ut som en fågelholk är det för att jag övar på att slappna av i käkarna. Tydligt ska man kunna öppna munnen ganska mycket.

Till sommaren ska jag ha tränat upp mig till att gapa riktigt ordentligt. Då jädrar ska ni få se. Jag kommer att stå och gapa på alla pressinfon och -konferenser, på alla konserter och föreställningar. Jag kommer att stå och gapa på varje loppis och fartygsdop. Med pennan och blocket i högsta hugg.

Borta är det vänliga leendet, ersatt av en gapande mun med avslappnade käkar. Skratte inte åt mig utan gratulera mig för min framgång. Och för detta kan jag tacka mitt presstödet, bettskenan.

Billigt, billigare, Lidl eller billigast Sparhallen?

Redo för priskrig? Sparhallen är i dag den billigaste butiken på Åland, åtminstone enligt mätningen för ett år sedan. Men var ligger butiken på riksnivå? Och hur ser Lidls priser ut om kedjan landar på Åland?
Arkivfoto: FREDRIK TÖRNROOS

Är det nästan lika billigt (eller dyrt) att handla på Sparhallen som på Lidl? Prisjämförelser är alltid intressanta, de väcker alltid känslor – hos den som känner sig missgynnad. Och det finns alltid någon som tycker att de kunde göras bättre.

Det sägs ha varit Mark Twain som komparerade lögn, förbannad lögn, statistik. Prisjämförelser, isynnerhet de som görs av amatörer, har ofta placerats på statistikplatsen i den komparationen.

Köpmän som känner att deras varor inte kommer till sin rätt i jämförelserna – de framstår inte som tillräckligt prisvärda – har haft påtagligt bestämda åsikter om vilken plats som är den rätta för jämförelserna.

Därför är det väldigt intressant när chefen för Sparhallen gör just en sådan, litet amatörmässig jämförelse, som inte helt oväntat visar att hans butik ligger riktigt bra till prismässigt.

Dick Sirén har jämfört priser på varor på Sparhallen och på Lidl och kan konstatera att skillnaden är försumbar.

Är skillnaden i pris så liten?

Det kan vi inte veta. Sirén har jämfört priser på exakt samma varor, av samma märke, i de två butikerna, så som man kanske gör när man vill vara neutral. Det säger något om vad Aura blåmögelost och Pauligs jubileumskaffe kostar, men det säger inte om prisnivån är hög eller låg.

Det vetenskapliga sättet är att ta fram priset på en ”korg”. Där ingår allt sådant som en normal finländsk familj konsumerar under en månad, omkring 200 produkter, i de mängder som konsumeras. En viss mängd knäckebröd, en viss mängd malet kött, en viss mängd läsk och så vidare. Och så räknar man ut priset.

De olika kedjorna har sina egna märken, private label, som ofta är billigare än märkesvarorna som finns i alla butiker. Så är det för Sparhallen – som är så kallad vilde och inte hör till någon kedja – och så är det för Lidl. Om man inte alls beaktar de här produkterna så blir prisnivån inte rätt, för vi kunder tittar på priset och köper med stor sannolikhet i billigaste ändan om vi tror att kvaliteten någorlunda fyller kraven.

Dessutom vet vi inte i vilken mån Sirén har lämnat bort sådant som placeras Sparhallen i en mindre fördelaktig dager. Och även om han inte har gjort det så lär många utgå från att han har dragit litet hemåt, för så gör ju ”alla”.

Vad är det vi vet då?

Vi vet att i en prisjämförelse i september i Tavastehus mellan Lidl, S-gruppen, Kesko och Valintatalo var Lidl billigast, så följde S-gruppen, Kesko och sist Valintatalo. Jämförelsen har gjorts av konsumentverket och den måste vi kunna lita på.

Vad vet vi mer?

I en jämförelse av prisnivån på Åland för ett år sedan var Sparhallen billigast. Men avståndet till Kantarellen, en K-supermarketbutik, var inte långt. Också den jämförelsen gjordes av konsumentverket.

Om vi nu försöker placera in Sparhallen i riksmodellen, så borde butiken rimligen hamna

någonstans i närheten av K-affärerna, det vill säga 10-12 euro dyrare än Lidl, inte 2 euro.

Men inte heller det kan vi veta. Lidl finns inte på Åland. Vi vet inte hur priserna kan se ut i en åländsk Lidlbutik. Man kanske går ut med riktigt låga priser, som efter ett år eller så har stabiliserats på en nivå strax under den tidigare åländska nivån. Och den nivån är klart högre än riksgenomsnittet.

Att priserna på Åland är höga har olika förklaringar. En är att marknaden är liten, vilket betyder att rabatterna från partiäffärerna är små. En annan är bristande konkurrens.

Sparhallen har tveklöst pressat priserna, det kommer fram i prisjämförelserna. Men om man redan är billigast, varför då sälja ännu billigare? Ur den synvinkeln måste det vara bra med en ny aktör på marknaden. Man kunde ha hoppats på en aktör med ett litet bättre rykte än Lidls, men konsumenterna väljer själva var de vill göra sina inköp.

Harriet Tuominen

KOMMENTERA LEDAREN PÅ

nyan.ax

Nya Åland

Grundad 1981.
Utkommer måndag, tisdag, onsdag, torsdag, fredag och lördag.
Medlem av Tidningarnas förbund.
Kontrollerad upplaga 2007:
7.285 ex.

FÖRLÄGGARE

Nya Ålands Tidningsaktiebolag

ADRESS
Pb 21, 22101 MARIEHAMN
Uppgårdsvägen 6
Öppet mån-fre kl 8.30-16.15

KONTAKTER

Tfn (018) 23 444 (kl 8.30-16.15)
Nyhetstips: Ring, skicka SMS
eller MMS 0457 323 4444
e-post: redaktion@nyan.ax

Nya Ålands hemsida
www.nyan.ax

Annonsavdelning och administration: fax (018) 23 450
Redaktion: fax (018) 23 449

DISTRIBUTION
Vid utebliven tidning ring Posten
tfn 22 777 vard kl 7-14 övriga
tider telefonsvarare.
Nya Åland: tfn 23 444 vard kl
8.30-16.15.

REDAKTIONEN
**Chefredaktör & ansvarig
utgivare:** Nina Fellman
fn (018) 528 441
nina.fellman@nyan.ax

Nyhetschef:
Anna Björkroos/Malin Tillström
tfn (018) 528 442
redaktion@nyan.ax

Arkiv: Marita Smeds
tfn (018) 528 465
arkiv@nyan.ax

Familjeredaktör:
Kiki Alberius-Forsman
tfn (018) 528 451

Kulturredaktör: Jan Kronholm
tfn (018) 528 466
kultur@nyan.ax

Sportchef: Johan Larsson
tfn (018) 528 462
sport@nyan.ax

ANNONSAVDELNINGEN
Delice Lindegren
tfn (018) 528 457
annons@nyan.ax

ADMINISTRATION
VD: Stefan Norrgrann
tfn (018) 528 447
stefan.norrgrann@nyan.ax

Ekonomichef:
Katrin Lindqvist tfn (018) 528 446

Prenumerationer:
Margareta Sävstrand
tfn (018) 528 443
prenumeration@nyan.ax

TRYCKERI Consa Print Ab,
Mariehamn, ISSN 0359-1414

PRENUMERATIONSPRISER

1.7.2008
Fortlöpande helår..... 189 €
halvår..... 100 €
kvartal ..... 51 €

STOPPTIDER FÖR ANNONSER

Publiceringsdag	Etter text & mindre annonser	Annoser större än 600 mm	Färgannonser
Månd	fre kl 12	tor kl 14	tor kl 14
Tisd	mån kl 12	fre kl 14	fre kl 14
Onsd	tis kl 12	må kl 14	må kl 14
Torsd	ons kl 12	tis kl 14	tis kl 14
Fred	tor kl 12	ons kl 14	ons kl 14
Lörd	tor kl 14	tor kl 12	tor kl 12

Target: onsdagar kl 12.00.
Tel. 0600-9-1219. 5,05 € + lsa
Kartorna i Nya Åland är publicerade med tillstånd av Lantmäterverket. © lantmaterverket, tillstånd nr 364.

M:HAMN 02.45 L 13.45	→	ÅBO 07.00/08.15 19.15/20.15	→	M:HAMN 13.35 00.45 L
M:HAMN 23.55	→	H:FORS 09.55/17.00	→	M:HAMN 04.15

M:HAMN STOCKHOLM M:HAMN
04.25 → 09.30/17.00 → 23.45
13.45 → 18.15/19.15 → 02.40 L
00.50 L → 06.10/07.10 → 13.35

L = Långnäs

Passagerare med el. utan fordon skall vara på plats i check-in sen. 30 min före avg. varefter incheck./bil/försälj. ej kan garanteras

www.tallinksilja.fi
SILJA LINE

Torggatan 14, tel 16 711 eller 06001 74552 alla dagar kl. 08.00-21.00
(1,64€/besvarat samtal+alltid Ins/msa)

TALLINK Check-in senast 30 min. före avgång

Sthlm - Mariehamn - Tallinn

18.00 - 00.50 → 01.00 - 10.00
10.00 - 05.00 → 04.50 - 18.00

Torgg. 14 • www.tallinksilja.fi
tel 16 711 el. 06001 74552
(1,64 €/besvarat samtal + alltid Ins/msa)

ÅLANDSTRAFIKEN tom 23.12-08
MARIEHAMN-KAPELLSKÄR

Måndag-lördag		Söndag	
MAR	KAP	MAR	KAP
08.00	09.15	12.00	13.15
16.00	17.30	18.30	19.30
15.30	12.00	17.30	14.00
22.00	19.00	23.00	20.00

Buss Sto-Kap avg från Cityterminalen 1h 50 min före fartygets avg. Buss Norrtälje-Kapellskärs ca 45 min före fartygets avg. Även buss Kap-Sto (färdtid ca 1h 20 min) efter fartygets ank. Bussen går via Norrtälje.

Endast direkt bussanlutning till Uppsala från Rosellas ank. till Kapellskärs kl 17.30* samt till Rosellas avg. kl 12.00*. Bussen avgår kl 10.15* från Uppsala. Hjalmar Brantingsgatan/Tycho Hedéns väg. *Söndagar från 21/9 ansl. till Rosellas ank. kl 19.30 samt avg. kl 14.00. Bussen avg. kl 12.15.

ÅLAND-STOCKHOLM dagligen			ÅLAND-FINLAND dagligen		
ÅLAND	STOCKHOLM		ÅLAND	ÅBO	H:FORS
01.10 L	06.30		03.30 L	07.35	
04.35 M	09.40		14.25 M	19.50	
09.55 M 1)	15.30		23.45 M		10.00
14.25 M	18.55		14.10 M	08.45	
14.10 M	07.45		01.00 L	21.00	
23.35 M	16.45		04.25 M		17.30
07.45 M	18.00 1)				
03.20 L	20.10				

1) Reservation för charteravgång. Kontakta vår resebutik för information. M=Mariehamn L=Långnäs

Biljettförsäljning, incheckning och ombordstigning avslutas 10 min. före ord. avgång. Bokad bil skall vara incheckad och klar att köras ombord senast 30 min. före ord. avgång.

BUSS: transfer med Sundqvists, Mariehamn (Storagatan 2)-Långnäs 1h före avgång. Även Långnäs-Mariehamn alla avgångar, 12 EUR/person.

VIKING LINE Storagatan 2, tel 260 11, bokn. 262 11
www.vikingline.ax

Julbord ombord!

21/11-23/12 serveras vårt stora Julbord i bufférestaurangen. Njut av läckra julrätter och fynda godsaker i taxfreebutiken!

Turlista t.o.m. 30/4 2009 (lokala tider)

Från Eckerö alla dagar kl. 13.30 och kl. 18.30, fredagar-måndagar även kl. 8.30
Från Grisslehamn alla dagar kl. 10.00 och kl. 15.00, torsdagar-söndagar även kl. 20.00
Extratur: Från Grisslehamn 23/12 kl. 20.00. Ej trafik: 24-25/12 & 1-5/1 2009.

Bussinformation: Nyhet! Nu går vår anslutningsbuss till Cityterminalen i Stockholm vid alla båtankomster. Från Cityterminalen kl. 7.45 till 10-turen, kl. 12.45 till 15-turen och kl. 17.30 till 20-turen. Till Uppsala från 13.30- och 18.30-turen. Från Uppsala Hjalmar Brantingsgatan (Willy's) kl. 8.00 och 13.00 till 10- resp. 15-turen. Från Mariehamn, Bussplan 1 h före båtavgång. Till Mariehamn efter båtankomst.

Bokning tel. 28 300, växel 28 000. Grisslehamn 0175-258 00.
Bokning även på www.eckerolinjen.ax

ECKERÖ LINJEN
Torggatan 2, 22100 Mariehamn

Ta en paus...

Alla dagar M:hamn Sthlm
10:00 → 15:45

Sthlm M:hamn
Sönd-Tisd 18:00 → 02:00
Onsd-Lörd 18:00 → 03:30

BIRKA PARADISE
Bokning tel 28 040 www.birka.se

SLÄKTBUSSEN TILL ÖSTERBOTTEN

Avresa: 22.12
Retur: 28.12

Prisex.
Vasa t/r EUR 63

SUNDOVISTS RESOR
Bussplan, tfn 22 570 info@sundqvists.com

FREDAG 21 NOVEMBER 2008

dagens ålänning

"Jag kan inte bestämma mig"

Dagens ålänning träffar jag på Nyans redaktion där hon dyker upp på avtalad tid. **Olivia Smeds** är 11 år, går i 5a i Strandnäs lågstadie.

Hej Olivia, vad ska du när du är klar med det här?
-Jag ska åka hem, läsa på läxor och träffa kompisar. Senare ikväll ska jag sjunga singstar.

Vad önskar du dig i julklapp?
-Ja jag är ju stjärntecknet våg, och vågar har ofta svårt att bestämma sig så jag vet inte riktigt ännu!

Okej då, vad tycker du är det bästa man kan ge i julklapp till en kompis?
-Jag brukar ge godis och smycken för alla tycker ju om godis.

Vad gör du när du inte är i skolan?
-Jag far till Lappo, därifrån jag flyttade i höstas. Sen brukar jag också sitta vid datan och vara med kompisar.

Vad gör du när du är på Lappo?

Olivia Smeds kommer till Nyans redaktion och ställer upp på att vara Dagens Ålänning. Efter att det är klart ska hon gå hem och göra läxor och ta det lugnt.

-Jag brukar vara med mina kusiner, gå i drevet på älgjakten när det är och vara hos farmor och farfar.

Vad är det bästa med att bo i Lappo och det bästa med att bo i stan?
-I stan finns det mer att göra och flera kompisar i min ålder

men jag är född på Lappo så jag hör hemma där.

Slutligen, vem vill du hälsa till?
-Min klass och alla på Lappo.

CAROLINE THÖRNROOS (PRAO)
redaktion@nyan.ax

vädret | **dagens rätt**

Fredag

Lördag

Söndag

I går kl 14

Jomala	+1	temp.	moln.
Åbo	-1		
Helsingfors	+2		
Stockholm	+1		

Vattenståndet i går kl 14

Föglö +30 cm	Åbo +26 cm
--------------	------------

Solen i dag

Mariehamn	8:56	15:57
Helsingfors	8:36	15:36
Stockholm	7:58	15:10

Max/min temp. 13.11 - 20.11. klo 8

Jomala	+9,4	15.11.	+0,4	17.11.
Åbo	+8,0	15.11.	-2,6	17.11.
H:fors	+8,9	15.11.	-1,2	17.11.

För ett år sedan

Jomala	+5	temp.	moln.
Åbo	+5		
Helsingfors	+5		

Utomlands i går

Köpenhamn	+8	Madrid	12
Oslo	+3	Rom	18
Bryssel	12	Aten	18
Moskva	+1	Las Palmas	21
London	13	Phuket	30
Paris	11	Peking	14

Värdertjänsten Tel.0600 10600 3,95 /min +Isa

Flygande Jakob

2 dl ris
1 stor grillad kyckling
2 bananer
1 paket bacon
1 dl chilisås
1,5 dl vispgrädd
0,5 dl jordnötter

Koka riset och lägg det i en smord form. Bena ur kycklingen och lägg bitarna över riset. Strö över skivad banan. Vispa grädden och blanda med chilisåsen. Bred över blandningen. Gratinera i 225° ca 15 min. Bryn baconet under tiden. Strö över jordnötter och stekt bacon efter gratineringen. Servera med sallad.

TIPSA 0457 313 4444   **MESSA 0457 323 4444**   **RING 018 23444**

MERCEDES CHOKLADPRALINER

Här hittar du frestelserna
NYTT!
BAGARSTUGAN CAFÉ & VIN
SALT ★ JUDY'S ★ SIGNES
Lugn & Ro
Chocolaterie
040 539 6699

SYLT MUNKAR

0,50 ST

20 år
KEA-Market
Vardagar 9-18, lördagar 9-14.
Tel. 34 015, www.kea.fi

BEHÖVER DU HJÄLP MED TILLSYN AV DIN SOMMARSTUGA?
Vi hjälper dig gärna.

Upstate-Tillsyn
Tel. 018- 49490 | 0457 5456103
www.upstate.ax

Full fart mot helgen... **Select**

ÖPPET 6-24 ALLA DAGAR!

JÄTTEPOTT

5 LOTTO Miljoner

Var med i våra populära andelsbolag.

NYGRÄDDADE BULLAR ALLA DAGAR!

NYHET!
Bulle med smöröga 1,40/st

Shell Mariehamn
O. UTFARTEN, TEL. 12 360.

Jul i havsbandet

Boka årets julfest på HavsVidden. Välj från säsongens meny eller njut av vårt ljuvliga julbord där traditionella rätter möter smakliga åländska specialiteter. HavsViddens julbord serveras 5 till 20 december.

Julbord 47€ inkl. glögg och kaffe

Boka bord på tel 49 408.

HavsVidden Hotel | Åland
www.havsvidden.com | 018 49 408

SUBARU NU I LAGER!
Subaru outback boxer-diesel

Outback är originalet bland cross-overs. I modellen möts de praktiska egenskaperna hos en stationsvagn och flexibiliteten hos en SUV med 20 cm markfrigång. Precis som Du förväntar dig är inredningen elegant och påkostad och blansas perfekt av den sofistikerade drivlinan med boxer-diesel och symmetrisk 4-hjulsdrift. En oslagbar kombination som ger en bränsleförbrukning på endast 5,8 l/mil och CO2-utsläpp endast 153 g/km!

Pris från: 35.400,-

ERbilab
Vikingagränd 1 A 22100 Mariehamn
Tfn 14750 GSM 0400 595 732
Öppet vard 10-17

21.11. TAKE COVER I NATTKLUBBEN ARKIPELAG
www.hotellarkipelag.com